Natuurbeheerplan Zeeland 2027

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 23 juni 2026

Natuurbeheerplan Zeeland 2027

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 23 juni 2026

Inhoudsopgave

1. Wat is het Natuurbeheerplan? 6

1.1 Inleiding 6

1.2 Doel en status Natuurbeheerplan 7

1.2.1 Beleidskader natuur en landschap 7

1.2.2 Beleidskader agrarische leefgebieden 8

1.3 Planwijzigingen Natuurbeheerplan Zeeland in 2026 8

1.4 Leeswijzer 9

2. Beleidskader 10

2.1 Europees kader natuur en landschap 10

2.2 Rijksbeleid natuur en landschap 11

2.3 Provinciaal beleid 13

2.3.1 Provinciaal beleid natuur en landschap 14

2.3.2 Provinciaal beleid Natuurnetwerk 15

2.3.2.1 Begrenzing Natuurnetwerk 15

2.3.2.2 Bescherming in het kader van de Omgevingsverordening Zeeland 21

2.3.2.3 Beheer en ontwikkeling Natuurnetwerk via het SNL 25

2.3.3 Natuurnetwerk en Natura 2000 27

2.3.4 Provinciaal beleid agrarisch natuurbeheer 28

2.3.5 Natuurnetwerk en uitvoering provinciale Bosvisie 28

2.4 Overige beleidskaders 29

3. Subsidiestelsel Natuur en Landschap 30

3.1 Index Natuur en Landschap 30

3.2 Het Natuurbeheerplan 31

3.2.1 Beheertypenkaart natuur 32

3.2.2 Ambitiekaart 33

3.2.3 Beheertypen ANLb en categorieën Water en Klimaat 34

3.3 Het subsidiekader SVNL en SKNL 35

3.3.1 Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer Zeeland (SVNL) 2016 35

3.3.2 Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap 36

3.4 Monitoring, controle en certificering 38

3.5 Digitale Keten Natuur 39

4. Natuur- en Landschapsdoelen 40

4.1 Visie op behoud en ontwikkeling natuur en landschap 40
4.2 Beleidsdoelen en criteria natuur- en landschapsbeheer 40
4.2.1 Beheertypenkaart 40
4.2.2 Ambitiekaart 42
4.3 Beleidsdoelen en criteria agrarisch natuur- en landschapsbeheer 42
4.3.1 Criteria voor de beoordeling van de gebiedsaanvraag 45
4.4 Beleidsdoelen en criteria Water en Klimaat 55
4.4.1 Categorie Water 55
4.4.2 Categorie Klimaat 56
4.5 Beoordelingscriteria RVO gebiedsaanvragen ANLb 56
4.6 Aanvullende vereisten voor de aanleg van beboste gronden onder de SKNL 57
5. Subsidiemogelijkheden 58
5.1 Subsidies voor beheer van natuur en landschap (SNL) 58
5.2 Natuur- en landschapsbeheer (SVNL) 58
5.3 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer en blauwe diensten (SVNL) 63
5.4 Kwaliteitsimpuls: functieverandering en investeringen (SKNL) 64
6 Meer informatie 68
6.1 Organisaties 68
6.2 Atlas van Zeeland 69
6.3 Natuursubsidies BIJ12 69
6.4 Webpagina natuurbeheer Zeeland 70
6.5 Webpagina natuursubsidie Zeeland 70
6.6 Webpagina Ter inzage 71
7 Tekstbijlagen 72
7.1 Beheertypen Index Natuur en Landschap 72
7.2 Vertaaltabel Habitattypen Natura 2000 - beheertypen SVNL 73
7.3 Werkwijze begrenzing agrarische leefgebieden 74
7.4 Natuurcodes en -namen 81
7.5 Agrarisch beheer codes en – namen 82
7.6 Afkortingen 83
8 Kaartbijlagen 84
8.1 Natuurnetwerk Zeeland 84
8.2 Beheertypekaart 84

8.3 Ambitiekaart 85

8.4 Natura 2000-gebieden 85

8.5 Agrarische leefgebieden en Categorieën 86

8.5.1 Open grasland 86

8.5.2 Open akker 86

8.5.3 Dooradering 87

8.5.4 Categorie Water 87

8.5.5 Categorie Klimaat 88

8.6 Werkgebied natuurbeheerders 88

8.7 Werkgebied agrarisch natuurbeheer 89

8.8 Vaargebieden 89

8.9 Verdrogingsgevoelige beheertypen 90

Colofon 91

1. Wat is het Natuurbeheerplan?

1.1 Inleiding

Voor u ligt het Natuurbeheerplan Zeeland 2027. Dit plan beschrijft de beleidsdoelen en de subsidiemogelijkheden voor ontwikkeling en beheer van natuurgebieden, agrarische natuur en landschapselementen in de Provincie Zeeland. Het Natuurbeheerplan is verankerd in het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) 2016. Dit stelsel bevat de 'Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer 2016 (SVNL2016, kortweg SVNL) voor het beheer van natuurgebieden en agrarische leefgebieden en de 'Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) voor investeringen in natuur en landschap (omvorming, inrichting en kwaliteitsontwikkeling).

Met dit Natuurbeheerplan stelt de Provincie Zeeland de kaders vast voor de uitvoering van het natuur- en landschapsbeheer. Het Natuurbeheerplan geeft aan waar welke natuur aanwezig is en welke beheerdoelen voor deze begrensde gebieden gelden. De Provincie vergoedt een aanzienlijk deel van de kosten voor de ontwikkeling en het beheer van natuur door middel van subsidies. Het Natuurbeheerplan vormt de basis voor het aanvragen van deze subsidies.

Het Natuurbeheerplan Zeeland wordt jaarlijks herzien. Verzoeken tot wijziging kunnen jaarlijks tot en met 31 december worden ingediend, waarna deze worden verwerkt in de daaropvolgende planwijziging. In verband met de jaarlijkse aanvraagperioden van de SNL-subsidies in oktober (SVNL agrarisch natuurbeheer), november-december (SVNL-natuurbeheer) en vanaf januari (SKNL (functieverandering en investeringen), stellen Gedeputeerde Staten de Planwijziging en het gewijzigde Natuurbeheerplan (geconsolideerde versie) uiterlijk in september vast.

Voorgeschiedenis

Op 6 november 2001 hebben Gedeputeerde Staten het Natuurgebiedsplan Zeeland 2001 vastgesteld. In dat Natuurgebiedsplan was de begrenzing van natuurgebieden en agrarische beheergebieden van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) voor het eerst voor de gehele provincie vastgelegd. De natuurdoelen werden per gebied beschreven en de subsidiemogelijkheden voor verwerving, inrichting en beheer via het toenmalige Programma Beheer werden globaal aangeduid.
In het tweede Natuurgebiedsplan (2005) is de begrenzing van de agrarische beheergebieden grondig herzien en is het nieuwe beleid voor particulier natuurbeheer en functieverandering vastgesteld.
In 2009 is het Natuurbeheerplan integraal gewijzigd ten behoeve van de invoering van een nieuw subsidiestelsel voor natuurbeheer, de SNL, met onder andere ook de invoering van de Index Natuur en Landschap en de opname van het provinciale beleid voor de natte ecologische verbindingszones.
In de daaropvolgende jaren zijn partiële wijzigingen doorgevoerd, waaronder de herijking van de EHS in 2013 en de begrenzing van akkervogelkerngebieden in 2014.
Op 22 september 2015 hebben Gedeputeerde Staten het Natuurbeheerplan Zeeland 2016 vastgesteld. Daarin zijn verwerkt de Herijking EHS, diverse wijziging van de zoekgebieden voor akkervogels en het nieuwe beleid voor het collectief agrarisch natuurbeheer. In de daaropvolgende jaren is het Natuurbeheerplan Zeeland jaarlijks op onderdelen geactualiseerd.

1.2 Doel en status Natuurbeheerplan

1.2.1 Beleidskader natuur en landschap

Het Natuurbeheerplan is een provinciaal beleidskader om het Europese, rijks- en provinciale natuur- en landschapsbeleid te realiseren. Het gaat daarbij om Bestaande natuurgebieden, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden die worden beheerd volgens agrarisch natuurbeheer en de Natura 2000-gebieden. Het Natuurbeheerplan beschrijft bovendien op detailniveau welke natuur- en landschapsdoelen in de begrensde gebieden nagestreefd worden. De begrenzingen en beheertypen zijn toegespitst op de internationale biodiversiteitsdoelen en op de internationale natuurgerichte agromilieu-, water- en klimaatdoelen. Het plan is het beleidskader voor de uitvoering van het provinciale natuurbeleid en ook voor de implementatie van artikel 65 van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid- Nationaal Strategisch Plan (GLB-NSP). Het plan is verankerd in de SVNL en SKNL en daarmee kaderstellend voor de SNL-subsidies.

Het Natuurbeheerplan is een uitwerking van de Natuurvisie Zeeland 2017-2022 en van het Omgevingsplan Zeeland. In het Natuurbeheerplan is het Natuurnetwerk in Zeeland op kaart weergegeven ('begrensd') en zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk beschreven. Ook zijn de agrarische leefgebieden met natuurwaarden aangeduid.

Het Natuurbeheerplan bevat geen bindende regels of verplichtingen voor burgers. Opname van een terrein in het Natuurbeheerplan leidt dus niet vanzelfsprekend tot een positief besluit over subsidiëring van het beheer. Het zorgt er wel voor dat natuurbeheerders en gecertificeerde agrarische collectieven de mogelijkheid krijgen om subsidie aan te vragen voor het beheer. Er kan ook subsidie aangevraagd worden voor natuurgerichte doelen rond agromilieu, klimaat en water.

Het Natuurbeheerplan Zeeland wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Zij zijn daartoe bevoegd op grond van de Omgevingsverordening Zeeland (artikelen 2.2 en 2.4 Delegatiebesluit Omgevingsverordening Zeeland), de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer Zeeland 2016 (artikel 1.3) en de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en landschap Zeeland (artikel 7).

Het Natuurbeheerplan is een beleidsregel in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Aan dit plan kunnen geen rechten worden ontleend. Het plan heeft ook geen directe rechtsgevolgen en staat niet open voor bezwaar, wel voor beroep. Rechtsgevolgen kunnen wel verbonden zijn aan besluiten die op grond van dit plan worden genomen, zoals subsidiebeschikkingen. Deze subsidiebeschikkingen staan wel open voor bezwaar en beroep.

Planologische bescherming

De planologische bescherming van het Natuurnetwerk in Zeeland, waaronder Bestaande natuurgebieden, natuurontwikkelingsgebieden en agrarische gebieden van ecologische betekenis, vindt plaats met de Omgevingsverordening Zeeland, op basis van het Natuurbeheerplan. De natuurgebieden in rijkswateren vallen onder het rijksplanologische kader van de Omgevingswet (voorheen SVIR, BARRO en Besluit water) en maken dus geen onderdeel uit van de provinciale verordening.

Met ingang van 2026 worden de voormalige kaartbijlagen [1] vervangen door digitale Geografische Informatie Objecten (GIO's). Zo wordt de begrenzing van het Natuurnetwerk direct zichtbaar in het Omgevingsloket op de kaart bij het betreffende artikel en kan in detail ingezoomd worden op deze kaart. De besluitvorming over de planologische wijzigingen van het Natuurnetwerk in Zeeland maakt onderdeel uit van de jaarlijkse algemene actualisatiecyclus van de Omgevingsverordening Zeeland.

1.2.2 Beleidskader agrarische leefgebieden

Beheerdoelen voor agrarische leefgebieden

Het beleidskader voor agrarische leefgebieden wordt in dit Natuurbeheerplan bepaald door begrenzing van agrarische leefgebieden en agrarische beheertypen, zoals weergegeven in kaartbijlage 8.5. Door middel van agrarisch natuurbeheer kan in deze leefgebieden, met subsidie SVNL, een bijdrage worden geleverd aan het behoud van doelsoorten van internationale betekenis.

Waterdoelen

In het Natuurpact en de overeenkomst met de Manifestpartijen zijn afspraken gemaakt om naast internationale soortendoelen ook internationale Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen op te nemen. Als waterschappen voor waterbeheerdiensten (Blauwe diensten) gebruik willen maken van EU-cofinanciering, dan kan dit uitsluitend via gebiedsaanvragen van agrarische collectieven, op grond van het Natuurbeheerplan en de SVNL. De waterschappen geven daarvoor aan voor welke waterdoelen welke waterbeheerdiensten nodig zijn, inclusief randvoorwaarden en prioriteiten.

Klimaatdoelen

In het GLB-NSP (Nationaal Strategisch Plan in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) is afgesproken om, naast de internationale soortendoelen en KRW-doelen, ook klimaatdoelen op te nemen. Het kader hiervoor wordt gevormd door het Klimaatakkoord, de nationale klimaatadaptatiestrategie en de bossenstrategie. Er wordt ingezet op klimaatadaptatie en mitigatie gericht op bijvoorbeeld het verminderen van effecten van extreme weersomstandigheden door water-, bodem- en teeltmanagement, en op reductie van de uitstoot van broeikasgassen.

1.3 Planwijzigingen Natuurbeheerplan Zeeland in 2026

Dit Natuurbeheerplan Zeeland 2027 is op een aantal punten gewijzigd ten opzichte van 2026:

- er zijn nieuwe beleidsontwikkelingen opgenomen;
- de begrenzingen van het Natuurnetwerk in Zeeland en van de agrarische leefgebieden zijn geactualiseerd op verzoek van grondeigenaren en natuurbeheerders;
- de beheertypenkaart en de ambitiekaart zijn geactualiseerd naar aanleiding van nieuwe informatie uit de gebieden.

De definitieve Planwijziging 2026, de Antwoordnota (na inspraak) en het geconsolideerde Natuurbeheerplan Zeeland 2027 zijn door Gedeputeerde Staten vastgesteld (zaaknr. 782418). Bij de voorbereiding is de procedure afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht gevolgd. Het Natuurbeheerplan Zeeland 2027 treedt na vaststelling in werking op de dag na publicatie in het

[1] XII-1 Bestaande natuur; XII-2 Agrarisch gebied van ecologische betekenis; XII-3 Natuurontwikkelingsgebieden; XII-4 Afwegingszone natuurgebieden; XI Verdrogingsgevoelige natuurgebieden

Provinciaal blad en vervangt daarbij het tot dan geldende Natuurbeheerplan Zeeland 2026. De stukken en kaarten zijn te raadplegen op https://www.zeeland.nl/natuur-en-landschap/natuurbeheer.

1.4 Leeswijzer

In dit Natuurbeheerplan wordt achtereenvolgens beschreven:

1. Wat is het Natuurbeheerplan?
   de achtergronden en status van het Natuurbeheerplan
2. Beleidskader
   het beleidskader voor ontwikkeling en beheer van Natuurnetwerk en leefgebieden
3. Subsidiestelsel Natuur en Landschap
   de inhoud van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap
4. Natuur- en Landschapsdoelen
   de natuur- en landschapsdoelen voor Natuurnetwerk en leefgebieden
5. Subsidiemogelijkheden
   de uitvoering van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap
6. Meer informatie
   relevante nadere informatie, met links naar websites
7. Tekstuele bijlagen
   Nadere tekstuele detailinformatie
8. Kaartbijlagen
   de plankaarten

De kaarten zijn in detail te bekijken op https://kaarten.zeeland.nl/map/atlasvanzeeland.

2. Beleidskader

2.1 Europees kader natuur en landschap

Het Natuurbeheerplan is gebaseerd op het vigerend beleid voor het landelijk gebied voor water, milieu en ruimtelijke ordening van de Europese Unie, het rijk en de Provincies. In dit hoofdstuk lichten wij de belangrijkste onderdelen van het vigerend beleid en de recente ontwikkelingen toe.
De lidstaten van de EU hebben gezamenlijk specifieke wetten en beleidsdoelen vastgesteld voor het instandhouden van bepaalde planten- en diersoorten en natuurlijke habitats van internationale betekenis. Dit gebeurt via de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en Natura 2000, voor de instandhouding van gezonde watersystemen (Kaderrichtlijn water - KRW) en voor een schoon milieu (Nitraatrichtlijn). De Europese Commissie (EC) ziet erop toe dat de lidstaten deze afspraken nakomen.

Naast de bovenstaande beleidskaders is zowel de Subsidieverordening Natuur- en Landschaps-beheer 2016 (SVNL2016) als de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap 2016 (SKNL2016) getoetst op staatssteun. Op basis van de Richtsnoeren voor de land- en bosbouwsector heeft de Europese Commissie goedkeuring verleend aan de beide modelverordeningen en hebben de Provincies zich daarmee gecommitteerd aan de bijbehorende vereisten.

GLB-NSP 2023-2027
Voor het platteland zijn door de EC-beleidsdoelen en regels vastgesteld met betrekking tot de verduurzaming en vergroening van de landbouw. Dit wordt concreet geëffectueerd in de vorm van het GLB-NSP 2023-2027.

Het motto van het Nederlandse Strategisch Plan (NSP) is ‘Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) gaat toekomstbestendig boeren beter belonen. Alle 9 doelen moeten in samenhang aan de orde komen, afhankelijk van de behoeften van de lidstaat. Daarin is de lidstaat niet helemaal vrij, het GLB kent een aantal Europese vereisten. Daarnaast worden ook de nationale vereisten meegenomen in het uit te werken Nationaal Strategisch Plan.

Het GLB-NSP staat in het teken van de noodzaak om een toekomstbestendige landbouw te realiseren, aan de hand van 9 Europese specifieke doelstellingen en een overkoepelende opgave tot innoveren, netwerken en digitaliseren. Het GLB-NSP moet ook ingezet worden voor de Green Deal, met in het bijzonder de strategieën Farm2Fork (Boer tot Bord) en Biodiversiteit.

Met het GLB-NSP zetten rijk, Provincies en waterschappen samen de beleidslijnen uit voor beide subsidiefondsen van het GLB, zowel het Plattelandsfonds (pijler 2), als het Garantiefonds (pijler 1). Het Garantiefonds wordt deels ingezet via het nieuwe instrument eco-regelingen en door budget over te hevelen naar het plattelandsfonds, waardoor meer ruimte ontstaat voor investeringen, innovatie, samenwerken en kennisoverdracht voor toekomstgerichte bedrijven en verbreding en optimalisatie van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb).

Duidelijk is inmiddels dat eco-regelingen en conditionaliteiten uit pijler 1 van het GLB-NSP en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer uit pijler 2 van het GLB-NSP, naast elkaar kunnen worden ingezet en elkaar kunnen versterken. Ook is het mogelijk om ze beide in te zetten, mits zogenaamde double funding voorkomen wordt. Dit betekent dat voor hetzelfde perceel niet twee keer subsidie mag

worden verleend. De eco-regelingen en conditionaliteiten hebben een meer nationale generieke invulling (met regionale gebiedsgerichte accenten). Het herstel en instandhouding van habitats en landschappen vergt een integrale aanpak die past bij het gebied. Het ANLb richt zich op gebiedsgerichte activiteiten die boeren samen ondernemen om doelsoorten en doelen uit de opgaven Water en Klimaat te ondersteunen.

De bijdrage die de Nederlandse lidstaat levert aan het agromilieu en klimaat is vastgelegd in het GLB-NSP-fiche (art. 65), waarin de ambitie van Nederland is aangeduid. Het agrarisch natuurbeleid, het ecologisch waterbeheer en klimaatdoelen worden gekoppeld aan het ANLb en worden deels gefinancierd met Europees geld. Daarmee moet de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer inclusief natuur gerelateerde water- en klimaatdoelen voldoen aan het GLB-NSP-fiche. In het fiche (fiche voor goedkeuring van het ANLb in Brussel) zijn drie leefgebieden (Open grasland, Open akkerland, Dooradering) en de categorieën Water en Klimaat opgenomen.

Natuurherstelverordening
Op 18 augustus 2024 is de Europese Natuurherstelverordening in werking getreden. Deze verordening verplicht lidstaten om doeltreffende maatregelen te treffen om de natuur te herstellen, continu te verbeteren en niet te laten verslechteren. Het bevat oplopende kwantitatieve doelstellingen voor terrestrische, kust- en zoetwaterecosystemen en mariene ecosystemen die nu niet in goede conditie verkeren, voor 2030, 2040 en 2050. Ook zijn er aanvullende doelstellingen, bijvoorbeeld voor landbouwecosystemen. Daarnaast gelden er verplichtingen m.b.t. het opstellen van een nationaal natuurherstelplan, monitoring en verslaglegging.

In september 2025 heeft het (demissionaire) kabinet het programmaplan vastgesteld, dat de stappen omschrijft richting het opstellen en het indienen van het nationale natuurherstelplan (hierna: Natuurplan). Een concept moet voor 1 september 2026 worden ingediend bij de Europese commissie, een definitief Natuurplan uiterlijk 1 september 2027. Bestaande natuurbeleidsprogramma's worden, waar mogelijk, in samenhang ondergebracht in het Natuurplan. Verder wordt verkend welke aanvullende opgaven de NHV stelt ten opzichte van bestaand natuurbeleid. De NHV heeft daarom op dit moment nog niet geleid tot aanpassing van het Natuurbeheerplan. Bij de vaststelling van het Natuurplan, en de bijbehorende afspraken over de implementatie van de natuurherstelverordening, zullen Provincies bepalen of en welke wijzigingen van het natuurbeheerplan gewenst zijn.

2.2 Rijksbeleid natuur en landschap

Het rijk stelt in het kader van de internationale verplichtingen op hoofdlijnen de ambities voor de agromilieu- en klimaatdiensten vast en geeft de kaders aan waarbinnen die ambities gerealiseerd kunnen worden.

Het rijksbeleid heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld langs twee lijnen: de eerste lijn betreft het versterken en verbeteren van het bestaande natuurbeleid. Dit richt zich op natuurgebieden en de directe omgeving daarvan. Denk hierbij aan de uitvoering van het Natuurpact (2013) door de Provincies. Daarnaast heeft het rijk verantwoordelijkheid voor het beheren en verbeteren van natuur in de grote wateren, duurzame bescherming van de Noordzee en het verder ontwikkelen van de Nationale Parken. Met het Programma Natuur is in het kader van de stikstofaanpak extra geld

beschikbaar gesteld voor natuurherstel en -ontwikkeling met een focus op stikstofgevoelige natuurgebieden. De tweede lijn gaat over het verbreden van het natuurbeleid naar andere sectoren en domeinen. Hierin past de transitie naar een natuurinclusieve samenleving, waaronder de transitie in de landbouw richting kringlooplandbouw. Hierin werkt het Ministerie van LVVN via o.a. de Agenda Natuurinclusief, het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en Basiskwaliteit Natuur samen met Provincies en maatschappelijke partijen aan de transitie naar een natuurinclusieve samenleving.

De uitvoering van het stimuleringsbeleid voor natuur en platteland is met ingang van 2014 gedecentraliseerd naar de Provincies en vastgelegd in een decentralisatieakkoord 2014-2027 en een Natuurpact van overheden en maatschappelijke organisaties. Dit is op 18 september 2013 door staatssecretaris Dijksma aangeboden aan de Tweede Kamer. In dit Natuurpact zijn de ambities vastgelegd met betrekking tot ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027. Het rijk draagt bij aan de realisatie van deze ambities door jaarlijks extra te investeren in natuur. De onderdelen van deze ambities zijn:

- Ontwikkeling Robuust Natuurnetwerk Nederland (NNN) inclusief Natura 2000-gebieden. Het NNN moet een robuuste ruggengraat van de natuur in Nederland zijn. Dat gaat gebeuren door het te vergroten, te verbeteren en belangrijke natuurlijke verbindingen te realiseren tussen natuurgebieden onderling en tussen natuurgebieden en hun omgeving.
- Soortenbescherming; Bescherming van afzonderlijke plant- en diersoorten is nodig vanwege Europese verplichtingen en afspraken waaraan Nederland zich in internationaal verband heeft gecommitteerd (VHR). Soortenbescherming vindt plaats binnen en buiten het NNN door het nemen van juridische en/of fysieke maatregelen, die vestiging of uitbreiding van een soortenpopulatie stimuleren.
- Natuur buiten het NNN; er zal een extra impuls gegeven worden aan het beheer van natuur buiten het NNN. Het is belangrijk dat er meer samenhang komt tussen de natuur in het NNN en daarbuiten.
- Agrarisch natuurbeheer; het ANLb kan buiten en binnen het NNN worden toegepast. De uitvoering van het agrarisch natuurbeheer moet eenvoudiger en met minder kosten, en zal een duidelijke meerwaarde voor natuur, landschap en agrarisch ondernemerschap moeten opleveren. Het ANLb moet vooral worden ingezet voor het beschermen en verbeteren van internationale soorten. In de contourenbrief ANB (Tweede Kamer, 33576-460, dec. 2024) is aangegeven dat de extra rijksmiddelen voor ANLb prioritair dienen te worden ingezet in specifieke aandachtsgebieden te weten: 1) de leefgebieden voor de grutto en 2) in en rond stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden en aangrenzend gelegen beekdalen en grondwaterbeschermingsgebieden. In deze gebieden wordt integraal ingezet op de doelen voor natuur, water en klimaat. Voor de inzet van deze extra middelen voor beheerjaar 2027 is een Leidraad 2.0 opgesteld. Deze leidraad geeft richting aan waar en op welke wijze de extra middelen ingezet kunnen worden, om te bevorderen dat dit op duurzame wijze gebeurt, op de plekken waar dat het meeste prioriteit heeft zoals in de hiervoor benoemde prioritaire gebieden. Naast extra budget voor de grutto en stikstofgevoelige natuurgebieden, ontvangt Zeeland voor 2027 extra middelen ten behoeve van akkervogels. Deze middelen dienen met name ingezet te worden voor verzwaring van het bestaande beheer binnen het leefgebied Open akker, zoveel mogelijk ter versterking van de bestaande kerngebieden (clusters). Daarnaast kunnen deze middelen ook in het leefgebied Dooradering en de categorieën Water en Klimaat worden aangewend zover van toepassing.

- Natuur en water; Er zijn diverse mogelijkheden om de ontwikkeling van de natuur, de vergroting van het NNN en de aanpak van de Natura 2000-gebieden optimaal te laten samengaan met het verbeteren van de condities van de kwantiteit en de kwaliteit van het water. Er wordt daarbij maximale synergie gezocht met maatregelen om te voldoen aan de KRW en de Nitraatrichtlijn.

Aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur en ministeriële commissie Economie en Natuurherstel
De Minister van LVVN heeft besloten het Nationaal Programma Landelijk Gebied te beëindigen en te vervangen door de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur. Voor deze uitwerking is een contourenbrief gepubliceerd.

De ministeriële commissie Economie en Natuurherstel heeft een aanpak met maatregelen gepubliceerd gericht op natuurherstel en stikstofreductie. Deze aanpak is uitgewerkt in een startpakket en vervolgpakket, die maatregelen bevatten die bij moeten dragen om Nederland van het slot te halen.

Als inbreng en nadere concretisering heeft het IPO Bestuur een drietal bouwstenen vastgesteld, die moeten bijdragen aan geborgde stikstofreductie en geborgd natuurherstel. Deze bouwstenen ‘emissiereductie landbouw’, ’natuur’ en ‘agrarisch natuur- en landschapsbeheer’. De Provincies hebben deze bouwstenen aan het rijk aangeboden als basis voor de nadere uitwerking van de voorstellen van de ministeriële commissie.

De aanpak is aanvullend op de bestaande aanpak via onder andere het Natuurpact en het Programma Natuur. Het kabinetsbeleid is nog in ontwikkeling en heeft in deze fase niet geleid tot aanpassing van het Natuurbeheerplan.

2.3 Provinciaal beleid

De Provincies zijn – op grond van het decentralisatieakkoord natuur – volledig verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurbeleid. De doelen en middelen worden door de Provincies vastgelegd in onder andere dit Natuurbeheerplan.

In dit provinciale Natuurbeheerplan, dat de kaders en ambities bevat waarbinnen een subsidieaanvraag kan worden ingediend, is aangegeven in welke gebieden bepaalde natuur-, agromilieu- en klimaatdiensten ingezet kunnen worden.

Het provinciale beleid geeft invulling aan het Europese en rijksbeleid en voegt daar provinciale doelen aan toe. Provincies houden bij de uitvoering van het natuurbeleid, conform de door Nederland geratificeerde Europese Landschapsconventie, rekening met beleidsdoelen van andere overheden en activiteiten in het landelijk gebied, zoals het waterbeleid, recreatiebeleid en milieubeleid, zodat synergie kan worden bereikt.

De waterdoelen zijn in 2015 door de Provincies vastgesteld in een omgevingsvisie en geactualiseerd in het Regionaal Waterplan (2021). Als waterschappen voor waterbeheerdiensten gebruik willen maken van EU-cofinanciering, dan kan dit uitsluitend via gebiedsaanvragen van agrarische

collectieven, het Natuurbeheerplan en de SVNL. De waterschappen geven daarvoor aan voor welke waterdoelen welke waterbeheerdiensten nodig zijn, inclusief randvoorwaarden en prioriteiten.

Dit Natuurbeheerplan is een nadere uitwerking van de Zeeuwse Omgevingsvisie, vastgesteld door Provinciale Staten op 12 november 2021, voor het onderdeel natuur en landschap en hangt nauw samen met een aantal bredere provinciale beleidsdoelen voor balans in het landelijke gebied.

De Provincie Zeeland zet zich in voor behoud van een vitaal en duurzaam landelijk gebied. Naast infrastructuur, leefbaarheid, waterbeheer en recreatieontwikkeling zijn ook natuur en landschap belangrijke doelstellingen. Het beleid voor het landelijk gebied is opgenomen in het ontwerp Programma Landelijk Gebied. Het ontwerp Programma is een volgende stap naar een integrale en samenhangende aanpak voor de doelen natuur, waterkwaliteit, klimaatadaptatie, landbouw en zoetwaterbeschikbaarheid. De vaststelling van het Programma is gepland in juni 2026.

In het kader van het Europese plattelandsbeleid investeert ook de Provincie Zeeland in projecten die bijdragen aan de Europese beleidsdoelen voor het landelijk gebied. Speerpunten daarbij zijn duurzaamheid, agrarisch natuurbeheer, en innovatie in de landbouw.

Het provinciale natuurbeleid is nauw verweven met het recreatiebeleid. Dit komt tot uiting in het provinciale beleid voor openstelling van natuurgebieden, ontwikkeling van recreatieroutes en investeringen in recreatienatuur. Het beleid voor natuurbeleving en recreatieroutes is voor het eerst neergelegd in de Nota Natuurlijk genieten in Zeeland (2009) en de Beleidsnota Wandelnetwerk Zeeland (2006). Het beleid wordt thans uitgevoerd volgens het (ontwerp) Programma Landelijk Gebied.

De Provincie Zeeland zet zich, op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water, ook in voor gezonde oppervlaktewateren. Samen met Waterschap Scheldestromen worden projecten uitgevoerd ter verbetering van ecologie, waterkwaliteit en waterkwantiteit. Deze projecten dragen ook in hoge mate bij aan de beleidsdoelen voor natuur en landschap.

2.3.1 Provinciaal beleid natuur en landschap

De Provincie Zeeland is verantwoordelijk voor de instandhouding van het Natuurnetwerk in Zeeland. Het Natuurnetwerk omvat alle karakteristieke Zeeuwse natuurgebieden zoals schorren, kreken, welen, oudlandgraslanden en dijken met hun karakteristieke flora, fauna en landschap, in hun onderlinge samenhang. Het betreft het natuurlijk erfgoed van Zeeland dat moet worden veiliggesteld voor toekomstige generaties. Bescherming, ontwikkeling, beheer en herstel zijn daarvoor noodzakelijk.

Het provinciale beleid is, naar aanleiding van de Wet natuurbescherming, uitgewerkt in de Natuurvisie Zeeland 2017-2022, vastgesteld door Provinciale Staten op 21 april 2017. Het natuurbeleid is gericht op de pijlers: natuurbescherming, natuurbeheer, natuurontwikkeling, natuurherstel, natuurverbreding en natuurbeleving. De natuurvisie is geïntegreerd in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Het Natuurbeheerplan Zeeland is het beleidskader voor de uitvoering van het beleid tot bescherming, ontwikkeling en beheer van het Nationaal Natuurnetwerk in Zeeland en van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer buiten het Natuurnetwerk in Zeeland.

Bescherming Natuurnetwerk op grond van de Omgevingsverordening Zeeland
De Provincie Zeeland is op grond van de Omgevingswet verantwoordelijk voor de bescherming van het Natuurnetwerk op het land. De beschermde gebieden en de geldende regels zijn bepaald in de Omgevingsverordening Zeeland. De bescherming van natuur in rijkswateren is de bevoegdheid van het rijk.

Ontwikkeling, herstel en beheer van natuurgebieden
Ontwikkeling, herstel en beheer van het Natuurnetwerk in Zeeland is de bevoegdheid van de Provincie. De bevoegdheid is bij het Natuurakkoord 2013 gedecentraliseerd van rijk naar Provincies. De bevoegdheid strekt zich uit tot alle natuurgebieden van het Natuurnetwerk in Zeeland, inclusief de Natura 2000-gebieden en de natuurgebieden in rijkswateren. Het provinciale beleid voor ontwikkeling, herstel en beheer van de natuurgebieden is bepaald in het Natuurbeheerplan Zeeland. De uitvoering van het beleid vindt plaats door middel van het provinciale Subsidiestelsel natuur- en landschap (SNL).

Beheer van agrarische leefgebieden
Buiten het Natuurnetwerk in Zeeland stimuleert de Provincie het beheer van agrarische leefgebieden door boeren op eigen grond. Het provinciale beleid is bepaald in het Natuurbeheerplan Zeeland. De uitvoering van het beleid vindt eveneens plaats door middel van het provinciale Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).

Verbreding en beleving
De Provincie stimuleert de betrokkenheid van grondeigenaren en burgers bij het beheren en beleven van natuur en landschap. Hiervoor zijn programma's ingericht in het Uitvoeringsprogramma landelijk gebied.

2.3.2 Provinciaal beleid Natuurnetwerk

2.3.2.1 Begrenzing Natuurnetwerk

De begrenzing van het Natuurnetwerk in Zeeland wordt in dit Natuurbeheerplan op kaart weergegeven in kaartbijlage 1. Het Natuurnetwerk in Zeeland omvat verschillende gebiedscategorieën.

1- Bestaande natuur
1a Bestaande natuur (BN) op het land (groene gebieden op kaartbijlage 8.1, statuscodes 10, 11, 12, 15, 51, 52, 91, 92, 93). Dit zijn de bekende traditionele natuurgebieden op het land, zoals de duinen, de binnendijkse moerassen en karrenvelden, de kreekrestanten en inlagen, de binnendijken, bossen en de oudlandgebieden. Deze gebieden hebben een hoge natuurwaarde en genieten wettelijke bescherming via de Omgevingswet. De natuurwaarde wordt in stand houden door middel van beheermaatregelen. In de meeste gevallen gebeurt dat door een terreinbeherende organisatie. Ook zijn veel Bestaande natuurgebieden in particulier beheer. De Provincie stimuleert het natuurbeheer in deze gebieden op basis van het SNL. Sommige natuurgebieden op het land zijn in eigendom en beheer bij (semi-) overheidsinstellingen zoals Rijkswaterstaat, waterschap of waterwinbedrijf. Deze instellingen komen niet in aanmerking voor subsidie via het SNL.

Alle binnendijken zijn bestaand natuurgebied van het Natuurnetwerk in Zeeland en staan als zodanig vermeld op kaartbijlage 8.1 (statuscodes 11, 12, 51 en 52). Beheerders van binnendijken kunnen in aanmerking komen voor subsidie natuurbeheer (statuscode 11 of 12) of subsidie agrarisch natuurbeheer (statuscode 51 en 52) via het SNL.
Bij zeewerende dijken (gelegen aan getijdenwater) staat de waterstaatkundige functie centraal. In dat geval is gesubsidieerd natuurbeheer niet mogelijk. De dijken langs de getijdenwateren (inclusief het Kanaal door Zuid-Beveland) maken dan ook geen deel uit van het Natuurnetwerk. Ook spoordijken maken geen deel uit van het Natuurnetwerk. Dijken langs de afgesloten zeearmen maken wel deel uit van het Natuurnetwerk en komen wel in aanmerking voor beheersubsidie via het SNL.

Ook alle natuurbossen maken deel uit van het Natuurnetwerk in Zeeland. Dit betreft tevens de bossen die de laatste decennia zijn aangelegd in het kader van landinrichting en gebiedsontwikkeling. Dit met uitzondering van de echte productiebossen en recreatiebossen zonder aanwezig natuurbeheertype; die maken geen deel uit van het Natuurnetwerk in Zeeland en zijn dus ook niet op kaart 8.1 vermeld. Het Groenproject 't Sloe is een multifunctioneel bosgebied als buffer voor het Sloegebied. Het gebied heeft in dit Natuurbeheerplan de status Bestaande natuur, waarbij de recreatiefunctie voorop staat. Het Natuurbeheerplan beschrijft de natuurdoelen voor het natuur- en landschapsbeheer voor deze bossen.

Ook de eilanden en oeverlanden in de deltawateren (statuscodes 91, 92, 93) vallen als Bestaande natuur onder het regime van de provinciale Omgevingsverordening. De natuurgebieden vergen hier een actief natuurbeheer.

1b Bestaande natuur Deltawater (BND)
Schorren, slikken, platen en open water in de deltawateren (lichtblauwe gebieden op kaartbijlage 8.1, statuscodes 94, 95, 96) vallen niet onder het planologische regime van de provinciale Omgevingsverordening, maar zijn wel Bestaande natuur onder het rijksplanologische kader van de Omgevingswet (voorheen SVIR, Barro en Besluit water). Deze gebieden staan daarom als aparte categorie Bestaande natuur Deltawater (lichtblauwe gebieden) vermeld op kaartbijlage 1 van het Natuurbeheerplan. Met name de schorren vergen actief natuurbeheer. De platen, slikken en het ondiep water vergen actief toezicht. De Provincie subsidieert dit beheer via het SNL.

2- Agrarisch gebied van ecologische betekenis (AGB) (donkerblauwe gebieden op kaart 8.1, statuscode 53): dat zijn landbouwgronden (meest oude, reliëfrijke graslanden) met bestaande natuurwaarden, zoals kreekgraslanden, weidevogelgraslanden, en oudlandgraslanden, waar landbouw kan worden gecombineerd met natuurbeheer door middel van agrarisch natuurbeheer via het SNL.

3- Nieuwe natuur (NN) (gele gebieden op kaart 8.1, statuscode 80): dat zijn hoofdzakelijk landbouwgronden waar omvorming van landbouw naar natuurgebied gewenst is. De percelen zijn kansrijk voor ontwikkeling van natuurbeheertypen en voor afronding van reeds Bestaande natuurgebieden. De Provincie stimuleert de omvorming via de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL).

4- Natuurprojecten: dat zijn als zodanig begrensde gebieden waar besloten is tot ontwikkeling van natuur door middel van een natuurproject. Daarbij kan sprake zijn van een natuurcompensatieproject of een autonoom gebiedsgericht project. De gebieden behoren nog niet tot het Natuurnetwerk en kunnen pas na voltooiing als Bestaande natuur worden toegevoegd.

4.1 Natuurcompensatieproject (NCP) (oranje gebieden op de kaart 8.1, statuscode 85): verwerving en inrichting ten behoeve van natuur vinden plaats op grond van een compensatieopgave - na uitvoering wordt het gebied toegevoegd aan het Natuurnetwerk. Het betreft onder andere de door Gedeputeerde Staten vastgestelde projecten ter compensatie van natuurverlies door wegenbouw of uitbreiding van woon- of industriegebied. Het is de bedoeling dat ter plaatse natuur wordt hersteld die elders verloren is gegaan. De verwerving en inrichting van deze gebieden vinden plaats door de compensatieplichtige. Zodra de projecten zijn uitgevoerd vallen deze gebieden onder de categorie Bestaande natuur en komen deze in aanmerking voor beheersubsidie via het SNL.

4.2 Gebiedsgericht project (GGP) (roze gebieden op kaart 8.1, statuscode 86): verwerving, omvorming, inrichting en beheer zijn onderdeel van een gebiedsgericht project. De gebieden worden toegevoegd aan het Natuurnetwerk in Zeeland, nadat de omvorming en inrichting hebben plaatsgevonden.

5- Ecologische verbindingszones: tot het Natuurnetwerk in Zeeland behoren ook de ecologische verbindingszones. Dat zijn lijnvormige landschapselementen zoals bermen en kreekoevers, die een belangrijke rol spelen voor de verbreiding van dieren van het ene naar het andere natuurgebied. De natte ecologische verbindingszones zijn afzonderlijk begrensd in de nota Natte Ecologische Verbindingszones (Provincie Zeeland, 2010).

Het Natuurnetwerk in Zeeland omvat daarmee alle wezenlijke Zeeuwse natuurwaarden, zowel buitendijks als binnendijks.

Voorgeschiedenis
De begrenzing van het Natuurnetwerk (voorheen EHS) in Zeeland is begin jaren negentig tot stand gekomen in reactie op het grootschalige verlies aan natuur en biodiversiteit. Het Nationaal Natuurbeleidsplan uit 1990 was het startsein voor een omvangrijk herstelplan voor de natuur in Nederland dat in nauwe samenwerking tussen rijk, Provincies en natuurorganisaties tot stand is gekomen, en nog steeds in uitvoering is.
De kern van dit herstelplan was de zogenaamde Ecologische Hoofdstructuur, een landelijk netwerk van natuurgebieden, natuurontwikkelingsgebieden, beheergebieden en verbindingszones dat voldoende rust en ruimte moet kunnen bieden voor instandhouding van de natuur in Nederland. Daarbij worden de Bestaande natuurgebieden, als kerngebieden voor flora en fauna, veiliggesteld via bescherming en beheer, worden hiaten in het netwerk opgevuld met nieuwe natuur en worden barrières voor de migratie van planten en dieren geslecht door middel van passages en verbindingszones.
Deze beleidsvisie is midden jaren negentig ontwikkeld en wordt sindsdien in praktijk gebracht. Veel gebieden zijn sindsdien al opgeknapt of ontwikkeld en veel verbindingszones zijn aangelegd. De

aanleg van het Natuurnetwerk in Zeeland vordert gestaag. Daarbij verschuift het accent de laatste jaren van het verwerven en inrichten van nieuwe natuurgebieden naar het beheren en opknappen van Bestaande natuurgebieden en naar het natuurbeheer op landbouwgrond.
De begrenzing van de Bestaande natuurgebieden in Zeeland is voor het eerst vastgesteld in 1990 in de Nota Veiligstelling Natuurgebieden. De begrenzing van de nieuwe natuurgebieden is voor het eerst vastgelegd in de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan (1991-1994). In de periode 1991-1994 is de begrenzing van de Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur door Gedeputeerde Staten verder vastgesteld in de vorm van de beleidsnota Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan.
Vertrekpunt was het landelijke Natuurbeleidsplan (Ministerie van LNV, 1990) met daarbij een globale landelijke kaart van het Natuurnetwerk en een oppervlakte te begrenzen hectares. Door het ministerie van LNV is aan Zeeland toegekend 3009 ha beheergebied en 5372 ha nieuwe natuur. Na een uitgebreide voorlichtings- en inspraakronde in heel Zeeland heeft de Provincie deze opgave vertaald in beheer- en begrenzingenplannen voor Noord-Zeeland (1993), Walcheren (1993), Zeeuws-Vlaanderen (1993) en de Bevelanden (1994). Daarna zijn nog enkele aanvullende kleinere begrenzingen vastgesteld, namelijk het Begrenzingenplan Binnendijken Noord-Zeeland (1996) en Binnendijken Zeeuws-Vlaanderen (1996), het Begrenzingenplan Schouwen West (1998), het Beheerplan Akkerranden (1999), het Beheergebiedsplan Akkerranden (2000) en diverse kleine planwijzigingen.
Bij de herijking van het Natuurnetwerk in Zeeland in 2013 is de ontwikkelopgave Nieuwe natuur met ongeveer 1000 ha teruggebracht van 2200 ha naar 1150 ha en is 50 ha ontwikkelopgave omgezet in agrarisch beheergebied van ecologische betekenis. In het Natuurakkoord 2013 is besloten dat Provincies tot en met 2027 de tijd hebben om deze ontwikkelopgave te realiseren. Per 1 januari 2026 resteerde een verwervingsopgave van 371 ha en een inrichtingsopgave van 606 ha.

Ecologische uitgangspunten
Bij het begrenzen van natuurgebieden spelen ecologische en bestuurlijke uitgangspunten een rol. De versterking en ontwikkeling van natuurwaarden is primair gericht op het realiseren van duurzame ecosystemen van (inter-)nationaal belang als onderdeel van de nationale opgave. Voorop staan de typisch Zeeuwse kwaliteiten, zoals de overgangszones van land en water, zout en zoet, klei en zand. Juist in deze gradiënten liggen de beste mogelijkheden voor natuur. Het accent ligt bij de ontwikkeling van de karakteristieke natte natuur in de verschillende Zeeuwse landschapstypen (de duinen, de deltawateren, de poelgebieden en de kreken).
Er is zoveel mogelijk sprake van zelfstandig functionerende gebieden, met een eigen waterhuishouding, die primair gericht is op de natuurfunctie. Natuurbegrenzing en waterconservering vallen waar mogelijk samen. Het waterbeheer speelt een sleutelrol bij het in stand houden en herstellen van natuur. Waar gewenst kan de begrenzing van gebieden worden aangepast met het oog op een optimale waterhuishouding, zowel binnen het natuurgebied als ook voor wat betreft de afstemming met de omgeving.
Met het oog op duurzame, natuurlijke processen is bij voorkeur sprake van zo groot mogelijke, aaneengesloten natuurgebieden. Met logische afrondingen en het opheffen van enclaves wordt versnippering tegengegaan. Bij de begrenzing ligt het accent dan ook op uitbouw van al Bestaande natuurgebieden, dan wel het creëren van forse nieuwe kerngebieden. Uit diverse evaluaties blijkt, dat

voor een werkelijk duurzame natuur in Nederland gestreefd moet worden om de natuurgebieden zo robuust mogelijk te maken.
De afzonderlijke natuurkerngebieden worden zoveel mogelijk verbonden via droge en natte ecologische verbindingszones. Hierdoor ontstaan op termijn regionale ecologische netwerken met mogelijkheden voor duurzaam behoud en ontwikkeling van de voor Zeeland relevante planten- en diersoorten van internationale betekenis.

Bestuurlijke uitgangspunten
Als gevolg van klimaatverandering hebben natuur en landbouw in toenemende mate te kampen met perioden van wateroverlast en perioden van watertekort. Natuurgebieden in overlastgebieden hebben, vanwege hun lage ligging, vaak een goede uitgangssituatie voor natuurontwikkeling. Functiewijziging van landbouw naar “nieuwe natuur” kan dan een oplossing zijn. Doordat de natuur in Zeeland in het algemeen hoge waterstanden goed verdraagt, kunnen de natuurterreinen een bijdrage leveren aan het voorkomen van wateroverlast in de betreffende regio.
In gebieden met watertekort kunnen natuurgebieden een belangrijke rol spelen bij de conservering van water (sponswerking). Daarmee kan watertekort in de betreffende regio door natuurgebieden worden gedempt. Natuurontwikkeling met waterconservering is zodoende een belangrijke klimaatmaatregel en leidt bovendien tot een forse kostenbesparing voor het waterschap. Veel natuurgebieden hebben inmiddels een waterconserverende functie.
Door te werken volgens logische topografische begrenzingen wordt de randlengte tussen natuur en landbouwgebied beperkt, waardoor er minder kans is op wederzijdse overlast. De natuurontwikkeling wordt zoveel mogelijk uitgevoerd op zware, natte en zilte landbouwgrond. Goede landbouwgrond is zoveel mogelijk buiten de begrenzing gelaten.

Verkoop van grond of het sluiten van beheerovereenkomsten vinden plaats op basis van vrijwilligheid. De overheid heeft een aankoopplicht voor nieuwe natuur. Dat betekent dat de overheid verplicht is om gebieden aan te kopen indien de eigenaar deze te koop aanbiedt en voldaan wordt aan het prijsbeleid.

Planologische schaduwwerking wordt voorkomen: de bestemming natuur is alleen van toepassing op Bestaande natuurgebieden, niet op Nieuwe natuur zolang deze niet is aangekocht en ingericht en is ook niet van toepassing op agrarisch beheergebied.
De bestaande agrarische functie, inclusief de daarbij behorende planologisch goedgekeurde ontwikkelingsmogelijkheden worden gerespecteerd. Concreet betekent dit, dat de eigenaren van gebieden, die in dit Natuurbeheerplan begrensd zijn als “Nieuwe natuur”, benaderd kunnen worden om hun gronden te verkopen of zelf om te vormen naar natuur (particulier natuurbeheer). Of de eigenaar dit vervolgens ook doet, is een vrijwillige keuze die niet afgedwongen zal worden. Het hele grondgebied van de provincie Zeeland is aangewezen als “ruilgebied”. Dit biedt de mogelijkheid om ook buiten de begrensde gebieden gronden te verwerven, met de bedoeling om deze uit te ruilen met begrensde gebieden. Deze werkwijze heeft de afgelopen jaren sterk bijgedragen aan het verkrijgen van een optimale ruimtelijke verkaveling van landbouwgronden en natuurgebieden.

Ook planologisch heeft het principe van vrijwilligheid zijn doorwerking. Volgens de Omgevingsverordening Zeeland worden begrensde natuurontwikkelingsgebieden aangegeven als

gewenste ontwikkelingsrichting. In het bestemmingsplan kunnen deze gebieden vervolgens worden aangeduid als “natuurontwikkelingsgebied”. Dat wil zeggen, dat de normale geldende agrarische bestemming en grondgebruik van kracht blijft met daarbij een wijzigingsmogelijkheid richting natuur. De bestemming “natuur” treedt pas in werking na gemeentelijke bestemmingswijziging en nadat de nagestreefde natuurfunctie gerealiseerd is; dat is pas na omvorming van de gronden op vrijwillige basis. Indien de eigenaar niet tot verkoop of particulier beheer overgaat, blijft dus de agrarische functie en bestemming van kracht, inclusief alle daarbij behorende planologisch goedgekeurde ontwikkelingsmogelijkheden. Voor natuurontwikkelingsgebieden geldt verder ook het zogenaamde “waarborgingsbeleid”, waardoor andere functies dan landbouw en natuur worden uitgesloten. Hierdoor worden onomkeerbare ingrepen, die natuurontwikkeling in de toekomst onmogelijk zouden maken, verhinderd.

Bij de realisatie van nieuwe natuurgebieden wordt overlast tussen de nieuwe buren, landbouw en natuur, zoveel mogelijk voorkomen. Dit gebeurt door een logische begrenzing, een goede inrichting en een adequaat natuurbeheer. Mochten er zich onverhoopt toch problemen voordoen, dan dienen deze allereerst door goed overleg tussen de eigenaar en de gegadigde opgelost te worden. Indien dit niet leidt tot een bevredigende oplossing, kan uiteindelijk de zaak voorgelegd worden aan de Provinciale Commissie Groene Ruimte.
Bij de inrichting van nieuwe natuurgebieden wordt rekening gehouden met de omgeving. Met name het instellen van een eigen waterhuishouding in natuurgebieden mag niet leiden tot overlast (vernatting, verdroging, verzilting) voor het aanliggende agrarische gebied. Tot daadwerkelijke inrichting kan pas worden overgegaan als een zodanig aaneengesloten deel verworven is dat inrichten ecologisch efficiënt is en er geen overlast optreedt (zoals onkruidgroei) voor het nog niet verworven deel.

Bij het uitwerken van de streefbeelden in concrete natuurontwikkelingsplannen blijken de lokale omstandigheden, zoals bodemopbouw en watersysteem, de realisering van het gestelde doel soms onmogelijk te maken. Dit kan ertoe leiden dat de begrenzing en/of de beheertypen van sommige gebieden alsnog worden gewijzigd.

Het grootste deel van het Natuurnetwerk in Zeeland ligt buitendijks in de deltawateren en in de Voordelta. Hier worden de natuurwaarden primair in stand gehouden door middel van wettelijke bescherming (Natura 2000, Omgevingswet). Voor deze gebieden zijn wettelijke bepalingen van kracht. Verwerving en beheer van natuurgebied is hier in beginsel niet mogelijk.
De algemene uitgangspunten van de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan, zoals die gehanteerd zijn bij de begrenzing van het Natuurnetwerk, blijven ook de komende jaren van kracht. Vrijwilligheid bij verwerving, omvorming, ontwikkeling en beheer blijft het uitgangspunt. Samenwerking met alle partijen in het landelijke gebied en het streven naar consensus heeft bij de hele uitvoering van het Zeeuwse natuurbeleid vanaf het begin vooropgestaan. Het constructieve overleg via de Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte en het optreden van de Commissie Nabuurschap zijn hiervoor illustratief.

Maatschappelijke betekenis
De Zeeuwse natuur is van groot economisch en maatschappelijk belang. De natuurgebieden dienen als rustpunt, als decor en als attractie voor de bewoners en bezoekers en zijn een bron van economische activiteit. Met name wonen, recreatie, horeca, zorg, visserij en landbouw zijn gebaat bij gezonde en aantrekkelijke natuurgebieden en een fraai landschap.
Agrarisch natuurbeheer biedt mogelijkheden voor verbreding van het landbouwbedrijf. Naast directe inkomsten voor de boer uit landbouwproducten, kan het agrarisch natuurbeheer ook een belangrijke spin-off hebben naar andere neventakken, zoals minicamping, verkoop van landbouwproducten aan de boerderij, of combinaties mogelijk maken met andere beheertaken in het landelijke gebied (groenblauwe diensten).
Natuur en landschap leveren ook een belangrijke bijdrage aan het recreatief product van Zeeland. De natuurterreinen, beheergebieden en landschapselementen hebben naast de primaire natuurdoelstelling ook een duidelijke recreatieve doelstelling. Naarmate het Natuurnetwerk in Zeeland groeit, kunnen we constateren dat de recreant in toenemende mate gebruik maakt van de nieuwe mogelijkheden en dat de natuurgerichte recreatie in Zeeland groeit. Meer dan 80% van alle natuurgebieden is fysiek opengesteld en de rest in het algemeen goed beleefbaar. Slechts 5% van alle gebieden is afgesloten en niet beleefbaar. Daaruit blijkt dat de natuurgebieden in Zeeland al in hoge mate geschikt zijn gemaakt voor recreatief medegebruik. Deze ontwikkeling wordt van provinciewege verder gestimuleerd. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de recreatieve inrichting van natuurontwikkelingsgebieden, aan de openstelling van natuurgebieden voor minder validen en aan ontwikkeling van wandel- en fietsroutes en aan een goede zonering van de voorzieningen.
Natuurgebieden kunnen ook een belangrijke rol spelen bij het bestrijden van wateroverlast in tijden van extreme neerslag. Waterretentie (het vasthouden van eigen water in natuurgebieden) is op ruime schaal mogelijk en wordt inmiddels al in praktijk gebracht. Natuurontwikkeling en waterberging gaan in Zeeland hand in hand. Door de aanleg van nieuwe natuur op laaggelegen, marginale landbouwgrond wordt een forse bijdrage geleverd aan de doelstellingen van Waterbeheer 21^{e} eeuw en de Kaderrichtlijn Water.

2.3.2.2 Bescherming in het kader van de Omgevingsverordening Zeeland

Omgevingsvisie Zeeland 2021
In paragraaf 3.3 van de Omgevingsvisie Zeeland 2021 is bepaald dat Bestaande natuurgebieden door de overheid worden beschermd. Het Natuurnetwerk in Zeeland is nog niet voltooid en vraagt tot en met 2027 extra inzet om de benodigde gronden te verwerven en in te richten. De nadruk komt (inter)nationaal steeds meer te liggen op intensivering van het natuurbeleid via het steeds meer vervlechten van natuur met andere sectoren van de samenleving en de economie. Dit is onlosmakelijk verbonden met de transitie naar een volhoudbare Zeeuwse landbouw.
Een belangrijk juridisch instrument van de Provincie hierbij is de Omgevingsverordening Zeeland. Deze bevat alle bindende provinciale regels over water, bodem, milieu, natuur, landschap, (vaar)wegen en ruimtelijke ontwikkeling. De Provincie zet de Omgevingsverordening in als dat nodig is vanuit het provinciaal belang (realisatie van kerntaken), als dat belang niet doeltreffend en doelmatig kan worden behartigd door gemeente of waterschap, of als dat bij wet is voorgeschreven.

Bestaande natuur
In artikel 5.31 van de Omgevingsverordening Zeeland is bepaald, dat Bestaande natuurgebieden planologisch worden beschermd. Het betreft de natuurgebieden op het land, inclusief de eilanden en oeverlanden in de Deltawateren. Artikel 5.31 bevat ook de spelregels voor de bescherming van deze Bestaande natuurgebieden.
Gedeputeerde Staten kunnen de begrenzing en wezenlijke kenmerken en waarden van de bestaande natuurgebieden en agrarische gebieden van ecologische betekenis wijzigen ten behoeve van verbetering van de ecologische en planologische samenhang van het Natuurnetwerk in Zeeland of ten behoeve van de inpassing van kleinschalige ontwikkelingen, voor zover dit leidt tot een verbetering van de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk in Zeeland en voor zover de oppervlakte van het Natuurnetwerk ten minste gelijk blijft. Gedeputeerde Staten zijn hiertoe bevoegd op grond van het Delegatiebesluit Omgevingsverordening Zeeland. De gemeenten nemen de bestaande natuurgebieden met een passende functie op in hun omgevingsplan. Bestaand gebruik en bestaande bebouwing mogen positief worden bestemd.
Alle binnendijken zijn onderdeel van het Natuurnetwerk in Zeeland. Binnendijken die in de Omgevingsverordening zijn aangeduid als regionale waterkering (artikel 2.22) worden primair bestemd voor waterkering en secundair voor natuur (beschermde of waardevolle dijk). Binnendijken die niet zijn aangeduid als regionale waterkering worden primair bestemd als natuur, beschermde dijk of waardevolle dijk. De bestemming natuur is gericht op de instandhouding van het dijklichaam en van de natuurbeheertypen zoals vermeld in het Natuurbeheerplan Zeeland. Hiervan kan alleen worden afgeweken indien er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn en indien de negatieve effecten worden gecompenseerd.

De bestaande natuurgebieden zoals opgenomen in de Omgevingsverordening Zeeland omvatten alleen de natuurgebieden waarop het planologische regime van deze verordening van toepassing is. Dat betreft alle binnendijkse natuurgebieden en buitendijks alleen de eilanden en oeverlanden in de afgesloten zeearmen (Volkerak-Zoommeer, Veerse Meer, Grevelingen). Op grond van de Omgevingswet (voorheen op basis van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en het Waterbesluit bijlage II onderdeel 1), geldt voor het open (rijks)water een nationaal planologisch regime. Volgens het rijksbeleid en in het Natuurakkoord valt groot open water echter wel onder het nationale Natuurnetwerk en zijn de Provincies verantwoordelijk voor het natuurbeheer via het SNL van het hele Natuurnetwerk, inclusief de buitendijkse schorren, platen en slikken in de getijdenwateren. Dit onderscheid wordt in het Natuurbeheerplan expliciet gemaakt door begrenzing van de categorie Bestaande natuur deltawater. Onder deze categorie vallen alle rijkswateren waarop het rijksplanologische kader van toepassing is en waarbij de Provincie op grond van het Natuurakkoord 2013 verantwoordelijk is voor het natuurbeheer via het SNL.

Er worden steeds hogere eisen gesteld aan het detailniveau van de kaarten van het Natuurnetwerk. In verband met Europese richtlijnen is in IPO-verband afgesproken om de kaarten op top10-niveau en volgens de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) in te tekenen en de kaarten ook op dat niveau te gebruiken. De kaarten van het Natuurnetwerk in Zeeland zijn, volgens deze interprovinciale afspraken, ontworpen op top10-niveau (schaal 1:10.000). Dat is voldoende voor een nauwkeurige weergave van percelen/ kaartvlakken ten behoeve van wettelijke bescherming en subsidieverlening

en voldoet aan de eisen. De kaarten zijn, geometrisch gezien, echter niet nauwkeurig genoeg voor toepassingen op een lager (gedetailleerder) schaalniveau. Dit betekent onder andere dat sommige kleinere erven, gebouwen en infrastructuur, die geen deel uitmaken van het Natuurnetwerk, wel als zodanig begrensd kunnen zijn. In de Omgevingsverordening Zeeland en in het Natuurbeheerplan Zeeland is bepaald dat bestaande erven, gebouwen en infrastructuur niet onder de begrenzing Bestaande natuur vallen. Dit betekent dus dat de planologische regels voor Bestaande natuur hierop niet van toepassing zijn. Indien het, voor toepassingen in planologie of subsidieverlening, noodzakelijk is om de bestaande begrenzing van een bestaand natuurgebied op kaart te detailleren, kunnen Gedeputeerde Staten hier in voorkomende gevallen, door middel van een planwijziging van het Natuurbeheerplan Zeeland en een daaraan gekoppelde wijziging van de Omgevingsverordening Zeeland, toe besluiten.

Agrarisch gebied van ecologische betekenis
Artikel 5.32 van de Omgevingsverordening bevat de spelregels voor de bescherming van agrarische gebieden van ecologische betekenis. De gemeenten nemen deze agrarisch gebieden eveneens met een passende bestemming op in hun bestemmingsplan. Bestaand gebruik en bestaande bebouwing mogen positief worden bestemd. De bestemming is gericht op agrarisch grondgebruik met instandhouding van de natuurdoelen zoals vermeld in het Natuurbeheerplan Zeeland. Een andere bestemming kan alleen worden toegekend indien er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn en indien de negatieve effecten worden gecompenseerd. Werken die de wezenlijke kenmerken van deze gebieden kunnen aantasten zijn alleen mogelijk op grond van een omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders waaruit blijkt dat de wezenlijke kenmerken niet worden aangetast en dat de mogelijkheden tot herstel van de waarden niet worden verkleind. De ligging van de agrarische gebieden van ecologische betekenis is opgenomen in de Omgevingsverordening Zeeland. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd deze bijlage te wijzigen op grond van het delegatiebesluit.

Natuurontwikkelingsgebieden (Nieuwe natuur)
De begrensde natuurontwikkelingsgebieden (‘Nieuwe natuur’ in het Natuurbeheerplan Zeeland), waar omvorming van landbouw naar natuur kan plaatsvinden, zijn vastgelegd in bijlage 1 van het Natuurbeheerplan Zeeland en in de Omgevingsverordening. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om deze bijlage te wijzigen op grond van het delegatiebesluit. De begrenzing op kaart is ruimer dan de ontwikkelopgave. Deze grotere oppervlakte is het gevolg van de systematiek van flexibele begrenzing met zoekgebied. Voor de begrensde nieuwe natuurgebieden geldt – totdat zij zijn omgevormd - een planologische waarborging tegen onomkeerbare ingrepen. Artikel 5.33 van de Omgevingsverordening Zeeland bevat de spelregels. Bestaand (agrarisch) gebruik mag positief worden bestemd, maar nieuwe vormen van agrarisch gebruik of verzwaring van het agrarisch grondgebruik zijn niet toegestaan. Er worden geen nieuwe vormen van grondgebruik toegestaan anders dan natuur.
Elk jaar worden nieuwe natuurontwikkelingsprojecten opgestart en worden ook nieuw ingerichte natuurgebieden ‘opgeleverd’. De oplevering is het moment waarop de status ‘Nieuwe natuur’ moet worden gewijzigd (omgevlagd) in ‘Bestaande natuur’. De Provincie voert de wijziging door in de jaarlijkse planwijziging van het Natuurbeheerplan Zeeland. Vervolgens dient de betreffende gemeente hierop zijn omgevingsplan aan te passen. Aangezien hier veelal een tijdrovende procedure aan vooraf gaat, is het van belang dat de betreffende gemeente al in een vroeg stadium geïnformeerd wordt over

de op handen zijnde wijziging. Met de gemeenten is afgesproken dat de Provincie hen informeert zodra een natuurontwikkelingsproject van start gaat, door toezending van een afschrift van de verleende subsidiebeschikking of opdracht. Bovendien worden alle gemeenten door middel van de jaarlijkse planwijziging van het Natuurbeheerplan ook geïnformeerd over de omvormingen. De Provincie ziet erop toe dat e.e.a. doorwerkt naar de gemeentelijke omgevingsplannen.
Gedeputeerde Staten besluiten jaarlijks uiterlijk in september over de projecten die in aanmerking komen voor subsidie voor omvorming van landbouw naar natuur. Daarbij kan worden geanticipeerd op projecten die later dat jaar, volgens de beschikkingen, nog opgeleverd zullen worden en met ingang van het daaropvolgende kalenderjaar in beheer genomen kunnen worden. Indien een project vertraging oploopt en niet in het beoogde jaar wordt opgeleverd, kan dit ertoe leiden dat de status al gewijzigd is, terwijl de inrichting bij aanvang van het nieuwe kalenderjaar nog niet is voltooid. In dat geval kan het beheer via het SNL pas in het daaropvolgende kalenderjaar van start gaan.

Afwegingszone natuurgebieden
De Omgevingsverordening Zeeland bevat een afwegingszone rond bestaande natuurgebieden, uitgezonderd binnendijken, ter voorkoming van verstoring van natuurgebieden. Dit is een instructie aan gemeenten volgens artikel 5.35. Aangezien er jaarlijks wijzigingen zijn in de begrenzing van bestaande natuurgebieden, dient ook de afwegingszone jaarlijks te worden geactualiseerd. Gedeputeerde Staten zijn hiertoe bevoegd op grond van het Delegatiebesluit.

Verdrogingsgevoelige natuurgebieden
Het onderdeel Verdrogingsgevoelige natuurgebieden in de Omgevingsverordening Zeeland is een instructie (artikel 5.50) aan het waterschap ter voorkoming van verdroging van natuurgebied als gevolg van grondwateronttrekkingen. Het is gebaseerd op de beheertypenkaart van het Natuurbeheerplan Zeeland. Sinds 2023 wordt de kaart ook geactualiseerd op wijzigingen van de Index Natuur en Landschap en op nieuwe gegevens over het voorkomen van beschermde amfibieën (boomkikker en kamsalamander) in drinkputten.
Aangezien de beheertypenkaart van het Natuurbeheerplan jaarlijks wijzigt, dient ook deze geografische informatie van de Omgevingsverordening jaarlijks geactualiseerd te worden. Gedeputeerde Staten zijn hiertoe bevoegd op grond van het Delegatiebesluit.

Actualisering volgens Index Natuur en Landschap
De beheertypen van de Index Natuur en Landschap zijn, sinds de inwerkingtreding van de Omgevingsverordening Zeeland 2018, nader hydrologisch getypeerd. Deze nadere typering is nog niet verwerkt in kaartbijlage van de Omgevingsverordening 2018.
Een natuurbeheertype is verdrogingsgevoelig, wanneer de kwalificerende planten en dieren van dat beheertype afhankelijk zijn van en aangepast zijn aan ondiep grondwater en aan oppervlaktewater. De hydrologie en kwalificerende planten- en diersoorten van de beheertypen staan beschreven in de Index Natuur en Landschap. Deze is te raadplegen op: https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/.
Volgens de Index Natuur en Landschap zijn de volgende (in Zeeland voorkomende) beheertypen gevoelig voor verdroging:
N01.02 - Duin- en kwelderlandschap
N01.03 - Rivier- en moeraslandschap

N04.02 - Zoete plas
N04.03 – Brak water
N05.04 – Dynamisch moeras
N06.01 - Veenmosrietland en moerasheide
N06.05 – Zwak-gebufferd ven
N08.03 - Vochtige duinvallei
N10.01 – Nat schraalland
N10.02 - Vochtig hooiland
N12.03 - Glanshaverhooiland
N12.04 - Zilt- en overstromingsgrasland
N13.01 - Vochtig weidevogelgrasland
N14.01 - Rivier- en beek-begeleidend bos
N15.01 – Duin-bos
N17.03 - Park- en stinsenbos
N17.04 - Eendenkooi
N17.06 - Vochtig- en hellinghakhout
L01.01- Poel

Aangezien de verdrogingsgevoelige beheertypen N04.03, N12.03 en N15.01 nog ontbraken op de provinciale kaart, zijn deze in 2023 toegevoegd.

Actualisering op verdrogingsgevoelige drinkputten
De begrenzing van verdrogingsgevoelige drinkputten is sinds de inwerkingtreding van de Omgevingsverordening Zeeland 2018 niet geactualiseerd. Voor het landschapsbeheertype L01.01 Poel, waaronder in Zeeland onder andere de drinkputten vallen, zijn in de Index Natuur en Landschap geen kwalificerende planten- en diersoorten bepaald. Voor dit beheertype dient minimaal rekening te worden gehouden met de bij de Omgevingswet beschermde planten- en diersoorten van lijst 1 van de Habitatrichtlijn die kunnen voorkomen in poelen in Zeeland, te weten boomkikker en kamsalamander. De drinkputten waarin deze soorten daadwerkelijk voorkomen worden bepaald op grond van de monitoringregistraties van de laatste 6 jaar in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Deze periode komt overeen met de monitoringcyclus van de SVNL. Op grond van nieuwe gegevens zijn in 2023 29 poelen met boomkikker en/of kamsalamander toegevoegd aan de begrenzing.

2.3.2.3 Beheer en ontwikkeling Natuurnetwerk via het SNL

Ontwikkeling Natuurnetwerk
De ontwikkelopgave Nieuwe natuur Zeeland bedroeg anno 2013 (Natuurakkoord) nog circa 1150 ha. Per 1 januari 2026 resteerde een verwervingsopgave van 371 ha en een inrichtingsopgave van 606 ha. De snelheid waarmee deze opgave kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de bereidheid van grondeigenaren en van beschikbare middelen. De realisatie Nieuwe natuur wordt jaarlijks door de Provincie geprogrammeerd en gebudgetteerd via de begroting. Voor de uitvoering wordt gebruik gemaakt van het instrumentarium van de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap.

Beheer Natuurnetwerk
Elk gerealiseerd natuurgebied moet worden beheerd. Beheermaatregelen zoals begrazing, maaien en afvoeren, beheer van beplantingen, soortgerichte maatregelen, landschapsbeheer en monitoring zijn nodig om de gebiedsspecifieke kwaliteiten in stand te kunnen houden. Dynamische, grootschalige gebieden zoals stuifduinen en getijdenwateren kunnen zich met een lage beheerintensiteit in stand houden. Voor de meer kleinschalige, geconditioneerde natuur is doorgaans een zwaardere beheerinspanning nodig. Elk natuurbeheertype kent zo zijn eigen set aan beheermaatregelen. Die zijn beschreven in de Index Natuur en Landschap en vormen ook de basis voor de kostenberekening natuurbeheer.
Omdat de karakteristieke natuurlijke processen zoals natuurlijke begrazing, overstroming en kwellend grondwater vaak onvoldoende aanwezig zijn, omdat veel natuurgebieden bovendien vaak te klein en te versnipperd zijn, omdat veel natuurgebieden te lijden hebben van milieuverontreiniging en verdroging, en omdat de oude, kleinschalige landbouwsystemen zijn verdwenen, zijn beheermaatregelen noodzakelijk om de natuurgebieden in stand te houden. De beheermaatregelen zijn erop gericht de genoemde tekortkomingen te compenseren en condities te scheppen waardoor de kwaliteit van natuur, landschap, flora en fauna behouden kan blijven. Natuurbeheer is, vanwege de vele externe omstandigheden, vaak een complexe zaak. Beheermaatregelen moeten goed worden gepland en gedoseerd en de effecten van het beheer moeten goed worden bijgehouden.
De omvang van het actieve natuurbeheer in Zeeland bedroeg in 2022 circa 18.000 ha. De oppervlakte nam verder toe door verzoeken van particuliere grondeigenaren en door het gereedkomen van compensatieprojecten en provinciale gebiedsgerichte projecten. In 2026 bedraagt het gecontracteerde natuurbeheer met SVNL 24.500 ha. Het beheer van de natuurgebieden van het Natuurnetwerk in Zeeland wordt door de Provincie gesubsidieerd via het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer. Uitbreiding van het natuurbeheer wordt door de Provincie jaarlijks geprogrammeerd en is onder andere afhankelijk van aanmelding door beheerders en beschikbare middelen.
De beheermaatregelen die via de SNL worden gesubsidieerd moeten in beginsel afdoende zijn om de kwaliteit van de natuurgebieden duurzaam in stand te kunnen houden. Voor kwetsbare Natura 2000-gebieden kunnen extra maatregelen nodig zijn om de kwaliteit te herstellen. De Provincie subsidieert herstelmaatregelen onder andere met programma's voor herstelmaatregelen N2000 via de SKNL.
Natuurbeheer is een samenspel van maatregelen die in nauwe regie moeten kunnen worden uitgevoerd. Maatregelen op het gebied van waterbeheer en begrazing dienen op gebiedsschaal te worden geregeld, zodat natuurlijke processen zoveel mogelijk kans krijgen en de natuur zoveel mogelijk zijn gang kan gaan. Bij inrichting en natuurherstel verdwijnen in veel gevallen de kavelsloten en het prikkeldraad en zullen de oorspronkelijke kavelgrenzen dus vaak onzichtbaar worden. De bodemopbouw en het watersysteem worden bepalend voor de nieuwe structuur. Er wordt toegewerkt naar een integraal vegetatie- en faunabeheer, dikwijls door extensieve beweiding van het hele gebied. De beheerder moet, naargelang de omstandigheden, snel en adequaat kunnen ingrijpen. Het is daarom van belang dat de regie op het beheer in handen is van één beheerder of eigenaar. Dat geldt in het bijzonder voor grote, ongeperceleerde natuurgebieden.
Uit oogpunt van efficiëntie heeft "eenheid van beheer" dus de voorkeur. Dat wil zeggen dat een natuurgebied in beginsel beheerd wordt door één beheerder. Het is niet wenselijk dat terreinbeheerders een deelgebied of enclave in een overigens particulier natuurgebied beheren. Anderzijds is het ook niet wenselijk dat particuliere grondeigenaren een deelgebied of enclave

beheren in een groter natuurgebied dat vrijwel geheel door een terreinbeherende organisatie wordt beheerd. Dit principe is ook van toepassing bij de ontwikkeling van nieuwe natuur.
Eenheid van beheer kan ook bereikt worden bij een gedeeld eigendom, als de betrokken eigenaren van deelgebieden zich verenigen in een rechtspersoon, zoals bijvoorbeeld een collectief of een milieucoöperatie, en het beheer uitvoeren op grond van een goedgekeurd beheerplan.
Tenslotte kan eenheid van beheer ook bereikt worden wanneer een kleine beheerder de doelstellingen van het grotere natuurgebied onderschrijft. Daarbij ligt de regie op het beheer bij de hoofdbeheerder, doorgaans een terreinbeherende organisatie, en kunnen in het beheerplan afspraken worden gemaakt over het te voeren beheer.
Bestaande particuliere natuurgebieden kunnen het beste door de particuliere eigenaar zelf worden beheerd. Aangezien de eigenaar zich daarbij inspant voor een maatschappelijk doel en hiervoor kosten moet maken, is een vergoeding van overheidswege gerechtvaardigd. Particuliere natuurbeheerders kunnen daarbij gebruik maken van diensten van de twee natuurcollectieven in Zeeland. Alleen wanneer de eigenaar niet bereid of niet in staat is het noodzakelijke natuurbeheer uit te voeren of uit te besteden, moet verwerving en/of beheer door een terreinbeherende organisatie mogelijk worden gemaakt.
Ook nieuwe natuurgebieden kunnen door de particuliere eigenaar zelf worden ontwikkeld. Bij particulier natuurbeheer met functieverandering blijft de eigenaar verantwoordelijk voor het natuurbeheer. De waardedaling van de grond ten gevolge van de functieverandering van landbouw naar natuur wordt door de Provincie via de SKNL gesubsidieerd. Alleen wanneer een particuliere eigenaar hiervoor geen belangstelling heeft kan de Provincie of een terreinbeherende organisatie de nieuwe natuurgrond aankopen en omvormen.

2.3.3 Natuurnetwerk en Natura 2000

Natura 2000 is het Europese netwerk van waardevolle, te beschermen natuurgebieden die zijn aangewezen onder de Vogel- en/of Habitatrichtlijn. Doel is de achteruitgang van de biodiversiteit een halt toe te roepen. Nederland kent 162 begrensde Natura 2000-gebieden. Deze worden aangewezen door het rijk. Voor elk gebied wordt vastgesteld wat de flora- en faunadoelen zijn en welke soorten in een gebied behouden moeten blijven of ontwikkeld moeten worden. Voor deze gebieden moet een 6 jaar-geldend beheerplan gemaakt worden waarin staat welke maatregelen er in die periode genomen moeten worden om de doelen te behalen. Ook geeft het beheerplan aan welke huidige activiteiten in en rondom het gebied (´bestaand gebruik´) zonder meer kunnen worden voortgezet, omdat deze niet schadelijk zijn voor de doelen. De Natura 2000-gebieden voor Zeeland zijn aangeduid op kaart 8.4. Het specifieke provinciale beleid voor deze gebieden wordt door de Provincie uitgewerkt in Natura 2000-beheerplannen per gebied.
De instandhouding vindt plaats door middel van regelgeving op grond van de Omgevingswet en door middel van actief beheer. De bepalingen uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Omgevingswet verwerkt en van kracht.
Alle Natura 2000-gebieden maken ook deel uit van het Natuurnetwerk in Zeeland. Dit Natuurbeheerplan is tevens het subsidiekader voor beheer- en herstelmaatregelen die op grond van de Natura 2000-beheerplannen via de SNL moeten worden getroffen. De beheertypen in het Natuurbeheerplan zijn in overeenstemming gebracht met de habitattypen N2000. Hiervoor dient ook de koppeltabel van bijlage 7.2.

2.3.4 Provinciaal beleid agrarisch natuurbeheer

Bij agrarisch natuurbeheer wordt landbouwproductie gecombineerd met natuurbeheer.
Het landbouwkundige gebruik wordt zover geëxtensiveerd dat karakteristieke natuurwaarden, zoals weidevogels, akkervogels, dijkplanten of akkerplanten, weer de ruimte krijgen. De kosten van het beheer, zowel de kosten van de beheermaatregelen als de gederfde productie, worden met subsidies vergoed. De uitgangspunten voor het provinciale beleid voor het agrarisch natuurbeheer zijn in 1996 voor het eerst vastgesteld in een provinciale nota agrarisch natuurbeheer (1996).
Agrarisch natuurbeheer kan in sommige situaties een goed alternatief zijn voor natuurbeheer. Dit geldt voor de categorie agrarisch beheergebied van ecologische betekenis. Als een natuurdoel in deze categorie door middel van agrarisch natuurbeheer gehaald kan worden, dan heeft dat de voorkeur boven het omvormen tot natuurgebied. Dus: “agrarisch beheer waar mogelijk, eindbeheer waar nodig”. Waar boeren het beheer met succes kunnen combineren met landbouwproductie is geen Bestaande natuur, maar agrarisch beheergebied begrensd en kan aankoop achterwege blijven.
Voor de natuurwaarden in het landelijk gebied, buiten het Natuurnetwerk, kan het agrarisch natuurbeheer een zinvolle bijdrage leveren aan de instandhouding van landschap, flora en fauna. Daarbij gaat het met name om akkervogels, weidevogels, kustvogels, vleermuizen, zwaluwen, marterachtigen. De beleidsdoelen voor het agrarisch natuurbeheer binnen en buiten het Natuurnetwerk in Zeeland worden nader beschreven in hoofdstuk 4.

2.3.5 Natuurnetwerk en uitvoering provinciale Bosvisie

In de provinciale Bosvisie (2020) zijn de uitgangspunten voor bosontwikkeling in Zeeland beschreven. De Provincie Zeeland zet zich in voor uitbreiding van bos binnen en buiten het Natuurnetwerk in Zeeland, zoals landelijk is overeengekomen in het kader van de Bossenstrategie. Bosontwikkeling kan een bijdrage leveren aan CO_2-reductie, biodiversiteit en aan natuurherstel. Het Natuurbeheerplan Zeeland schept het beleidskader voor bosontwikkeling volgens de provinciale Bosvisie binnen het Natuurnetwerk in Zeeland.

Locatiekeuze bosontwikkeling binnen het Natuurnetwerk in Zeeland

- Primaire zoeklocaties zijn locaties waarbij in het Natuurbeheerplan Zeeland al ambitietypen bos in nieuwe of Bestaande natuur staan vermeld, maar waar nog geen bos aanwezig is.
- Secundaire zoeklocaties zijn locaties in Bestaande natuur die op grond van de Bosvisie kansrijk zijn voor ontwikkeling van bos en waar onvoldoende mogelijkheden aanwezig zijn voor instandhouding of herstel van de huidige begrensde beheertypen.
- De begrenzing van de bosontwikkeling en het bostype worden, in overleg tussen natuurbeheerder en Provincie, voorbereid en door GS vastgelegd bij wijziging van het Natuurbeheerplan Zeeland.

Randvoorwaarden bosontwikkeling binnen het Natuurnetwerk in Zeeland

- Per saldo moet de biodiversiteit van een bestaand natuurgebied door de bosontwikkeling toenemen door het realiseren van bos met hoge natuurkwaliteit.
- Kwaliteitsverbetering wordt gebaseerd op inventarisatie, evaluatiecyclus en/of kwaliteitstoets.
- De bosontwikkeling mag niet ten koste gaan van zeldzame natuurtypen of landschapselementen met een hoge floristische of faunistische betekenis ter plaatse en in de omgeving. Dit vraagt om een integrale ecologische afweging per gebied.

- Bosontwikkeling binnen het Natuurnetwerk in Zeeland (bestaande en nieuwe natuur) betreft altijd een natuurbostype. Hiermee wordt bij ontwerp, inrichting en beheer rekening gehouden.
- Bosontwikkeling vindt plaats volgens een ecologisch ontwerp.
- Bosontwikkeling vindt bij voorkeur plaats door middel van spontane ontwikkeling vanuit bestaande boskernen, ruigten of struwelen.

Uitvoering bosontwikkeling binnen het Natuurnetwerk in Zeeland
- De ecologische en landschappelijke onderbouwing en het ontwerp vinden plaats door de initiatiefnemer, in afstemming met de Provincie.
- De ecologische- en landschappelijke onderbouwing en het ontwerp zijn gestoeld op de Zeeuwse Bosvisie en op het Natuurbeheerplan Zeeland.
- Kwaliteitsverbeteringen in Bestaande natuur en Investeringen in nieuwe natuur komen in aanmerking voor subsidie via het SNL.

Europese kaders
In de planwijziging 2022 van het Natuurbeheerplan Zeeland (GS van 27 september 2022, nr. 199685) zijn de provinciale beleidsregels voor bosuitbreiding binnen het Natuurnetwerk in Zeeland vastgesteld. Uit het landbouwsteunkader als bedoeld in de SKNL van 21 december 2022 (Pb EU 2022/C 485/01) blijkt dat de Europese commissie steun voor bebossing en de aanleg van beboste gronden toelaatbaar acht als die steun in overeenstemming is met de desbetreffende voorwaarden uit dit steunkader. Voor het aanplanten van nieuw bos moet rekening gehouden worden bij de selectie van de soorten, rassen, ecotypen en herkomst van de bomen, met de vereiste weerbaarheid ten aanzien van klimaatverandering en natuurrampen en met de pedologische en hydrologische gesteldheid van het betrokken areaal, alsook met het potentiële invasieve karakter van de soorten. Verder moet de aanplant van bos geen ecologisch negatief effect hebben op gebieden met hoge ecologische waarde. In aangewezen Natura 2000-gebieden mag alleen bebossing worden toegestaan die strookt met de beheerdoelstellingen voor die gebieden.

In paragraaf 4.6 zijn door BIJ12 aanvullende vereisten geformuleerd voor de aanleg van beboste gronden onder de SKNL.

2.4 Overige beleidskaders
Ook gemeenten en Waterschap Scheldestromen zetten zich in voor het behoud van natuur en landschap in het landelijk gebied. Gemeenten richten zich vooral op natuur in en om dorp en stad en op natuurontwikkeling in en rond recreatiegebieden. Verder spelen gemeenten een belangrijke rol bij het handhaven van de natuurfunctie via de omgevingsplannen.
Het waterschap richt zich vooral op behoud en ontwikkeling van gezonde watersystemen en natuurvriendelijke oevers. Dit Natuurbeheerplan bevat ook beleidskaders en subsidiemogelijkheden voor ontwikkeling, beheer en herstel van watersystemen, zodat sprake is van een gezamenlijke opgave.
Het is van groot belang dat de organisaties nauw met elkaar blijven samenwerken op bestuurlijk niveau, onder ander door het overleg via de PCGR, en op uitvoeringsniveau door samenwerking bij de diverse natuurprojecten.

3. Subsidiestelsel Natuur en Landschap

Het beschermen van dieren en planten is belangrijk voor de mens. Deze bescherming vindt plaats om ecologische, economische en ethische redenen. De diversiteit van dieren en planten verhoogt de spankracht van de natuur (ecologie). Daarnaast is de biodiversiteit een belangrijke productiefactor (economie). Tenslotte worden dieren en planten vanwege hun intrinsieke waarde beschermd (ethiek). De Provincie hecht veel belang aan het behoud en de ontwikkeling van de provinciale natuur. Daarom verleent zij subsidie via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).

De Provincie bepaalt in het Natuurbeheerplan in welke gebieden individuele natuurbeheerders, natuurcollectieven en agrarische collectieven subsidie kunnen ontvangen voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer, blauwe diensten en klimaatdiensten. In het Natuurbeheerplan liggen de verschillende natuurbeheer- en landschapsbeheertypen van de Index Natuur en Landschap voor percelen en/of terreinen vast. Subsidie is alleen mogelijk voor het beheertype dat in het Natuurbeheerplan is aangegeven en begrensd.

Subsidie voor beheer en kwaliteitsimpulsen

In het Subsidiestelsel Natuur en Landschap wordt een onderscheid gemaakt tussen financiering van het beheer van de bestaande natuur en landschap en eenmalige investeringen ter verbetering van de natuurkwaliteit (kwaliteitsimpulsen). De subsidie voor het beheer van natuur, agrarische natuur en landschapselementen is geregeld in de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer 2016 (SVNL 2016). De subsidie voor de kwaliteitsimpuls is geregeld in de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Voor meer informatie over de subsidieverordening- en regelingen en subsidiemogelijkheden zie https://www.zeeland.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/natuursubsidie en www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/subsidiestelsel-natuur-en-landschap/verordeningen/.

3.1 Index Natuur en Landschap

De basis voor het Natuurbeheerplan vormt de Index Natuur en Landschap. Deze Index is een landelijk uniforme en sterk gestandaardiseerde “natuurtaal” waarin de Nederlandse natuur- en landschapstypen zijn vastgelegd. De Index is van belang voor de aanduiding van de natuur- en landschapsdoelen door de overheid en voor de monitoring en bevordert ook een goede afstemming tussen beheerders onderling en tussen beheerders en overheden.

De Index Natuur en Landschap bestaat uit de onderdelen natuur, agrarische natuur en landschap. In de Index worden twee niveaus onderscheiden: de natuurtypen voor de sturing op landelijk niveau en de beheertypen voor de operationele aansturing van het beheer op regionaal en lokaal niveau. Voor de begrenzing in het Natuurbeheerplan en voor de subsidieverlening wordt voor het natuurbeheer het niveau van de beheertypen gebruikt. Voor het agrarisch natuurbeheer kan ook het niveau van natuurtypen worden gebruikt.

De natuurtypen zijn bedoeld als sturings- en verantwoordingsinstrument op landelijk niveau. Daarbij valt te denken aan afspraken en rapportages tussen rijk en Provincies. De beheertypen zijn geschikt voor de aansturing van het beheer op interprovinciaal, provinciaal en lokaal niveau. Zij vormen de basis voor afspraken over doelen en middelen tussen Provincie en beheerder.

- De index telt 17 natuurtypen. Binnen elk van de natuurtypen worden één of meerdere natuurbeheertypen onderscheiden. In totaal zijn er 49 natuurbeheertypen.
- De index telt 4 landschapstypen met daaronder 13 landschapsbeheertypen.
- De index telt 3 agrarische natuurtypen. Dit zijn Open grasland, Open akker en Dooradering. Binnen elk van de agrarische natuurtypen worden één of meerdere agrarische beheertypen onderscheiden.
- Verder telt de index een categorie Water en een categorie Klimaat met daaronder een aantal beheertypen voor agrarische gronden.

In de Index Natuur en Landschap worden de natuurbeheertypen, landschapsbeheertypen en agrarische beheertypen beschreven.

De beschrijving van de agrarische natuur- en beheertypen is gebaseerd op het advies dat is opgesteld door Alterra (2014) met beschrijvingen van vier agrarische natuurtypen/leefgebieden en de daaronder vallende agrarische beheertypen met kwalitatieve en kwantitatieve criteria. Deze criteria zijn zo verwoord dat ecologische effectiviteit bevorderd wordt. Voor het advies van Alterra zie www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/02/16926_Alterra_Rapport-2585_Totaal_LR.pdf.

Voor meer informatie over de Index Natuur en Landschap zie onderdeel thema 'Index Natuur en Landschap' op www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap

3.2 Het Natuurbeheerplan

Het Natuurbeheerplan kent een beheertypenkaart en een ambitiekaart. Zij vormen met de beschrijving van de doelen de kern van het plan.

De beheertypenkaart geeft alle bestaande en beheerwaardige (agrarische) natuur en landschap weer met de benamingen volgens de landelijk uniforme systematiek van de Index Natuur en Landschap. Met de beheertypenkaart stimuleert de Provincie de instandhouding van de op die kaart aangegeven en begrensde beheertypen. Deze kaart vormt ook de basis voor het verlenen van beheersubsidies op grond van de SVNL.

Voor een deel van de natuurgebieden en agrarische gebieden met natuurwaarden bestaat een ambitie om het huidige gebruik of beheer te veranderen. Het verschil tussen de beheertypenkaart en de ambitiekaart laat zien waar een verbetering van de natuurkwaliteit mogelijk en wenselijk is. De ambitiekaart vormt de basis voor de (subsidiëring van) kwaliteitsimpulsen op grond van de SKNL. De SKNL is niet van toepassing op inrichting op agrarische gronden ten behoeve van het agrarisch natuurbeheer.

Het verstrekken van subsidies voor beheer en voor kwaliteitsimpulsen draagt bij aan de realisatie van het in hoofdstuk 2 beschreven beleid en de in hoofdstuk 4 beschreven provinciale natuur- en landschapsdoelen.

Zowel de beheertypenkaart als de ambitiekaart zijn afgestemd op de beheerplannen die in het kader van Natura 2000 worden opgesteld. Het kaartmateriaal is onderdeel van dit Natuurbeheerplan.

3.2.1 Beheertypenkaart natuur

Voor het natuurbeheer staat op de beheertypenkaart aangegeven welke gebieden met welke beheertypen voor subsidie in aanmerking kunnen komen (zie kaartbijlage 8.2). Op de beheertypenkaart wordt alle Bestaande natuur van het Natuurnetwerk in de betreffende provincie weergegeven. Per natuurterrein en/of perceel en/of kaartvlak is één beheertype toegekend en een beheerder komt alleen voor subsidie van het aangewezen beheertype in aanmerking.

Op Bestaande natuur kan ook subsidie voor landschapsbeheer worden verstrekt. Op de beheertypenkaart is daarvoor aangegeven voor welke landschapsbeheertypen subsidies kan worden verstrekt. Individuele landschapselementen die in natuurbeheergebied liggen en door de Provincie als zodanig worden erkend, zijn op de beheertypenkaart aangegeven.

In 2022 zijn nieuwe intekenregels voor landschapsbeheertypen van de Index Natuur en Landschap in natuurgebied van kracht geworden (Besluit gecombineerde AACVP werkgroep natuurbeheer op 5 april 2022). Ook zijn de kenmerken van landschapsbeheertypen in de Index Natuur en Landschap op landelijk niveau verder uitgewerkt (https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/). Daarbij is niet duidelijk welke kenmerken van de landschapsbeheertypen op provinciaal niveau in Zeeland van toepassing zijn. De begrenzing en het beheer van landschapsbeheertypen in natuurgebieden is bovendien geen onderdeel van het Natuurakkoord 2013. Provincies dienen een eigen afweging te maken bij het begrenzen, definiëren en subsidiëren van landschapsbeheertypen. Naar aanleiding hiervan worden de provinciale beleidsregels voor het begrenzen van landschapsbeheertypen in Zeeland hierna benoemd.

De volgende landschapsbeheertypen komen in aanmerking voor begrenzing in het Natuurbeheerplan Zeeland, voor zover deze voldoen aan de onderstaande kenmerken en intekening. Het betreft landschapsbeheertypen die karakteristiek zijn voor Zeeland en een grote betekenis hebben voor natuur, landschap, ecologie en biodiversiteit van het Natuurnetwerk in Zeeland:

L01.01 Poel en klein historisch water
Kenmerken: veedrinkput met geïsoleerd water
Intekening: vlak met werkelijke afmetingen 50-5000 m2

L01.02 Houtwal en houtsingel
Kenmerken: vrijliggende, lijnvormige begroeiing van oude, inheemse bomen en struiken
Intekening: lijnvormig vlak met vaste breedte 3m en minimale lengte 25m

L01.03 Elzensingel
Kenmerken: vrijliggende, enkelvoudige rij oude zwarte elzen op natte bodem
Intekening: lijnvormig vlak met vaste breedte 3m en minimale lengte 25m

L01.05 Knip- of scheerheg
Kenmerken: vrijliggende, lijnvormige oude, lage meidoornhaag in weidegebied
Intekening: lijnvormig vlak met vaste breedte 3m en minimale lengte 25m

L01.06 Struweelhaag
Kenmerken: vrijliggende, lijnvormige, oude, hoge meidoornhaag in weidegebied
Intekening: lijnvormig vlak met vaste breedte 3m en minimale lengte 25m

L01.07 Laan
Kenmerken: historische oprijlaan op oude boerderijen en landgoederen bestaande uit een onverharde oprit met aan weerszijden een rij oude, lijnvormige en vrijstaande laanbomen
Intekening: twee parallelle lijnvormige vlakken met vaste breedte 5m en minimale lengte 50m, van elkaar gescheiden door een onverharde oprit

L01.08 Knotboom
Kenmerken: vrijstaande, lijnvormige rij knotwilgen in weide- of krekengebied
Intekening: lijnvormig vlak, vrij liggend, 1 m breed, subsidiëring per stuk (aantallen kunnen door de aanvragende partij worden doorgegeven in de bijlage bij de aanvraag). Wanneer dit aantal niet bekend is, kan deze worden bepaald door te rekenen met 1 boom per 10 meter van de ingetekende vlakken.

L01.09 Hoogstamboomgaard
Kenmerken: oude boomgaard met hoogstamfruitbomen op historische boerderijen of landgoederen;
Intekening: vlak met werkelijke oppervlakte en dichtheid 50-150 bomen per ha.
N.B.: de vaste breedtes gelden bij intekening met ingang van 2024 bij planwijzigingen, areaaluitbreidingen en bij continuering van subsidies natuurbeheer SVNL.

L01.16 Bossingel
Kenmerken: vrijliggend lijnvormig en aaneengesloten landschapselement met een opgaande begroeiing van inheemse bomen en struiken.
Intekening: breedte van minimaal 2 en maximaal 20 meter en een minimale oppervlakte van 1,0 are.

Beheer Natura 2000-gebieden
De beheertypenkaart van het Natuurbeheerplan is tevens het beleidskader voor de subsidiëring van het beheer van Natura 2000-gebieden. De beheertypen voor de Natura 2000-gebieden zijn afgestemd op de habitatkaarten van de betreffende gebieden. Zie daarvoor ook de vertaaltabel beheertypen-habitattypen in bijlage 7.2.

3.2.2 Ambitiekaart

De ambitiekaart geeft weer welke nieuwe natuurgebieden moeten worden ingericht, welke bestaande natuurgebieden moeten worden opgeknapt en welk ambitietype daarbij per gebied wordt nagestreefd. De ambitiekaart vormt het toetsingskader voor het verstrekken van subsidies functieverandering en investeringen via de SKNL. De SKNL is niet van toepassing op agrarisch leefgebied. Investeringen ten behoeve van het ANLb zijn nader uitgewerkt in het GLB-NSP. Indien nog niet bekend is welk ambitietype de voorkeur heeft, dan kan de Provincie besluiten om tijdelijk het beheertype N00.01 ambitietype "nog niet bekend" toe te kennen. Op grond van dit ambitietype kan geen SNL-subsidie worden verleend. De ambitiekaart is weergegeven in kaartbijlage 8.3.

Functieverandering op grond van de SKNL
Landbouwgronden met de begrenzing Nieuwe natuur kunnen worden omgezet in natuur met een bepaald ambitietype, waarbij de waardevermindering van de grond wordt vergoed. Ook particuliere grondeigenaren kunnen voor deze subsidie in aanmerking komen. De particuliere grondeigenaar blijft in dat geval eigenaar van de grond en blijft verantwoordelijk voor de instandhouding van het natuurgebied en van het begrensde ambitietype respectievelijk beheertype. Voor deze functieverandering bestaat sinds 2005 een fiscale vrijstelling. De omvorming kan worden gesubsidieerd op grond van de Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL). Meer informatie op: https://www.zeeland.nl/subsidie-aanvragen/natuursubsidie

Investeringen Nieuwe natuur
Op de ambitiekaart is aangegeven welk ambitietype in een nieuw natuurgebied gewenst is. Bij Nieuwe natuur worden de functieverandering en de inrichting op dat beheertype gericht. Na het toekennen van de subsidie (vanuit SKNL) en het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen, zal de beheertypenkaart van het Natuurbeheerplan worden aangepast, zodat er voor het aanwezige beheertype beheersubsidie kan worden verkregen op basis van de SVNL.

Kwaliteitsverbetering Bestaande natuur
Voor Bestaande natuurgebieden kan er een ambitie ontstaan om de natuurkwaliteit te verhogen. Dat kan betrekking hebben op verhoging van de kwaliteit van een aanwezige beheertype of verhoging van de kwaliteit voor realisatie van een ander beheertype. De kwaliteitsverbetering wordt in alle gevallen getoetst aan het ambitietype zoals vermeld op de ambitiekaart van het Natuurbeheerplan. Voor de specifieke voorwaarden met betrekking tot de verlening van een investeringssubsidie wordt verwezen naar www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap.

3.2.3 Beheertypen ANLb en categorieën Water en Klimaat
Voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) onderscheiden de Provincies de volgende drie leefgebieden: Open grasland, Open akkerland en Dooradering. Deze drie leefgebieden zijn de drie agrarische natuurtypen van de Index Natuur en Landschap. Daarnaast wordt gewerkt met een categorie Water en een categorie Klimaat.

In het Natuurbeheerplan worden de drie agrarische natuurtypen en de categorieën Water en Klimaat als zoekgebieden op de beheertypenkaart aangeduid. Alleen binnen de begrenzing van de zoekgebieden is ANLb-subsidie mogelijk (zie kaartbijlagen 8.5).
Voor de drie agrarische natuurtypen gelden subsidiecriteria. Deze criteria beschrijven de instapeisen voor een ecologisch effectieve subsidieaanvraag. Er wordt naar gestreefd om het agrarisch natuur- en landschapsbeheer in te zetten in de meest kansrijke gebieden voor stabiele populaties van vogelsoorten van internationale betekenis. Hierbij is de versterking van en/of verbinding voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) een belangrijk uitgangspunt. Tegelijk is het agrarisch natuurbeheer gericht op bevorderen van soorten die afhankelijk zijn van het agrarische cultuurlandschap. De extra rijksmiddelen uit het nationale programma Agrarisch natuurbeheer worden in beheerjaar 2027 zoveel en zover mogelijk ingezet in de prioritaire gebieden zoals beschreven in hoofdstuk 4.

Op de beheertypenkaarten ANLb, Water en Klimaat worden geen specifieke doelsoorten of soortengroepen binnen de agrarische beheertypen aangeduid. De specifieke doelstellingen voor Zeeland m.b.t. soorten of soortengroepen wordt beschreven in hoofdstuk 4.
Bij de begrenzing van de zoekgebieden in het Natuurbeheerplan en de keuze op welke soorten wordt ingezet, is rekening gehouden met de naastgelegen provincies. Dit om een goed afgestemd soortenbeleid over de provincies te garanderen.

3.3 Het subsidiekader SVNL en SKNL

Voor de uitvoering van het provinciale natuurbeleid heeft de Provincie de beschikking over een eigen Subsidiestelsel Natuur en landschap (SNL). Het subsidiestelsel bestaat uit twee regelingen, de SVNL2016 (Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer, kortweg SVNL) voor de subsidiëring van natuurbeheer en natuurmonitoring, en de SKNL (Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap) voor de subsidiëring van functieverandering en investeringen in natuur.

De SVNL en SKNL bevatten het juridische kader, de spelregels en de werkwijze voor de subsidiëring van maatregelen door eigenaren en beheerders van natuur en landschap. Het Natuurbeheerplan is het provinciale beleidskader waaraan de subsidieaanvragen getoetst worden. De Index Natuur en Landschap is de landelijke beheertype-taal waarmee afspraken kunnen worden gemaakt over doelen en maatregelen voor verschillende soorten natuur.

3.3.1 Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer Zeeland (SVNL) 2016

De SVNL is de provinciale subsidieverordening voor de subsidiëring van beheer en monitoring van natuurgebieden van het Natuurnetwerk in Zeeland en van het agrarisch natuurbeheer in de agrarische leefgebieden. De verordening is laatst gewijzigd vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 13 december 2022 (Provinciaal Blad 2022 nr. 14853). De Subsidieverordening bevat regels met betrekking tot onder andere:

- hoe subsidie wordt opengesteld,
- inhoud en functie van het Natuurbeheerplan,
- hoe men subsidie kan aanvragen,
- beslistermijnen,
- toezicht,
- wie subsidie kan aanvragen,
- waarvoor men subsidie kan aanvragen,
- weigeringsgronden,
- subsidievereisten,
- subsidiabele kosten,
- subsidiehoogte,
- hoe subsidieaanvragen worden beoordeeld,
- verplichtingen van de subsidieontvanger,
- hoe subsidie wordt betaald, en
- hoe subsidie wordt vastgesteld.

De SVNL is te raadplegen op https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR364848
Zie verder ook paragraaf 5.2.

SVNL Natuurbeheer
De SVNL bevat een apart hoofdstuk met subsidiebepalingen voor het beheer van natuurgebieden. De subsidie kan worden aangevraagd door eigenaren en/of erfpachters van natuurgebied. Het Natuurbeheerplan is het inhoudelijke toetsingskader voor de subsidieverlening. De beheersubsidie is gericht op natuurbeheertypen en landschapsbeheertypen. Deze staan beschreven in het Natuurbeheerplan. Op de natuurbeheertypenkaart staat aangegeven welke beheertypen voor welke gebieden van toepassing zijn. Dit is voor alle Bestaande natuur van het Natuurnetwerk in Zeeland weergegeven. Per beheereenheid (kaartvlak) is één beheertype toegekend. Er is alleen subsidie SVNL-natuurbeheer mogelijk voor gebieden die op de beheertypenkaart zijn vermeld en voor het beheertype dat daarbij is vastgesteld. De beheertypenkaart wordt nader beschreven in hoofdstuk 4. Voor natuurgebieden kan ook subsidie voor landschapsbeheertypen worden verstrekt. Op de beheertypenkaart is aangegeven welke landschapselementen aanwezig zijn. Ook hierbij geldt dat alleen subsidie kan worden aangevraagd voor het landschapstype dat op de beheertypenkaart staat vermeld.
Naast subsidie voor het natuur- en landschapsbeheer kent de SVNL ook aanvullende subsidiemogelijkheden (bijdragen) voor toegangsvoorzieningen, toezicht, vaarkosten, beheer met gescheperde schaapskudde en uitvoering natuurmonitoring. Zie paragraaf 5.2.

SVNL agrarisch natuurbeheer
De SVNL bevat een apart hoofdstuk met regels voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Deze subsidie kan alleen worden aangevraagd door een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid bestaande uit landbouwers en andere grondgebruikers van landbouwgrond. De subsidie is bedoeld voor het verrichten van beheeractiviteiten in leefgebieden die vermeld staan in het Natuurbeheerplan. De leefgebieden voor Zeeland staan beschreven in hoofdstuk 4.

3.3.2 Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
De SKNL bevat de spelregels van de Provincie voor het verstrekken van subsidie voor functieverandering, inrichting Nieuwe natuur en kwaliteitsverbetering Bestaande natuur. De regeling is laatst gewijzigd bij besluit van Gedeputeerde Staten op 27 september 2022 (Pb 2022, 11601).
De SKNL-regels hebben betrekking op:
- openstelling subsidie,
- wijze van subsidie aanvragen,
- behandeling van aanvragen en beslistermijnen,
- uitsluitingen van subsidie,
- ambitiekaart,
- wie kan aanvragen,
- subsidieverplichtingen,
- subsidiabele kosten, en
- hoogte subsidie.

Functieverandering SKNL
Landbouwgronden die in het Natuurbeheerplan zijn aangeduid als Nieuwe natuur kunnen met subsidie van de Provincie definitief worden omgezet in natuurgebied. De Provincie subsidieert de waardevermindering van de grond via de SKNL. Op de subsidie functieverandering is het provinciale

beleid voor omvorming Nieuwe natuur (eenheid van beheer) van toepassing zoals beschreven in paragraaf 2.3.3. Ook particulieren (of samenwerkingsverbanden van particulieren) komen voor subsidie functieverandering in aanmerking. De particulieren zijn en blijven in dat geval eigenaar van de gronden.
De subsidie functieverandering werd tot 2021 bepaald op een vast percentage van 85% van de waarde van de grond in het economische verkeer. Er werd uitgegaan van een vaste restwaarde van 15%. Met ingang van 2022 wordt de afwaardering bepaald op het verschil tussen de marktwaarde vóór en de marktwaarde ná de omvorming naar natuur. Voor deze functieverandering bestaat sinds 2005 een fiscale vrijstelling.

Investering Nieuwe natuur (inrichting) SKNL
Landbouwgronden die in het Natuurbeheerplan zijn aangeduid als Nieuwe natuur en waarop functieverandering heeft plaatsgevonden, dienen te worden ingericht ten behoeve van natuur. Op de ambitiekaart is aangegeven welk beheertype wordt nagestreefd. Voor elk te ontwikkelen nieuw natuurgebied via de SKNL dient een investeringsplan opgesteld te worden. Voor het opstellen en uitvoeren van het investeringsplan kan subsidie worden aangevraagd. Daarbij wordt overlegd met de Provincie over onder andere activiteiten, uitvoering, interim beheer, inrichtingskosten, financiering en planning. De Provincie is ook betrokken bij de uitvoering van het project.
Bij het opstellen van een investeringsplan behoort ook het overleg met de desbetreffende natuurverenigingen en voorlichting in de streek. Hierbij wordt ook de gemeente betrokken. Dit biedt de direct omwonenden de gelegenheid om op basis van informatie zelf te komen met ideeën en suggesties voor de nieuwe natuur, die in de toekomst immers hun eigen omgeving wordt. De initiatiefnemer, hetzij Provincie of beheerder, is ook eerste verantwoordelijke voor de communicatie rond het opstellen van het plan. De inrichting kan starten nadat de SKNL-beschikking door de Provincie is afgegeven.
Bij particulier natuurbeheer ligt het voortouw voor de inrichting bij de particuliere eigenaar. Deze kan voor advisering een beroep doen op de Provincie (begrenzing, beheertypen, subsidie), en betrokken organisaties zoals Natuurcollectief Zeeland, Unie van Bosgroepen, Zeeuws particulier Grondbezit en Stichting Landschapsbeheer Zeeland. De eigenaar overlegt met de Provincie bij het uitwerken van natuurdoelen en maatregelen voor het desbetreffende gebied. De particuliere natuurbeheerder is verantwoordelijk voor afspraken met de betrokken organisaties, gemeente en voorlichting in de streek. Ook hierbij geldt dat de inrichting kan starten nadat de SKNL-beschikking door de Provincie is afgegeven.

Investering Bestaande natuur (kwaliteitsverbetering) SKNL
Bestaande natuurgebieden waar het natuurbeheertype, als gevolg van ongunstige terreincondities, niet wordt gehaald en waar een kwaliteitsimpuls noodzakelijk is, kunnen door de beheerder worden opgeknapt. Deze kan hierbij advies of ondersteuning inroepen bij de Provincie. Voor de maatregelen kan subsidie kwaliteitsverbetering bij de Provincie worden aangevraagd via de SKNL. De subsidie is ook mogelijk voor kwaliteitsverbetering van een bestaand natuurbeheertype. De subsidie kan betrekking hebben op natuurgebieden van het Natuurnetwerk in Zeeland, zowel binnen als buiten de Natura 2000-begrenzing. Zie hiervoor ook paragraaf 5.4.

Grondverwerving
Voor het realiseren van de ontwikkelopgave Nieuwe natuur kan de Provincie gebruik maken van de provinciale grondbank. Begrensde percelen Nieuwe natuur die niet op particulier initiatief via de SKNL-functieverandering worden omgevormd, kunnen door de Provincie worden aangekocht, omgevormd en ingericht. Een door de Provincie omgevormd en ingericht natuurgebied wordt op basis van openbare belangstellingsregistratie overgedragen aan een natuurbeheerder.

3.4 Monitoring, controle en certificering

Monitoring
Monitoring is een essentieel onderdeel van de beheercyclus van de (zesjarige) SVNL. De effecten van het beheer dienen gemeten te worden om te kunnen bepalen of de gestelde doelen gehaald worden. De uitvoering van het natuurbeleid dient gevolgd te worden om te weten of de afgesproken doelen ook gehaald worden. Behalve informatie over de gerealiseerde hectares en het daarvoor benodigde geld (output), is ook informatie nodig over de resultaten in termen van bijv. aantallen dieren en planten (outcome). Gegevens moeten beschikbaar zijn en niet ouder dan 6 jaar op het moment dat wordt gerapporteerd. Op basis van het Natuurmonitoringsplan Zeeland wordt de monitoring voor zowel natuur in de natuurgebieden als natuur in de agrarische gebieden uitgevoerd. Gecertificeerde beheerders kunnen zelf de monitoring uitvoeren. De Provincie is verantwoordelijk voor de overige gebieden. Indien uit de evaluatie blijkt dat een beheertype niet wordt gerealiseerd, kan besloten worden tot herstelmaatregelen of tot het aanwijzen van een meer passend beheertype.

Monitoring natuurbeheer
Voor de monitoring van het natuurbeheer is door de gezamenlijke Provincies in overleg met de natuurbeheerders een methodiek vastgesteld, die is beschreven in de “Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS”, die te vinden is op de website van BIJ12 (www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/productencatalogus/methodieken/werkwijze-monitoring/). Hierin wordt per beheertype beschreven welke monitoring noodzakelijk is en hoe deze moet worden uitgevoerd. Op de website van BIJ12 zijn ook bijlagen en achtergronddocumenten te downloaden. Gecertificeerde natuurbeheerders kunnen de monitoring zelf uit (laten) voeren en daarvoor de monitoringtoeslag SVNL aanvragen. Voor de overige natuurbeheerders voert de Provincie de monitoring uit.

Monitoring agrarisch natuur- en landschapsbeheer, Water en Klimaat
Voor de monitoring van het agrarisch natuurbeheer is in 2016 een systematiek ontwikkeld. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen beheermonitoring (het verzamelen van natuurgegevens die nodig zijn om het beheer (beter) uit te voeren) en beleidsmonitoring (het verzamelen van gegevens om de realisatie van de beleidsdoelen op provinciaal, landelijk en Europees niveau te evalueren).
De verantwoordelijkheid voor de beheermonitoring bij het agrarisch natuurbeheer ligt bij de agrarische collectieven - de Provincies zijn verantwoordelijk voor de beleidsmonitoring.
De blauwe diensten zijn gericht op een bijdrage aan de waterkwaliteit van de KRW-watergangen en het verhogen van het waterbergend vermogen. Hiervoor is een bestaand monitoringsprogramma van waterschappen en Provincies (kwaliteit en kwantiteit) beschikbaar, waarbij alle relevante parameters worden gemonitord. Dit betekent dat voor blauwe diensten niet een apart monitoringsprogramma ontwikkeld hoeft te worden.

Klimaatmaatregelen worden ingezet om een bijdrage te leveren aan CO_2 vastlegging en het reduceren van broeikasgassen. Daarnaast wordt er ingezet op klimaatadaptatie door middel van vernatten, het opvangen van waterpieken en droogte en omgaan met verzilting. Er is voor klimaatmaatregelen in het ANLb momenteel nog geen specifiek beleidsmonitoringsprogramma ontwikkeld.

Monitoringplan
De natuurmonitoring wordt door Provincie Zeeland gecoördineerd via het Provinciaal Natuur Monitoringsplan 2026. SNL- en ANLb-monitoring zijn in het plan opgenomen. Gekeken naar de verschillende informatiebehoeften en rapportageverplichtingen, is er een meerjarenprogramma opgesteld. Jaarlijks wordt (een deel van) de monitoring uitgevoerd. De verzamelde gegevens worden opgeslagen in landelijke (openbare) databanken. Belangrijkste zijn de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkaarten (NDVH) en het BRO (Basisregistratie Ondergrond). De verzamelde data worden verwerkt in analyses en rapportages zoals de Natuurrapportage Zeeland.

Controle en certificering
De subsidie natuurbeheer SVNL verplicht de beheerder om het beheertype waarvoor de subsidie is verstrekt, in stand te houden. De beheerders worden hierop niet gecontroleerd. In plaats daarvan wordt informatie verzameld over de effectiviteit en efficiëntie van het beheer door middel van certificering. Aan de hand van een kwaliteitshandboek, rapportages en interne en externe audits door de Certificeringscommissie, wordt nagegaan of een beheerder aan de eisen voldoet. Als de beheerder nalatig is kan deze worden verzocht het manco te herstellen. Bij volharding kan het certificaat worden ingetrokken.

3.5 Digitale Keten Natuur
De Digitale Keten Natuur is het netwerk van digitale informatiedragers waarmee de organisaties hun informatie omtrent SNL uitwisselen. Dat gebeurt via de volgende systemen:

- **Natuurinformatie BIJ12**: de website van de gezamenlijk Provincies en BIJ12 voor SNL https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/.
- **Informatiemodel Natuur (IMNa):** digitale kaarten voor natuur en landschap van de gezamenlijke Provincies volgens een vast format. https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/natuurgegevens-uniform-uitwisselen/informatiemodel-natuur-imna/.
- **Nationale databank flora en fauna (NDFF):** database met soorten gegevens waaronder monitoring van SNL-soorten. https://ndff.nl/
- **Nationale databank Vegetatie- en habitatkaarten (NDVH):** database met vegetatiekaarten en habitattypenkaarten. https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/applicaties-en-databanken/nationale-databank-vegetatie-en-habitatkarteringen-ndvh/
- **Geo-loket**: provinciale applicaties waarin de kaarten van het Natuurbeheerplan kunnen worden bekeken. Voor Zeeland in de vorm van Atlas van Zeeland https://kaarten.zeeland.nl/map/atlasvanzeeland.
- **Voortgangsrapportage natuur (VRN):** jaarlijkse rapportage van de 12 Provincies over voortgang uitvoering natuurbeleid. https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/voortgangsrapportage-natuur/

4. Natuur- en Landschapsdoelen

Dit Natuurbeheerplan is gericht op de uitvoering van het in hoofstuk 2 beschreven natuur- en landschapsbeleid van de Europese Unie, het rijk, de Provincies en de waterschappen.
In dit hoofdstuk worden de beleidsdoelen en criteria beschreven ten aanzien van onze natuur-, landschaps- en waterdoelen. Hieraan zullen de subsidieaanvragen van natuurbeheerders en de gebiedsaanvragen van de agrarische collectieven worden getoetst.

4.1 Visie op behoud en ontwikkeling natuur en landschap

Dit Natuurbeheerplan is gericht op het gehele buitengebied van de provincie Zeeland. Het plan geldt zowel voor natuurgebieden van het Natuurnetwerk in Zeeland als voor de Natura 2000-gebieden en voor het agrarisch gebied buiten het Natuurnetwerk. Tussen deze gebieden bestaat een nauwe samenhang. De natuurgebieden fungeren veelal als de natuurkernen, maar liggen vaak geïsoleerd. Belangrijk is daarom dat ook in het landbouwgebied kleine leefgebieden en verbindingszones (Dooradering) aanwezig zijn, zodat planten en dieren zich van gebied tot gebied kunnen verplaatsen. Als droge verbindingen fungeren in Zeeland de binnendijken en wegbermen. Als natte verbindingen fungeren met name de kreken en watergangen. Samen vormen deze een netwerk, dat in samenhang moet worden ontwikkeld en beheerd.
De overwegingen van de Provincie Zeeland bij het beschermen, ontwikkelen en beheren van natuur en landschap staan beschreven in paragraaf 2.3.2.

4.2 Beleidsdoelen en criteria natuur- en landschapsbeheer

4.2.1 Beheertypenkaart

Het doelenkader voor het beheer van het Natuurnetwerk in Zeeland is vervat in de beheertypenkaart (kaartbijlage 8.2). Deze toont de actuele natuurtypen waarop het huidige natuurbeheer gericht is.
De beheertypenkaart omvat alle karakteristieke natuurtypen van Zeeland. Voor een uitgebreide beschrijving van de natuurbeheertypen zie de Index natuur op
https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/index-natuur-en-landschap/.
De beheertypenkaart geeft alle bestaande, beheerwaardige (agrarische) natuur en landschap weer met de benamingen volgens de landelijke, uniforme systematiek van de Index Natuur en Landschap. Met de beheertypenkaart stimuleert de Provincie de instandhouding van de op die kaart aangegeven beheertypen. Deze kaart vormt ook de basis voor het verlenen van beheersubsidies op grond van de SVNL.
De beheertypenkaart vermeldt het beheertype dat daadwerkelijk in een bestaand natuurgebied aanwezig is. Bij het bepalen welk beheertype aanwezig is, worden de kenmerken van het terrein getoetst aan de beschrijving van het beheertype in de Index Natuur en Landschap, zoals weergegeven op het Portaal Natuur en landschap. De toetsing heeft betrekking op: algemene kenmerken (terreintype), kwalificerende planten- en diersoorten, structuur, ruimtelijke- en milieucondities en kwaliteitsbepaling. Een beheertype kan worden toegekend indien het terrein voldoet aan de minimale vereisten volgens de index.
Aan Nieuwe natuur wordt geen natuurbeheertype toegekend. Ten eerste omdat er doorgaans geen beheertype aanwezig is. Ten tweede omdat Nieuwe natuur na omvorming zo snel mogelijk moet worden ingericht. Een beheertype kan pas worden toegekend nadat de inrichting is afgerond en het beheertype in aanleg aanwezig is.

Tabel 4.2 Oppervlakte natuurbeheertypen Natuurnetwerk in Zeeland (2026)

beheertype	**opp. (ha)**
A01.01 Weidevogelgebied	190
A02.01 Botanisch waardevol grasland	2245
N01.01 Zee en wad	98273
N01.02 Duin- en kwelderlandschap	774
N01.03 Rivier- en moeraslandschap	906
N04.02 Zoete plas	606
N04.03 Brak water	1146
N04.04 Afgesloten zeearm	9784
N05.02 Gemaaid rietland	0,3
N05.04 Dynamisch Moeras	558
N06.01 Veenmosrietland en moerasheide	21
N06.05 Zwakgebufferd ven	1,2
N08.01 Strand en embryonaal duin	146
N08.02 Open duin	1475
N08.03 Vochtige duinvallei	483
N08.04 Duinheide	12
N09.01 Schor of kwelder	4304
N10.02 Vochtig hooiland	962
N11.01 Droog schraalland	342
N12.01 Bloemdijk	473
N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland	4901
N12.03 Glanshaverhooiland	17
N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland	2753
N12.05 Kruiden- en faunarijke akker	48
N12.06 Ruigteveld	459
N13.01 Vochtig weidevogelgrasland	365
N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos	16
N14.03 Haagbeuken- en essenbos	1045
N15.01 Duinbos	414
N15.02 Dennen-, eiken-, en beukenbos	214
N16.03 Droog bos met productie	224
N16.04 Vochtig bos met productie	1217
N17.03 Park- en stinzenbos	187
N17.04 Eendenkooi	18
N17.06 Vochtig en hellinghakhout	30
Totaal	**134610**

4.2.2 Ambitiekaart

De ambitiekaart (kaartbijlage 8.3) vormt de basis voor de (subsidiering van) functieverandering en kwaliteitsimpulsen op grond van de SKNL. Voor **Nieuwe natuur** is het ambitietype het streefbeeld voor omvorming en investering. De natuurbeheertypen en ambitie in Nieuwe natuur dienen te worden afgestemd op de optimale terreincondities die kunnen worden gerealiseerd door inrichting. Als bekend is dat de optimale milieucondities niet kunnen worden bereikt, wordt een realistisch natuurbeheertype en ambitie vastgesteld. Voor nog te ontwikkelen natuurterreinen is het niet altijd mogelijk om vooraf al een nauwkeurige prognose te doen over de begrenzing van de gewenste beheertypen. In dat geval is het mogelijk om beheertype N00.01 op te nemen (nog om te vormen naar natuur). Soms is wel globaal bekend welke natuurbeheertypen binnen een terrein kunnen worden gerealiseerd, maar kan de exacte ligging nog niet worden bepaald. In dat geval kunnen Gedeputeerde Staten besluiten om de ambities van een terrein te wijzigingen of te verfijnen. Dat laatste gebeurt vaak bij grote natuurontwikkelingsprojecten.

Voor **Bestaande natuur** is het ambitietype het streefbeeld voor kwaliteitsverbetering van een lager naar een hoger beheertype. Het verschil tussen de beheertypenkaart en de ambitiekaart laat de opgave zien. Voor Bestaande natuur kan het ook nodig zijn om de kwaliteit van een bestaand beheertype te verhogen van laag naar hoog. Dit wordt niet aangestuurd door de ambitiekaart, maar door de kwaliteitsbeoordelingen op grond van de natuurmonitoring.
Voor grote, bestaande natuurgebieden zoals de getijdenwateren, de afgesloten zeearmen, de duinen en sommige krekengebieden, blijft op de langere termijn een grootschalig en extensief natuurbeheer gewenst op grond van de beheertype N01.01 Zee en wad, N01.02 Duin- en kwelderlandschap en N01.03 Rivier- en moeraslandschap. Dit biedt de beste waarborgen voor een effectief en efficiënt beheer en op duurzaam behoud van de kwaliteit van deze gebieden. Vanwege de nog aanwezige versnippering en de ontoereikende milieucondities wordt hier thans, op grond van de natuurbeheertypenkaart, nog een intensief en kleinschalig beheer gevoerd en zijn soms kwaliteitsverbeteringen noodzakelijk. Het is de bedoeling dit kleinschalige, intensieve beheer in deze grote natuurgebieden geleidelijk aan te extensiveren tot grootschalig beheer.
Voor die bestaande natuurgebieden waar nu al duidelijk is dat de gewenste milieucondities voor grootschalige natuur onmogelijk op korte tot middellange termijn kunnen worden behaald, wordt het grootschalige beheertype vervangen door meer kleinschalige natuurbeheertypen.
De ambitie voor weidevogelbeheer N13.01 Vochtig weidevogelgrasland blijft van toepassing binnen de reeds begrensde weidevogelkerngebieden.
De ambitie voor bosgebieden blijft gericht op natuurlijke bostypen N14, N15 en N17. Bostypen met productie N16 worden omgevormd naar natuurlijke bostypen.

4.3 Beleidsdoelen en criteria agrarisch natuur- en landschapsbeheer

In deze paragraaf wordt beschreven welke beleidsdoelen de Provincie heeft, hoe de leefgebieden en categorieën begrensd zijn, hoe tot de begrenzing is gekomen en waar het gebied aan moet voldoen.

Beleidsdoelen

Voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer streeft de Provincie naar het behoud van een aantal soorten die van internationaal belang zijn. Op de website van BIJ12 is per agrarische beheertype een aantal soorten genoemd. Duiding van de soorten is eveneens te vinden via het rapport

www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/02/Rap_2013-65_kansrijke_gebieden_voor_agrarisch_natuurbeheer.pdf. Naast de bekende soorten streeft de Provincie ook naar het behoud van soorten die tot nu toe weinig aandacht hebben gehad.
De agrarische natuurtypen c.q. leefgebieden zijn gebieden die bijdragen aan de instandhouding en/of verbetering van een aantal soorten of soortengroepen uit de Vogel- en Habitat Richtlijn (VHR), aangevuld met provinciale soorten en/of bijdragen aan de versterking van het Natuurnetwerk, de kwaliteit van het landschap en de synergie met de doelen van de KRW. Het gaat om soorten die afhankelijk zijn van of in grote mate baat hebben bij agrarisch natuurbeheer.

Criteria voor selectie en begrenzing van leefgebieden
De Provincies hanteren criteria bij het begrenzen van leefgebieden om de gewenste ecologische effectiviteit te bereiken: de aanwezigheid en dichtheden van doelsoorten, voldoende openheid, omvang en connectiviteit, draagvlak, synergie met andere doelen, beleidskaders en financiën. Collectieven kunnen alleen voor deze begrensde gebieden een gebiedsaanvraag doen.

Agrarisch leefgebied kan op verzoek worden begrensd op percelen met de status Nieuwe natuur en waar dus de ambitie is om op termijn natuurgebied te realiseren. De Provincie zal criteria bepalen om nieuwe wijzigingsverzoeken op dergelijke lokaties te kunnen beoordelen. Deze criteria zullen volgend jaar aan het Natuurbeheerplan Zeeland worden toegevoegd. Nadat agrarisch leefgebied is begrensd kan door middel van de indiening van de (jaarlijkse uitbreiding van de) gebiedsaanvraag, agrarisch natuurbeheer worden uitgevoerd. Provincie Zeeland stelt aan agrarisch natuurbeheer op percelen Nieuwe natuur de voorwaarde, dat het optimaal bijdraagt aan de natuurambities van de betreffende percelen Nieuwe natuur en het aangrenzende, bestaande natuurgebied.

Hierna staan de instapcriteria die voor RVO controleerbaar en verifieerbaar zijn en die Provincies uniform hanteren.
De instapeisen zijn gebaseerd op het advies dat Alterra heeft uitgebracht over criteria voor leefgebieden en beheertypen (Alterra, “Nieuw stelsel agrarisch natuurbeheer”; criteria voor leefgebieden en beheertypen, 2014).

Tabel 4.3.1 uniforme instapcriteria

	Beheertypen	***Aanwezigheid doelsoorten (komen de relevante soorten voor)***	***Omvang gebied***
Open gras-land	***Weidevogelgrasland in open landschap***	*Minimaal 10 broedparen van grutto per 100 ha óf minimaal 50 broed-paren van de soorten grutto, tureluur en slobeend samen per 100 ha.*	*minimaal 100 ha samenhangende beheerde oppervlakte waarop leefgebied open grasland aanwezig is.*
Open gras-land	***Weidevogelland met riet en opgaande begroeiing***	*Minimaal 30 broedparen van de soorten kievit, scholekster en wulp samen per 100 ha óf het gebied is van groot belang voor de noordse woelmuis.*	*minimaal 100 ha samenhangende beheerde oppervlakte waarop leefgebied open grasland aanwezig is.*

	Beheertypen	Aanwezigheid doelsoorten (komen de relevante soorten voor)	Omvang gebied
Open gras-land	Open grasland voor overwinterende vogels	Het gebied is een zeer belangrijk foerageer-, overwinterings-, en/of rustgebied voor groepen van meer dan 50 ganzen en zwanen gedurende minimaal twee maanden in de winterperiode.	Gelegen binnen een afstand van 10 km van rustgebieden. Oppervlakte minimaal 100 ha aaneengesloten gebied.
Open akkerland	Open akkerland voor broedende akkervogels	minimaal 1-3 broedparen van patrijs, kievit, of scholekster per 100 ha en minimaal 20 broedparen van veldleeuwerik, kneu, of gele kwikstaart per 100 ha komen voor in het gebied.	akkerbouwgebied van tenminste 250 ha.
Open akkerland	Open akkerland voor overwinterende akkervogels	minimaal 1-3 broedparen van patrijs, kievit, of scholekster per 100 ha en minimaal 20 broedparen van veldleeuwerik, kneu, of gele kwikstaart per 100 ha komen voor in het gebied.	akkerbouwgebied van tenminste 250 ha.
Open akkerland	Akkerland met hamsters	aanwezigheid van hamster en de beheereenheid is geschikt bevonden voor de hamster en gelegen in, of in een straal van 2 km van, een hamsterkernleefgebied of hamsterverbindingszone.	cluster van leefgebieden met hamsterbeheer zijn tenminste 1000 ha groot en verbonden met andere clusters met hamsterbeheer
Dooradering	Bomenrij en singel Struweel en ruigte Watergang Poel	er komt minimaal 1 van de doelsoorten voor in het gebied of het gebied ligt binnen het verspreidingsgebied van de betreffende doelsoort(en) minimaal 1 van de doelsoorten is recent (maximaal 2 jaar geleden) vastgesteld in het gebied óf de biotoopomstandigheden zijn optimaal aanwezig voor minimaal één van de doelsoorten én er zijn bronpopulaties van die soort aanwezig op een voor de betreffende soort te overbruggen afstand	Hiervoor kunnen geen uniforme controleerbare en verifieerbare instapcriteria worden geformuleerd

Ecologische toets gebiedsaanvraag

Om de gewenste effectiviteit te bereiken heeft de Provincie kwaliteitscriteria geformuleerd die gesteld

worden aan het habitat/ leefgebied van de soorten. Het gaat hier om criteria die gesteld worden aan de beheerde oppervlakte. Deze criteria zijn van belang bij het uitwerken van de gebiedsaanvraag door de collectieven. Bij het formuleren van deze criteria zijn het advies van Alterra en de soortenfiches als informatiebronnen gebruikt.
De in deze paragraaf 4.3 geschetste ecologische criteria beschrijven de gewenste kwaliteit die de Provincie nastreeft in de gebieden en zijn richtinggevend bij de uitwerking van de gebiedsaanvragen door de collectieven. De in paragraaf 4.5 geschetste criteria worden door RVO gebruikt om de gebiedsaanvraag te toetsen.

4.3.1 Criteria voor de beoordeling van de gebiedsaanvraag

Het agrarisch natuur- en landschapsbeheer in Zeeland is gericht op het behoud van flora, fauna, ecologie en landschap in het landelijk gebied. Inventarisaties van flora en fauna laten zien dat de natuurwaarden in het landelijk gebied steeds meer worden teruggedrongen naar randen en kerngebieden en dat elke streek en elk eiland zijn eigen kwaliteiten heeft. Door het agrarisch natuurbeheer meer op de kansrijke gebieden te richten wordt getracht de biodiversiteit in stand te houden en met name ook de internationale soorten waarvoor Zeeland belangrijk is, te helpen overleven.
Naar aanleiding van de EU-rapportage Habitat- en Vogelrichtlijn van het ministerie van EZ van 2013 is gebleken, dat in het landelijk gebied van Zeeland van belang is voor circa 55 diersoorten van internationale betekenis. Deze zijn weergegeven in onderstaande tabel.
De soorten zijn gebonden aan akkers, graslanden, droge landschapselementen (m.n. dijken) en natte landschapselementen (m.n. kreken en watergangen).

Tabel 4.3.2 internationale soorten per leefgebied

Agrarisch leefgebied	ecologische groep	soorten
akker	Akkervogels besloten	ringmus
	Akkervogels besloten	patrijs
	Akkervogels open	grauwe gors
	Akkervogels open	gele kwikstaart
	Akkervogels open	graspieper
	Akkervogels open	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend zangvogel	geelgors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	grauwe gors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	gele kwikstaart
	Akkervogels overwinterend zangvogel	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend roofvogel	blauwe kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	bruine kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	velduil
	Ganzen overwinterend	rotgans
	Ganzen overwinterend	kleine zwaan
	Kustbroedvogels kale grond	bontbekplevier
	Kustbroedvogels kale grond	kluut
	Kustvogels overwinterend HVP	scholekster

Agrarisch leefgebied	ecologische groep	soorten
	Kustvogels overwinterend HVP	tureluur
	Kustvogels overwinterend HVP	zuidelijke bonte strandloper
grasland	Weidevogels	kievit
	Weidevogels	slobeend
	Weidevogels	scholekster
	Weidevogels	tureluur
	Weidevogels overwinterend	goudplevier
	Weidevogels overwinterend	kievit
Dooradering droog	Erfvogels boom en struik	grauwe vliegenvanger
	Erfvogels boom en struik	grote lijster
	Erfvogels boom en struik	ransuil
	Erfvogels boom en struik	zomertortel
	Erfvogels boom en struik	torenvalk
	Erfvogels boom en struik	spotvogel
	Erfvogels boom en struik	steenuil
	Erfvogels boom en struik	groene specht
	Erfvogels boom en struik	kneu
	Erfvogels boom en struik	braamsluiper
	Erfvogels boom en struik	koekoek
	Erfvogels gebouw	kerkuil
	Erfvogels gebouw	witte kwikstaart
	Erfvogels gebouw	boerenzwaluw
	Erfvogels gebouw	huiszwaluw
	Zoogdieren erf gebouw	gewone grootoorvleermuis
	Zoogdieren erf gebouw	laatvlieger
Dooradering nat	Oevervogels rietoever	baardman
	Oevervogels rietoever	bruine kiekendief
	Oevervogels rietoever	waterhoen
	Oevervogels overwinterend rietoever	waterhoen
	Oevervogels overwinterend rietoever	bruine kiekendief
	Oevervogels overwinterend riet	watersnip
	Zoogdieren oever rietoever	noordse woelmuis
	Zoogdieren oever rietoever	bunzing
	Amfibieën plas	kamsalamander
	Amfibieën plas	boomkikker
	Amfibieën plas	rugstreeppad

Om een hogere ecologische effectiviteit te bereiken in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer zijn kansrijke gebieden voor behoud van internationale soorten geselecteerd. Het is de bedoeling dat de agrarische beheermaatregelen hierbinnen worden geconcentreerd. Op grond van het voorkomen van de internationale soorten zijn bij de start van het ANLb vier leefgebieden in kaart gebracht: Open grasland, Open akker, Droge dooradering en Natte dooradering. Daarbij is de landelijke werkwijze gevolgd. Bij het begrenzen zijn de volgende criteria toegepast:

- Het betreft alleen de gebieden waar de soorten en soortengroepen van het agrarische gebied in Zeeland veel voorkomen. Het gaat daarbij om de internationale soorten en eventuele andere soorten (provinciale natuurdoelen) die door het agrarisch natuur- en landschapsbeheer worden ondersteund.
- Het betreft alleen gebieden met gunstige landschappelijke condities, zoals de aanwezigheid van open of juist besloten landschap.
- Het betreft gebieden die een verbindingsfunctie of een bufferfunctie vervullen ten opzichte van de natuurgebieden van het Natuurnetwerk in Zeeland.
- De gebieden en maatregelen versterken andere initiatieven voor natuurbehoud in het landelijk gebied, zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW), landschapsbeheer, natuurbeheer en recreatiebeheer.

De werkwijze bij het samenstellen van de vier leefgebiedkaarten is nader beschreven in bijlage 7.4. Met ingang van 2023 zijn de leefgebieden Droge dooradering en Natte dooradering samengevoegd. De drie leefgebieden zijn als zoekgebieden in dit Natuurbeheerplan opgenomen. Alleen binnen de begrenzing van de leefgebieden is subsidie voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer mogelijk. De leefgebieden zijn in dit Natuurbeheerplan Zeeland ruim op kaart begrensd, zodat er ruimte is voor het agrarisch collectief en voor het gebiedsproces om keuzes te maken. Wel zijn verfijningen van de zoekgebieden gemaakt in verband met het voorkomen van de aparte planten- en diersoorten. Dit komt terug op de leefgebiedkaarten 8.5a tot en met 8.5c. De begrenzing van de leefgebieden is beperkt tot landbouwpercelen die binnen de begrenzing zijn gelegen.

Voor de inzet van de extra rijksmiddelen in beheerjaar 2027 in de prioritaire gebieden zijn in Leidraad 2.0 een aantal inhoudelijke richtlijnen opgesteld waarmee wordt toegewerkt naar een groter aandeel geconcentreerd zwaar beheer in deze gebieden.
De categorie *Kerngebieden grutto* omvat de volgende leefgebieden:
- concentratiegebieden voor de grutto zoals benoemd in het rapport van SOVON;
- aanvalsplan Grutto-gebieden;
- gebieden rondom de 25 bestaande Vogelrichtlijngebieden waaraan instandhoudingsdoelen voor de grutto worden toegevoegd.

In Zeeland geldt een instandhoudingsdoel voor de grutto voor de gebieden Oosterschelde en Kapelse en Yerseke Moer. Daarbij ligt de nadruk op de inzet van zwaar beheer voor het leefgebied Open Grasland.

De categorie *Omgeving stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden* betreft alle als agrarisch leefgebied begrensde landbouwgrond rondom de stikstofgevoelige Zeeuwse Natura 2000-gebieden. Daarbij geldt voor de met stikstof overbelaste Kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren dezelfde begrenzing als die wordt aangehouden bij de regeling Natuurelementen op Landbouwgrond, namelijk een zone van 3 km om deze natuurgebieden. Voor de overige stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden geldt globaal een zone van ca. 1 km. Dit betreft de volgende gebieden: Grevelingenmeer, Kapelse en Yerseke Moer, Oosterschelde, Westerschelde en Saeftinghe, Zwin en Kievittepolder, Groote Gat, Canisvliet en Vogelkreek. De inzet dient ook bij deze natuurgebieden gericht te zijn op geconcentreerd, zwaar beheer, bij voorkeur met volveldse maatregelen en minimale toepassing van

drijf- en kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen. Waar mogelijk kan worden aangesloten op bestaand beheer en wordt gewerkt conform de bestaande, hieronder beschreven, criteria per type leefgebied.

De extra middelen die in 2027 beschikbaar komen voor *akkervogels* dienen zoveel mogelijk te worden ingezet in bestaande clusters binnen het leefgebied Open akker met de nadruk op zwaar beheer. Waar van toepassing kunnen de middelen ook binnen het leefgebied Dooradering of de categorieën Water en Klimaat worden aangewend.

A. Streefbeeld Open akker

Het leefgebied Open akker is van groot belang voor diverse soorten akkerbroedvogels en wintervogels, zoals te zien in onderstaande tabel.
Het leefgebied kan onderverdeeld worden in twee beheertypen: A1. Open akker voor broedende akkervogels en A2. Open akker voor overwinterende akkervogels. Het agrarisch beheer in Open akker voor broedende akkervogels is specifiek gericht op broedende akkervogels, zoals patrijs en veldleeuwerik. De ligging en begroeiing van de akkerrand wordt afgestemd op deze soorten. Akkerranden voor de patrijs zijn gevarieerd met 3 stroken, te weten hoog gras, laag gras en kale grond met in de omgeving landschapselementen. Akkerranden voor de veldleeuwerik zijn breed met stroken laag tot middelhoog gras en kale grond in open landschap.

Het beheertype Open akker voor broedende akkervogels heeft in Zeeland drie vormen:
A1.1. Open akkergebied. Dit leefgebied kenmerkt zich door een open landschap met overwegend bouwland en weinig opgaande begroeiing en landschapselementen. Het is belangrijk voor akkervogels van de grote vlakte als veldleeuwerik en graspieper. Voorbeelden: open akkerlandschap rondom Burghsluis, westelijk deel Wilhelminapolder en rondom Schoondijke.

Tabel 4.3.3 Leefgebied Open akker voor Zeeland

Agrarisch leefgebied	**ecologische groep**	**soorten**
Open akker	Akkervogels besloten	ringmus
	Akkervogels besloten	patrijs
	Akkervogels open	grauwe gors
	Akkervogels open	gele kwikstaart
	Akkervogels open	graspieper
	Akkervogels open	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend zangvogel	geelgors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	grauwe gors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	gele kwikstaart
	Akkervogels overwinterend zangvogel	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend roofvogel	blauwe kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	bruine kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	velduil
	Ganzen overwinterend	rotgans

Agrarisch leefgebied	ecologische groep	soorten
	Ganzen overwinterend	kleine zwaan
	Kustbroedvogels kale grond	bontbekplevier
	Kustbroedvogels kale grond	kluut
	Kustvogels overwinterend HVP	scholekster
	Kustvogels overwinterend HVP	tureluur
	Kustvogels overwinterend HVP	zuidelijke bonte strandloper

De begrenzing van het leefgebied Open akker is weergegeven in kaartbijlage 8.5a.

A1.2. Open akkergebied nabij deltawater. Dit betreft akkers gelegen in een open landschap direct achter de zeedijk. Deze gebieden spelen een belangrijke rol als broedgebied en vluchtplaats voor kustvogels als bontbekplevier, scholekster, kluut, bonte strandloper.
Met name locaties langs buitendijkse slikken en platen zijn favoriet. Een proef in de Wilhelminapolder toonde aan dat deze soorten reageren op akkerranden. Ook elders in de provincie liggen mogelijkheden. Deze zijn door Delta Project Management in kaart gebracht
en op de akkerkaart van het Natuurbeheerplan weergegeven.

A1.3. Akkergebied met landschapselementen. Dit leefgebied heeft een meer besloten landschap met verschillende terreintypen en landschapselementen. Het is met name van belang voor patrijs en gele kwikstaart. In feite is het een mix van Open akker en droge en/of natte dooradering. Goede voorbeelden zijn gelegen in de Schommeling bij St. Jansteen, de Visaertpolder bij Sluiskil en de Brandkreekpolder bij Sint Kruis.

Criteria Open akker voor broedende akkervogels (A1.1-A1.3):
Aanwezigheid soorten: een minimale dichtheid van akkervogelsoorten is vereist: minimaal 1 broedpaar patrijs, kievit, of scholekster per 100 ha, of minimaal 10 broedparen veldleeuwerik, gele kwikstaart of graspieper per 100 ha, of minimaal 1 broedpaar kluut of bontbekplevier per 100 ha.
Omvang gebied: een minimale oppervlakte van het kerngebied is vereist: 250 ha. Daarbinnen is op elke 10 ha minimaal één broed- of foerageerbiotoop aanwezig. Per kerngebied minimaal één winterbiotoop van 0,5-1 ha. Voor kluut en bontbekplevier geldt minimaal omvang 0,5 ha.
Ligging gebied: veldleeuwerik en gele kwikstaart: gelegen in open akkergebied in combinatie met weiland, weidevogelnatuurgebied en/of Natte dooradering. Patrijs: gelegen in halfopen landschap in combinatie met Droge dooradering en/of gevarieerde natuurgebieden. Voor kluut en bontbekplevier geldt direct achter zeedijk gelegen. Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.

Het beheertype Open akker voor overwinterende akkervogels kent maar één vorm.
A2 Open akker voor overwinterende akkervogels
Dit betreft graanakkers met zomergranen waarvan het gewas en/of de stoppel gedurende de winter blijft staan en waar gedurende de winter een ruim aanbod van graankorrels aanwezig is. De aanwezigheid van landschapselementen (struiken) langs de winterakker is positief voor zangvogels. De winterbiotoop is van grote betekenis voor overwinterende standvogels als patrijs en veldleeuwerik

alsook voor trekkende zangvogels, waaronder de ringmus, geelgors, grauwe gors, kiekendieven en velduil.

Criteria Open akker voor overwinterende akkervogels (A2)
Gelegen in akkervogelkerngebied. Voldoende beschikbaarheid van voedselbiotopen zoals wintervoedselveldjes en graanstoppels gedurende de winter. Aanwezigheid van opgaande vegetatie (struweel, struik, heg). Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.

De beheertypen en -subtypen zijn niet afzonderlijk op kaart weergegeven. Uitzondering is het beheertype A1.2 Open akkergebied nabij deltawater.

B Streefbeeld Open grasland
Het leefgebied Open grasland is in Zeeland van belang voor een klein aantal soorten weidevogels.

Tabel 4.3.4 Internationale soorten Open grasland in Zeeland
Fout! Ongeldige koppeling.
In Zeeland komt het beheertype Weidevogelgrasland in open landschap op kleine schaal voor rond enkele natuurgebieden. Het blijkt dat in Zeeland de weidevogels zich voor het grootste deel ophouden in natuurgebieden. Ze broeden steeds minder op landbouwgronden. Het betreft de natuurgebieden Zuidkust van Schouwen (plan Tureluur), de Sint Laurense Weihoek op Walcheren, de Yerseke- en Kapelse Moer, de poelgronden bij Sinoutskerke Zuid-Beveland, de Zuidkust Tholen (Scherpenissepolder en Schakerloopolder) en de Hengstdijkse Putting. Om in aanmerking te komen voor agrarisch beheergebied voor weidevogels dienen de percelen landbouwgrond te grenzen aan bovengenoemde natuurgebieden. Het betreft voor Zeeland de soorten in onderstaande tabel. In Zeeland ligt het accent niet op grutto maar op tureluur, scholekster en goudplevier.

Criteria Open grasland (B)
Aanwezigheid soorten: uitgangspunt is dat de beoogde soorten daadwerkelijk in het beheergebied en in de omgeving aanwezig zijn. Minimaal 1 broedpaar grutto, tureluur of slobeend per 10 ha in het beheergebied.
Omvang gebied: de beheereenheid moet grenzen aan/ deel uitmaken van een weidevogelnatuurgebied of deltawater van minimaal 100 ha.
Ligging gebied: Grenst aan weidevogelnatuurgebied of deltawater. Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.

De betreffende gebieden zijn opgenomen in kaartbijlage 8.5b.

C Streefbeeld Dooradering
In 2023 zijn de leefgebieden Droge dooradering en Natte dooradering samengevoegd tot één leefgebied Dooradering. Het leefgebied Dooradering is gebaseerd op het voorkomen van internationale soorten van droge landschapselementen en van internationale soorten van natte landschapselementen in Zeeland. Het leefgebied Dooradering is in Zeeland van belang voor een groot aantal struweelvogels en enkele soorten zoogdieren van droge landschapselementen en voor enkele

soorten amfibieën, moerasvogels en zoogdieren van natte landschapselementen, zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Het leefgebied is op kaart weergegeven in kaartbijlage 8.5c. De kaart is een samenvoeging van bloemdijken en faunadijken, begrensde agrarische beheergebieden binnen en buiten het Natuurnetwerk in Zeeland en leefgebieden van de afzonderlijke soorten van droge en natte landschapselementen. Het leefgebied Dooradering komt in Zeeland in drie vormen voor.

Tabel 4.3.5 Internationale soorten Dooradering in Zeeland

agrarisch leefgebied Dooradering	**ecologische groep**	**soorten**
droge elementen	Erfvogels boom en struik	grauwe vliegenvanger
	Erfvogels boom en struik	grote lijster
	Erfvogels boom en struik	ransuil
	Erfvogels boom en struik	zomertortel
	Erfvogels boom en struik	torenvalk
	Erfvogels boom en struik	spotvogel
	Erfvogels boom en struik	steenuil
	Erfvogels boom en struik	groene specht
	Erfvogels boom en struik	kneu
	Erfvogels boom en struik	braamsluiper
	Erfvogels boom en struik	koekoek
	Erfvogels gebouw	kerkuil
	Erfvogels gebouw	witte kwikstaart
	Erfvogels gebouw	boerenzwaluw
	Erfvogels gebouw	huiszwaluw
	Zoogdieren erf gebouw	gewone grootoorvleermuis
	Zoogdieren erf gebouw	laatvlieger
natte elementen	Oevervogels rietoever	baardman
	Oevervogels rietoever	bruine kiekendief
	Oevervogels rietoever	waterhoen
	Oevervogels overwinterend rietoever	waterhoen
	Oevervogels overwinterend rietoever	bruine kiekendief
	Oevervogels overwinterend riet	watersnip
	Zoogdieren oever rietoever	noordse woelmuis
	Zoogdieren oever rietoever	bunzing
	Amfibieën plas	kamsalamander
	Amfibieën plas	boomkikker
	Amfibieën plas	rugstreeppad

C1. Droge elementen als leefgebied

Dooradering kan bestaan uit allerlei landschapselementen op het platteland waarin planten- en diersoorten kunnen leven en waarlangs zij zich kunnen verplaatsen. Dat kunnen zijn binnendijken, overhoeken op landbouwpercelen, droge (randen van) weilanden en allerlei typen droge landschapselementen. Mooie voorbeelden van Dooradering zijn te vinden in de Zak van Zuid-Beveland, de Goese heggen en d'Aegen op Walcheren.
Bijzonder voor Zeeland is de dooradering van binnendijken. Dieren kunnen via dijken van het ene naar het andere gebied migreren. Vleermuizen gebruiken dijken in combinatie met opgaande beplanting als vliegroute. Voorbeelden hiervan liggen in heel de provincie. Veel insecten komen vooral voor op de bloemdijken, waar de vegetatie schraal is en bloemrijk. Deze dijken zijn te vinden in de Zak van Zuid-Beveland en op sommige dijken in Zeeuws-Vlaanderen. Bloemdijken vereisen een botanisch beheer waarbij verschraling centraal staat. De beste resultaten bij het beheren van bloemdijken in Zeeland kunnen worden behaald met een gemengd beheer van jaarlijks maaien en afvoeren van de grasproductie en incidentele extensieve begrazing of door begrazing met een schaapskudde.
Andere soorten houden juist meer van ruige dijken die begroeid zijn met ruigte vegetatie of struiken. Deze dijken zijn verspreid over Zeeland te vinden.

C2. Droge elementen in combinatie met leefgebied akker
Landschapselementen van de Dooradering kunnen in het akkerkerngebied voor extra landschappelijke variatie zorgen. Voor akkervogels van het subtype akkerleefgebied met landschapselementen A1.3, zoals patrijs, geelgors en ringmus is deze variatie essentieel.

C3. Droge elementen in combinatie met natte elementen.
Landschapselementen van de Dooradering zijn ook, in combinatie met natte elementen, belangrijk voor natuur in en langs het water. Daarbij gaat het met name om aanwezigheid van verspreide struiken, knotbomen en grasranden langs watergangen en kreken.
Omdat de soorten van de Dooradering onderling sterk verschillen in hun terreinkeuze, is een algemene benadering niet goed mogelijk en dient de aandacht gericht te worden op de biotopen waarvan de soorten afhankelijk zijn.
Omdat het nieuwe subsidiestelsel geen mogelijkheden biedt voor agrarisch natuurbeheer op de erven zelf - van belang voor uilen, zwaluwen en vleermuizen - wordt dit terreintype hier verder buiten beschouwing gelaten. Deze soorten worden ondersteund met het Soortenbeleid. Het agrarisch natuurbeheer op dijken en biotopen kan wel een rol spelen in het creëren van foerageergebied rond de boerenerven met broedgevallen en/of kraamkolonies of winterverblijven van de genoemde soorten.

Criteria Dooradering (C)
Aanwezigheid soorten: de maatregelen ter verbetering van de dooradering zijn gericht op de genoemde internationale soorten van droge en van natte elementen. Uitgangspunt is dat de beoogde diersoorten daadwerkelijk in het beheergebied aanwezig zijn.
Omvang gebied: ook de omvang van het te beheren gebied is afhankelijk van de beoogde soorten en kan dus variëren van zeer klein – een enkel landschapselement – tot zeer groot – een heel perceel – indien nodig voor het behoud van het territorium van de diersoort.
Ligging gebied: beheergebied ligt in het territorium van de beoogde soorten en/of vormt een verbinding tussen territoria. Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.

Welke specifieke maatregelen voor welke soorten nodig zijn, is beschreven in de zogenaamde soortfiches. Deze zijn te vinden op het Portaal natuur en landschap van BIJ12.
Natte landschapselementen, zoals kreekoevers, drinkputten en sloten op het Zeeuwse platteland, zijn van groot belang voor enkele diersoorten van internationale betekenis die gebonden zijn aan water en oever.
De ligging van de natte landschapselementen is eveneens te zien op kaart 8.5c. De kaart is een samenvoeging van de gerealiseerde natte ecologische verbindingen en de leefgebieden van de afzonderlijke soorten.
Het netwerk van kreken, welen, watergangen en drinkputten in het Zeeuwse polderland biedt mogelijkheden voor de soorten van water en oever. Met name de aanleg van natuurvriendelijke oevers door het waterschap heeft voor nieuw leefgebied voor deze soorten gezorgd. Het is daarom van groot belang dat de oevers goed worden onderhouden, zodat deze geschikt blijven voor de moerasfauna. De oevers dienen bovendien als verbindingsroutes voor diersoorten tussen de verschillende voortplantingsbiotopen resp. natuurgebieden. Dat geldt in het bijzonder voor de in de tabel genoemde kleine zoogdieren en amfibieën.

Ook voor de soorten van de natte elementen geldt dat zij in hun verspreiding en ecologie te veel van elkaar verschillen voor een algemene benadering. Er wordt daarom voor gekozen het beheer van de natte elementen te richten op de soorten die daar daadwerkelijk voorkomen. In en rond de kreken en natuurvriendelijke oevers kunnen biotopen voor internationale soorten worden toegevoegd.

Criteria natte elementen
Aanwezigheid soorten: de maatregelen ter verbetering van de natte elementen zijn eveneens gericht op specifieke, zeldzame diersoorten van de tabel. Uitgangspunt is dat de beoogde diersoort daadwerkelijk in het beheergebied aanwezig is.
Omvang gebied: ook de omvang van het te beheren gebied is afhankelijk van de aanwezige soorten en kan dus variëren van zeer klein – een enkele poel of rand – tot zeer groot – een langgerekte kreekoever - indien nodig voor het behoud van het territorium van de diersoort.
Ligging gebied: beheergebied ligt in het territorium van de beoogde soorten en/of vormt een verbinding tussen territoria. Er is voldoende afstand tot bebouwing en infrastructuur.
Welke specifieke maatregelen voor welke soorten nodig zijn is beschreven in zogenaamde soortfiches. Deze zijn te vinden op het Portaal natuur en landschap van BIJ12.

De hier beschreven streefbeelden en ecologische criteria kunnen als leidraad worden gebruikt voor

het opstellen van de gebiedsaanvraag door het Collectief. De Provincie gebruikt de streefbeelden en criteria bij de beoordeling van de gebiedsaanvraag.

Advies Alterra

Alterra heeft in 2014 een advies geleverd waarin een beschrijving staat van de agrarische natuurtypen/ leefgebieden en de daaronder vallende agrarische beheertypen met kwalitatieve en kwantitatieve criteria als instapeisen en voor beoordeling van de gebiedsaanvraag. De instapeisen zijn ecologische criteria en zijn zo verwoord dat ecologische effectiviteit bevorderd wordt. Het advies en alle informatie over de regeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer is te vinden op www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/subsidiestelsel-natuur-en-landschap/agrarisch-natuurbeheer-anlb/projectarchief-agrarisch-natuur-en-landschapsbeheer-2016/. Het advies van Alterra is een brondocument en vormt een hulpmiddel bij de onderstaande beschrijving van het gebied.

a. Naam gebied
b. Aanduiding van het begrensde agrarische beheertype of agrarische natuurtype/ leefgebied op de kaart. Motivatie hoe tot deze begrenzing is gekomen; onderbouwing van de gemaakte keuzes.
   Bij de onderbouwing tot begrenzing is het benoemen van de in tabel 1 “uniforme instapcriteria basis” genoemde instapcriteria verplicht. Het gaat hier om de gebieden waar de soorten en soortengroepen veel voorkomen. Het gaat daarbij om de internationale soorten en eventuele andere soorten (provinciale natuurdoelen) die door het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer worden ondersteund. Het voorkomen van soorten is op kaarten aangeduid: https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/02/Rap_2013-65_kansrijke_gebieden_voor_agrarisch_natuurbeheer.pdf.
   Daarnaast kunnen als gehanteerde criteria benoemd worden:
   - De abiotische en biotische factoren zijn gunstig of in potentie gunstig voor een soort of soortengroep om duurzaam te blijven bestaan of makkelijk te creëren (bijv. inrichting natuurvriendelijke oevers, ander onderhoud watergangen waarbij snel goede biotoop te creëren is).
   - De gebieden versterken de doelen van het Natuurnetwerk (verbindingsfunctie of bufferfunctie).
   - Er is sprake van synergie met andere doelen. Bijvoorbeeld Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen of andere waterdoelen van waterschappen, klimaatdoelen, natuurdoelen van terreinbeherende organisaties (TBO’s), landschapsdoelen van de Provincie en/of gemeenten.
   - De begrenzing is in goed overleg met agrarische collectieven en gebiedspartijen tot stand gekomen.
c. Beschrijving van het leefgebied al dan niet door aanduiding van de beheertypen en specificering van de na te streven doelen (Zie advies Alterra voor een voorbeeldbeschrijving leefgebieden, beheertypen).
d. Aanduiding van de te behouden soorten (doelen).
   Opnemen soortenselectie, relevant voor de eigen provincie, uit de lijst van het advies van Alterra en eventueel toevoeging provinciale doelen (soorten). Provincies kunnen hier ook hun ambities voor de langere termijn verwoorden. (informatiebron: advies Alterra voor een voorbeeldbeschrijving leefgebieden, beheertypen)
e. Aanduiding van de ecologische criteria die gesteld worden aan het leefgebied van de soorten; zijn de eisen die gesteld worden aan de habitat. (Zie advies Alterra of maatregelenfiches van SOVON als informatiebron bij deze beschrijving).

4.4 Beleidsdoelen en criteria Water en Klimaat

De beleidsdoelen en criteria voor de categorieën Water en Klimaat zijn op hoofdlijnen bepaald door commissie Beukema en in het beleidskader categorie Klimaat ANLb dd. 18 februari 2022.

Voor de categorieën klimaat en water kunnen maatregelen gericht worden op de volgende subdoelen.

1) klimaatmitigatie:

a) Verhogen gehalte organische stof in akkerbouwbodems;
b) Aanpassing gewaskeuze en teelttechniek in akkerbouw en weidebouw, inclusief onderhoud en beheer van nieuwe boomrijen, nieuwe struweellinten, het toepassen van agroforestry, het toepassen van meer CO_2-bindende gewassen en precisie-landbouw;
c) Vermindering oxidatie van veenbodems, onder andere via verhoging grondwaterpeil en/of overstap naar natte teelten/ paludicultures.

2) klimaatadaptatie:

a) Meer water vasthouden in beekdalen en in infiltratiegebieden;
b) Adaptatie aan de verwachte hogere frequentie van inundaties in beekdalen en in laaggelegen akker- en weidegebieden;

3) verbetering waterkwaliteit via agrarisch waterbeheer (categorie Water)

a) verbetering oppervlaktewaterkwaliteit via maatregelen in akker- en weidegebieden;
b) verbetering grondwaterkwaliteit.

4.4.1 Categorie Water

Met Waterschap Scheldestromen wordt afgesproken welke maatregelen voor agrarisch waterbeheer zullen worden ingezet om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit en verbetering van de grondwaterkwaliteit.
De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is in de Omgevingsverordening Zeeland geïmplementeerd. Het doel van de KRW is een goede waterkwaliteit bereiken in 2027 voor zowel chemische als biologische kenmerken. Het beperken van emissies, het vergroten van de biodiversiteit en een stabielere waterkwaliteit dragen bij aan het behalen van de KRW-doelen. Een deel van de maatregelen om een goede kwaliteit te bereiken valt onder de verantwoordelijkheid van Waterschap Scheldestromen en staat verder uitgewerkt in het Waterbeheerplan. Het nationale mestbeleid vormt een ander instrument dat bijdraagt om dit doel te bereiken.

De begrenzing van de categorie Water is weergegeven in kaartbijlage 8.5d.

Agrarisch waterbeheer

Agrarisch natuurbeheer kan ook een belangrijke bijdrage leveren aan het duurzaam beheer van oppervlaktewateren. Voor Zeeland gaat het hierbij in het bijzonder om perceelranden die langs waterlopen zijn gelegen. Daarbij worden waterbeheerdoelen (onderhoud en stabiliteit van de oevers) en ecologische doelen (ecologische bufferstroken) gecombineerd. De akkerranden liggen naast de vanuit het GLB verplichte bufferstroken die met een kruidenrijk mengsel worden ingezaaid. Deze maatregel maakt het mogelijk om onderhoud aan de waterloop te verrichten met minimale berijding van de akkerranden door machines. Schommelingen in de chlorideconcentratie in de waterlopen blijven zo beperkt wat zorgt voor stabielere omstandigheden voor de ecologie om zich te ontwikkelen.

Verder zullen de akkerranden enige drift en afspoeling kunnen afvangen, zodat de emissie van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen beperkt wordt. Het extensieve beheer maakt deze akkerranden langs waterlopen ook geschikt als foerageer- en rustgebied voor water- en akkervogels.

4.4.2 Categorie Klimaat

De categorie Klimaat is gericht op klimaatbeheermaatregelen die CO_2-vastlegging, het verminderen van broeikasgassen en het vasthouden en afvoeren van water als doelstelling hebben. Deze doelstelling is opgesplitst in klimaatmitigatie en klimaatadaptatie. De begrenzing van de categorie Klimaat is weergegeven in kaartbijlage 8.5e.

4.5 Beoordelingscriteria RVO gebiedsaanvragen ANLb

De in deze paragraaf geschetste criteria worden door RVO gebruikt om de gebiedsaanvraag te toetsen. In een gebiedsaanvraag kunnen meerdere deelgebieden worden opgenomen.
In de regeling wordt verwezen naar deze paragraaf.

De gebiedsaanvraag wordt getoetst op:
- de kaarten zoals opgenomen in kaartbijlage 8.5;
- de criteria zoals opgenomen in onderstaande tabel voor Zeeland.

De koppeltabel is van belang bij het formuleren van criteria in deze paragraaf 4.5. De koppeltabel (opgenomen in bijlage 3 van de SVNL) geeft inzicht in welke beheeractiviteiten bij welke beheerfuncties horen. Zie https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/snl/inhoud/regeling-en-verordening/agrarisch-natuurbeheer-anlb/

Tabel 4.5 Beoordelingscriteria

Leefgebied	Beheerfunctie
Open grasland	Optimaliseren foerageer-, en broed- en opgroeimogelijkheden F01.12 Creëren nat biotoop F01.15
Open Akker	Creëren foerageergebied F01.11 Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden F01.13
Dooradering	Optimaliseren foerageer-, en broed en opgroei-mogelijkheden F01.12 Verschralen F01.14
Categorie Water	Waterberging F02.11 Verbeteren chemische waterkwaliteit F02.15 Verbeteren ecologische waterkwaliteit F02.16 Vernatting F02.13 Water vasthouden F02.14
Categorie Klimaat	Vastleggen CO_2 F03.11 Reduceren broeikasgassen F03.12 Vernatten F03.13 Opvangen waterpieken en droogte F03.14 Omgaan met verzilting F03.15

4.6 Aanvullende vereisten voor de aanleg van beboste gronden onder de SKNL

Bij de aanleg van nieuw bos binnen het kader van de SKNL gelden de volgende voorschriften, gebaseerd op punt 504 van de Staatssteunrichtsnoeren voor de Land- en Bosbouwsector (zie voor de volledigheid ook paragraaf 2.3.5):

a) Selectie van soorten, arealen en methoden

- Bij de aanleg van nieuw bos moet worden voorkomen:
  - een niet-passende bebossing van kwetsbare habitats, zoals veengebieden en wetlands;
  - negatieve effecten op gebieden met een hoge ecologische waarde, waaronder landbouwgebieden gericht op hoge natuurwaarden.
- In Natura 2000-gebieden is bebossing alleen toegestaan indien deze volledig in overeenstemming is met de beheerdoelstellingen van het gebied en hierover overeenstemming is bereikt met de bevoegde autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van Natura 2000.
- Bebossing in gebieden met ecologische waarden wordt zorgvuldig afgewogen om negatieve milieueffecten te voorkomen.

b) Weerbaarheid, soortenkeuze en bosbeheer

- Bij de keuze van boomsoorten, rassen, ecotypen en herkomst wordt rekening gehouden met:
  - de weerbaarheid tegen klimaatverandering en natuurrampen;
  - de bodem- en hydrologische gesteldheid van het betrokken gebied;
  - het voorkomen van het gebruik van potentieel invasieve soorten.
- Begunstigden zijn verplicht het nieuw aangelegde bos gedurende de periode waarin premies voor gederfde landbouwinkomsten en onderhoud worden verstrekt, te beschermen en beheren. Deze zorg omvat:
  - verzorging, uitdunning of beweiding voor de toekomstige ontwikkeling van het bos;
  - regulering van de concurrentie met kruidachtige vegetatie en het voorkomen van een ophoping van brandgevoelig materiaal.
- Voor snelgroeiende soorten geldt een minimumperiode van 8 jaar en een maximumperiode van 20 jaar voordat deze soorten mogen worden gekapt.

c) Alternatieven bij moeilijke omstandigheden

- Wanneer vanwege ongunstige bodem-, klimatologische of milieuomstandigheden (inclusief aantasting van het milieu) geen bosbedekking volgens de nationale wetgeving kan worden gerealiseerd, mag alternatieve houtige vegetatie worden aangeplant, zoals struiken of heesters die geschikt zijn voor de lokale omstandigheden.
- Deze alternatieve vegetatie wordt beheerd en beschermd op een vergelijkbaar niveau als voor bossen geldt.

Overeenkomstig punt 507 van de Staatssteunrichtsnoeren voor de Land- en Bosbouwsector, wordt geen steun verleend voor:

- de aanplant van bomen voor hakhout met korte omlooptijd, kerstbomen of snelgroeiende bomen voor de energieproductie;
- investeringen in bebossing die niet stroken met de klimaat- en milieudoelstellingen of met de beginselen van duurzaam bosbeheer, zoals vastgelegd in de pan-Europese richtsnoeren voor bebossing en herbebossing.

5. Subsidiemogelijkheden

De doelen uit het Natuurbeheerplan worden door middel van beheer en inrichting door natuurbeheerders (natuurorganisaties, natuurcollectieven, particuliere natuurbeheerders, agrarische collectieven) gerealiseerd. Voor beheer en inrichting worden door de Provincie verschillende subsidiemogelijkheden geboden via het Subsidiestelsel SNL.

5.1 Subsidies voor beheer van natuur en landschap (SNL)

In het SNL is subsidie mogelijk voor natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer en beheer van water en bodem. Natuurbeheerders en agrarische collectieven kunnen via de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer Zeeland 2016 (SVNL2016) subsidie voor een beheertype aanvragen met een looptijd van zes jaar.
Het SNL biedt ook mogelijkheden voor subsidie voor omvorming van landbouw naar natuur en voor kwaliteitsverbetering van Bestaande natuur via de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) Zeeland.

Subsidiecyclus natuur- en landschapsbeheer SNL

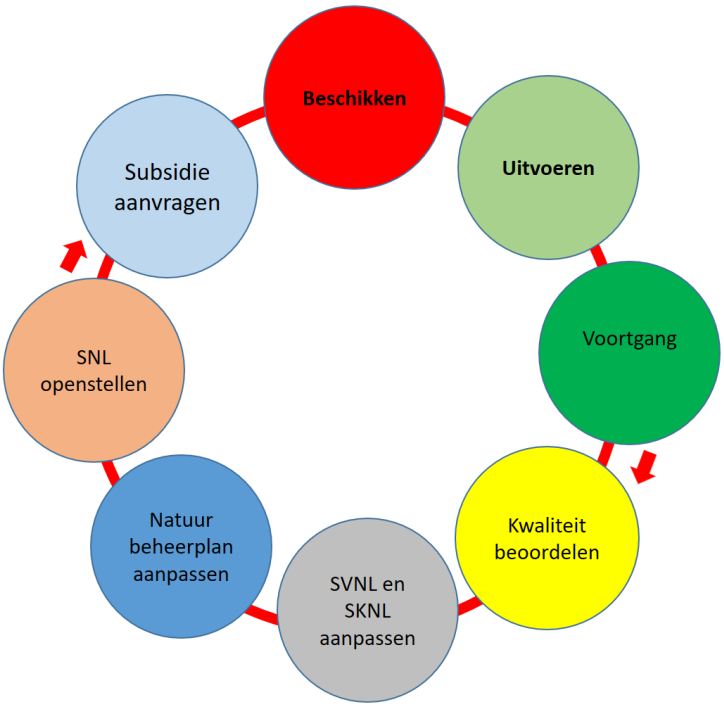

5.2 Natuur- en landschapsbeheer (SVNL)

Subsidiekaart SVNL (SVNL2016 art. 1.2 lid 2 onder b)
Subsidie natuur- en landschapsbeheer SVNL kan worden aangevraagd voor natuurgebieden die vermeld staan op de Subsidiekaart SVNL. Jaarlijks in september stellen Gedeputeerde Staten de subsidiekaart SVNL vast door middel van het Openstellingsbesluit SNL. De subsidiekaart vermeldt de gebieden waarop subsidie SVNL van toepassing is en verlengd kan worden (continuering subsidie natuurbeheer), evenals de gebieden waarop deze subsidie nog niet van toepassing is en met ingang van het volgende jaar nieuw aangevraagd kan worden (uitbreiding subsidie natuurbeheer).

Op grond van het Decentralisatieakkoord en Natuurpact is subsidie SVNL van toepassing voor natuurbeheertypen in bestaande natuurgebieden en in gerealiseerde nieuwe natuurgebieden van de herijkte EHS (Natuurnetwerk 2014). Rijk en Provincie hebben hiervoor budget gereserveerd via het Provinciefonds en via de eigen provinciale begroting.
Dit betekent dat SVNL-subsidie primair bestemd is voor continuering van aflopende beheersubsidies voor Bestaande natuurgebieden en voor beheer van gerealiseerde nieuwe natuur. Bij het programmeren van projecten Nieuwe natuur wordt daartoe rekening gehouden met het beschikbare beheerbudget.
Nieuw ingerichte natuurgebieden komen pas in aanmerking voor subsidie natuurbeheer SVNL in het jaar nadat de inrichting is afgerond en, indien een subsidie SKNL is verleend, het verzoek tot vaststelling is ingediend. Daarbij moet ook de status in het Natuurbeheerplan zijn 'omgevlagd' van Nieuwe natuur of gebiedsgericht project naar Bestaande natuur en moeten de juiste beheertypen in het Natuurbeheerplan zijn toegewezen.
Nieuwe beheersubsidie voor Bestaande natuur van de Herijkte EHS is mogelijk nadat de Provincie betreffende gebieden opneemt op de subsidiekaart SVNL. Daarbij wordt bezien of de subsidie noodzakelijk is voor het behalen van de natuuropgave en wordt een financiële afweging gemaakt.
Nieuwe beheersubsidie SVNL voor natuurgebieden die na 2014 aan de herijkte EHS (Natuurnetwerk 2014) zijn toegevoegd, is alleen mogelijk indien hierbij aanvullende financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

Aanvraagperiode (SVNL2016 artikel 1.2 lid 2 onder d)
Natuurbeheerders kunnen subsidie SVNL-natuurbeheer aanvragen gedurende de in het Openstellingsbesluit genoemde aanvraagperiode - doorgaans van 15 november tot en met 31 december) - voor gebieden die zijn begrensd op de natuurbeheertypenkaart van het Natuurbeheerplan en die op de Subsidiekaart SNL als subsidiabel zijn aangeduid.

Natuurbeheerplan (SVNL2016 art. 1.3 en artikel 2.4)
Het Natuurbeheerplan Zeeland is het formele beleidskader voor de subsidieverlening via het SNL. Continuering van aflopende subsidies natuurbeheer SVNL en uitbreiding van lopende subsidies natuurbeheer SVNL worden getoetst aan de in dat jaar geldende beheertypenkaart van het Natuurbeheerplan Zeeland. Alleen voor gebieden en beheertypen die op die beheertypenkaart staan vermeld, kan subsidie natuurbeheer SVNL worden verleend.

Certificering (SVNL2016 art. 1.8)
Beheerders moeten gecertificeerd zijn om in aanmerking te komen voor subsidie SVNL. Dit kan door individueel een certificaat aan te vragen of door een aanvraag te doen via een gecertificeerd natuurcollectief.

Beheersubsidie (SVNL2016 artikel 2.2)
Beheersubsidie is een vergoeding voor het beheer van een beheertype. Een beheertype beschrijft aan welke terreinkenmerken het terrein moet voldoen. Beheertypen mogen elkaar niet overlappen. Op één oppervlakte kan subsidie worden aangevraagd voor één natuurbeheertype volgens de beheertypenkaart van het Natuurbeheerplan. De subsidietarieven worden jaarlijks per beheertype door Gedeputeerde Staten vastgesteld in het Openstellingsbesluit SNL.

Individueel en collectief natuurbeheer (SVNL 2016 art 2.4, eerste lid, onder d)
Met ingang van 2017 is voor de natuurgebieden van het Natuurnetwerk in Zeeland het collectief natuurbeheer ingevoerd. De Provincie wil hiermee het particulier natuurbeheer efficiënter en effectiever maken. Efficiëntie wordt bereikt door subsidieaanvragen te bundelen, het aantal aanvragen te verkleinen en meer gebruik te maken van digitale systemen. Effectiviteit wordt vergroot door verdere invoering van certificering en stimulering van de samenwerking tussen de natuurbeheerders. Natuurbeheerders met minder dan 75 ha natuurgebied onder de SNL kunnen voortaan alleen collectief subsidie aanvragen. Natuurbeheerders met meer dan 75 ha kunnen individueel subsidie aanvragen bij de Provincie. Een natuurcollectief is een (coöperatieve) vereniging/ samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid in een (zelfgekozen) samenstelling die bestaat uit particuliere natuurbeheerders met eigendomsrecht. Het collectief is eindbegunstigde van de subsidie. Beheerders met een beheeroppervlakte boven de ondergrens kunnen deelnemen aan een collectief, maar kunnen ook individueel subsidie aanvragen. Het collectief is aanvrager en eindbegunstigde van de subsidie. Voor Zeeland gaat het vooralsnog om de Unie van Bosgroepen en het Natuur Collectief Zeeland. De Unie van Bosgroepen richt zich met name op particulieren die het beheer willen uitbesteden en zich niet zelf willen laten certificeren. Het Natuur Collectief Zeeland richt zich met name op particulieren die het beheer wel zelf willen uitvoeren en zich ook zelf willen laten certificeren, maar de subsidieaanvraag willen uitbesteden.

Bijdragen (SVNL 2016 art 2.5, eerste lid, onder b-f)
Bij de subsidieaanvraag natuurbeheer SVNL kan naast subsidie voor beheer, ook een bijdrage worden aangevraagd voor: schaapskuddes (b), monitoring (c), toegangsvoorzieningen (d), toezicht (e) en vaarkosten (f), zoals hierna toegelicht.

Schaapskuddebijdrage (b)
Dit is een bijdrage voor beheer met een gescheperde schaapskudde. Deze bijdrage is niet opengesteld in Zeeland.

Monitoringbijdrage (c)
Gecertificeerde natuurbeheerders kunnen desgewenst subsidie aanvragen voor monitoring van hun natuurgebieden. De subsidie is een tegemoetkoming in de kosten die beheerders voor de monitoring moeten maken. De tarieven van de monitoringbijdrage per beheertype worden jaarlijks door de Provincie vastgesteld in het Openstellingsbesluit SNL.

Openstelling natuurgebieden en Openstellingsbijdragen (d en e)
Natuurterreinen waarop subsidie natuurbeheer SVNL van toepassing is, dienen op ten minste 358 dagen per jaar kosteloos te zijn opengesteld en toegankelijk te worden gehouden (SVNL2016 art. 2.9 eerste lid, onder d). Opengestelde natuurterreinen komen in aanmerking voor beheersubsidie en openstellingsbijdragen. Niet opengestelde natuurterreinen komen niet in aanmerking voor beheersubsidie en bijdragen.
Vrijgesteld van de verplichting tot openstelling (SVNL2016 art. 2.9, vierde lid, onder a-d) zijn:
a.- terreinen waar sluiting nodig is bij of krachtens de Omgevingswet;
b.- terreinen die door hun aard ontoegankelijk of gevaarlijk zijn;

c.- erven tot maximaal één hectare; en
d.- terreinen die zijn vrijgesteld in het Natuurbeheerplan.
Aangezien de Provincie een groot belang hecht aan de openstelling van natuurgebieden voor bezoekers, kan een vrijstelling op grond van artikel 2.9, vierde lid, onder d (vrijstelling op grond van Natuurbeheerplan) alleen onder bijzondere, gemotiveerde omstandigheden worden verleend. Als zodanig gelden:

1. bijzondere veiligheidsrisico's - waardoor een bezoeker gevaar loopt;
2. bijzondere feitelijke omstandigheden (overmacht) - waardoor de eigenaar/beheerder niet bij machte is om een natuurgebied open te stellen;
3. bijzondere contractuele verplichtingen - waardoor openstelling niet mogelijk is.

De vrijgestelde gebieden in Zeeland op grond van artikel 2.9, vierde lid, onder d van de SVNL2016 zijn opgenomen in de database van het Natuurbeheerplan. Het betreft drie gebieden:
Een duingebied bij Dishoek is vrijgesteld in verband met veiligheidsrisico wegens aanwezige explosieven. Delen van Groot Eiland en Slotbos Haamstede zijn vrijgesteld wegens contractuele verplichtingen, waardoor openstelling niet mogelijk is.

Natuurgebieden die zijn opengesteld komen in aanmerking voor de voorzieningenbijdrage en voor de toezichtsbijdrage. In 2018 is een nieuwe openstellingsbijdrage SVNL ingevoerd. Deze vervangt de recreatietoeslag. De Openstellingsbijdrage is een extra vergoeding voor het toegankelijk maken en houden van een natuurterrein (voorzieningenbijdrage b) en/of het houden van toezicht op een natuurterrein vanwege de openstelling (toezichtsbijdrage c). Deze beide bijdragen kunnen door de Provincie naargelang de aard van het natuurgebied niet, afzonderlijk of in combinatie beschikbaar worden gesteld. Aangezien openstelling een verplichting is voor het verkrijgen van beheersubsidie SVNL en de noodzaak van het onderhoud van toegangsvoorzieningen en van toezicht daaruit voortvloeit, zijn de voorzieningenbijdrage en de toezichtsbijdrage in beginsel beschikbaar voor alle opengestelde SVNL-natuurgebieden die toegankelijk zijn gemaakt en waar daartoe voorzieningen worden onderhouden. De beide openstellingsbijdragen zijn in beginsel niet van toepassing op afgesloten natuurgebieden. In de praktijk kunnen afgesloten gebieden die onder de bovengenoemde a, b, c, of d vallen echter toch een grote belevingswaarde hebben en worden, specifiek in Zeeland, vaak voorzieningen aan de rand van het afgesloten gebied onderhouden ter informatie en/of observatie. Onder deze omstandigheden (beleefbaar en onderhoud voorzieningen) kan de openstellingsbijdrage ook van toepassing zijn op fysiek afgesloten, maar wel beleefbare natuurgebieden. Dit is in overeenstemming met het provinciale beleid tot openstelling natuurgebieden (Nota openstelling natuurgebieden, 2009). Voor afgesloten natuurgebieden van de categorieën a, b, c, of d die niet beleefbaar zijn en waarvoor geen voorzieningen worden onderhouden, kunnen in beginsel dus ook geen openstellingsbijdragen worden verstrekt.

In 2018 is de toezichtsbijdrage opgenomen in het SNL. De natuurbeheerders hadden te maken met een gestage toename van het aantal bezoekers in hun gebieden. Met de toename van de bezoekers zijn ook de overtredingen van de toegangsbepalingen toegenomen. Dit betreft met name het lopen en fietsen buiten de daarvoor gebaande paden, het uitlaten van (niet aangelijnde) honden en het plukken en uitgraven van planten. Extra toezicht is nodig om de schade aan de natuur te bestrijden. In Zeeland is in 2020 een pilot uitgevoerd om te bepalen of en zo ja hoe de toezichtsbijdrage ook in Zeeland zou kunnen worden ingevoerd. In deze pilot van natuurbeheerders, Provincie en RUD is gebleken dat

extra toezicht ook in Zeeland nodig is in alle opengestelde natuurgebieden en dat het toezicht in de praktijk ook plaatsvindt en nodig is in afgesloten, al of niet beleefbare natuurgebieden, met en/of zonder lopend SVNL-beheer. Dit laatste betreft met name vele slikken, platen en ondiep water in de deltawateren waarvoor weliswaar weinig beheeractiviteiten nodig zijn, maar waarvoor, naar nu blijkt, wel veel toezicht nodig is. Op grond van de gewijzigde regeling is de toezichtsbijdrage daarom met ingang van 2022 van toepassing op nieuwe subsidieaanvragen voor opengestelde en voor afgesloten, niet-beleefbare natuurgebieden met SVNL-beheer. Op grond van artikel 2.4 lid 2 kan de toezichtsbijdrage echter alleen worden toegekend als aanvulling op de SVNL-subsidie voor natuurbeheertypen en dus niet los daarvan. Hierop is voor het subsidiejaar 2023 besloten om ook de slikken, platen en het ondiep water in de deltawateren, via de subsidiekaart in het Openstellingsbesluit, open te stellen voor beheersubsidie SVNL met toezichtsbijdrage. Aangezien er in deze gebieden geen voorzieningen voor openstelling worden onderhouden, is de voorzieningenbijdrage voor deze gebieden niet noodzakelijk.
Aan artikel 2.4 (subsidievereisten) van de SVNL is een bepaling toegevoegd waarbij Gedeputeerde Staten nadere regels kunnen vaststellen met betrekking tot het verstrekken van de toezichtsbijdrage SVNL. Dit heeft tot doel de toezichtsbijdrage effectief en efficiënt in te kunnen zetten.
De tarieven van de voorzieningenbijdrage en de toezichtsbijdrage worden jaarlijks door Gedeputeerde Staten vastgesteld in het Openstellingbesluit SNL.

Vaarbijdrage (f)
De vaarbijdrage is van toepassing op natuurgebieden waar noodzakelijk extra beheerkosten moeten worden gemaakt voor vervoer van personen en materialen over water. De gebieden waarvoor dit geldt zijn weergegeven in kaartbijlage 8.8. Vaargebieden zijn natuurgebieden die alleen varend over water kunnen worden bereikt. In Zeeland betreft het de eilanden van het Natuurnetwerk in de deltawateren. De SVNL biedt de mogelijkheid voor subsidiëring van deze vaarkosten door middel van een vaarvergoeding. De vaarvergoeding is een toeslag op de beheersubsidie en wordt opengesteld door middel van het jaarlijkse openstellingsbesluit SNL door Gedeputeerde Staten. De vaarvergoeding is in Zeeland opengesteld voor alle eilanden binnen het Natuurnetwerk in Zeeland in de deltawateren.

Bij de evaluatie van de standaardkostprijzen (Bureau Zet, 2015) is gebleken dat de vaarvergoeding in de loop der jaren voor sterk uiteenlopende typen natuurgebieden werd toegepast en dat een onderbouwing van de toeslag naar zijn huidige toepassing (in 2015) feitelijk ontbrak. In de evaluatie werd geadviseerd de toeslag meer te richten op de specifieke omstandigheden van de verschillende vaargebieden in Nederland. Dit betekende dat zowel de kostenberekening als het toepassingsgebied nader zou moeten worden gespecificeerd.

De vaargebieden van het Natuurnetwerk in Zeeland worden als volgt afgebakend:
1. vaargebied betreft natuurgebied op eilanden in de deltawateren met de natuurdoeltypen N08.03 vochtige duinvallei, N09.01 schor of kwelder, N10.02 vochtig hooiland, of N12.04 zilt en overstromingsgrasland. Deze beheertypen vergen een intensief beheer, met aan- en afvoer van machines, graasdieren en/of personeel, waarbij de vaarvergoeding noodzakelijk is als bijdrage voor de verhoogde beheerkosten.
2. het vaargebied heeft een maximale grootte van 100 ha. Groepen eilanden worden daarbij als één vaargebied beschouwd. De vaarvergoeding is ontworpen voor kleine tot middelgrote

natuurgebieden. Bij toepassing voor grote natuurgebieden ontstaan schaalvoordelen. De vaarvergoeding wordt daarom gelimiteerd op een gemiddelde grootte van een natuurgebied in Zeeland, te weten 100 ha. De vaargebieden die aan deze voorwaarden voldoen zijn op kaart weergegeven in kaartbijlage 8.8. Het betreft eilanden in: Grevelingen (97,4 ha), Krammer-Volkerak (3,7 ha), Veerse Meer west (68,1 ha), Veerse Meer oost (30,1 ha), Westerschelde west (100 ha) en Waterdunen. Het tarief van de vaarbijdrage wordt jaarlijks door Gedeputeerde Staten vastgesteld in het Openstellingbesluit SNL.

Looptijd (SVNL 2016 art. 2.8)
Het beheertype waarvoor subsidie is verleend, geldt voor zes jaar resp. de resterende looptijd van de beschikking. Indien in de tussentijd, bij kwaliteitsbeoordeling, blijkt dat het beheertype is veranderd, dan heeft dat in beginsel geen directe gevolgen voor de lopende subsidie. De doorwerking vindt plaats bij continuering van de beschikking voor de volgende looptijd van zes jaar. In de tussentijd kan het Natuurbeheerplan worden gewijzigd en gereed worden gemaakt voor de continuering van de subsidie.

Verplichtingen (SVNL 2016 art. 2.9, eerste lid, onder a)
De natuurbeheerder dient het beheertype in goede staat te houden. Gedurende het subsidietijdvak wordt bekeken of het beheer effectief is en of verlenging of wijziging wenselijk zijn. Na afloop van het subsidietijdvak van 6 jaar kan de subsidie in beginsel worden verlengd.

Correcties (SVNL 2016 artikel 2.9, vijfde lid)
Indien blijkt dat het beheer niet heeft plaatsgevonden, dan wordt dit gemeld bij het jaargesprek en jaarrapport SNL. Onrechtmatig of ten onrechte verkregen subsidie wordt teruggevorderd.

Voortijdige vaststelling subsidie SVNL bij kwaliteitsverbetering (SVNL 2016 artikel 2.16)
In 2021 is een nieuw artikel in de SVNL opgenomen met betrekking tot voortijdige vaststelling van subsidie wegens wijziging van een natuurbeheertype bij kwaliteitsverbetering. De SVNL bevatte nog geen bepalingen voor het wijzigen van een lopende subsidie in het geval dat er een kwaliteitsverbetering moet worden doorgevoerd. Strikt genomen was dat gedurende de looptijd van de beschikking niet mogelijk zonder terugvordering van de gehele ontvangen subsidie voor het betreffende terrein. Het nieuwe artikel 2.16 bepaalt dat de beheersubsidie voor een perceel voortijdig kan worden vastgesteld met ingang van het jaar waarin op dat perceel een kwaliteitsverbetering wordt uitgevoerd. De beheersubsidie voor het verbeterde perceel (en het eventueel gewijzigde beheertype) kan vervolgens weer worden aangevraagd tijdens de openstellingsperiode die volgt op de aanvraag tot vaststelling van de SKNL-subsidie. Dit maakt het mogelijk om de overstap van beheersubsidie SVNL naar kwaliteitsimpuls SKNL en weer verder naar de beheersubsidie SVNL efficiënter te kunnen maken.

In 2026 bedroeg de oppervlakte natuurgebied in beheer via de SVNL in Zeeland circa 24.500 ha. Het beheerde gebied is weergegeven in kaartbijlage 8.6.

5.3 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer en blauwe diensten (SVNL)

Alleen agrarische collectieven kunnen subsidie ontvangen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer via het SNL. Een agrarisch collectief is een gecertificeerde (coöperatieve)

vereniging of samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid in een (zelfgekozen) begrensd gebied dat bestaat uit agrariërs en andere beheerders met gebruiksrecht van landbouwgrond in dat gebied. Het collectief is eindbegunstigde van de subsidie.

Voor het verkrijgen van de SVNL-subsidie is een samenhangende gebiedsaanvraag vereist. Dit is een in nauwe afstemming met gebiedspartners tot stand gekomen, samenhangend ecologisch effectief en economisch efficiënt plan van een agrarisch collectief voor het uitvoeren van agrarisch natuur- en landschapsbeheer in een bepaald gebied. Het aanvragen van subsidie voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer door een individuele agrariër is dus niet mogelijk. Per gebied wordt er maar één aanvraag gehonoreerd. De eisen die gesteld worden aan de gebiedsaanvraag staan in de subsidieverordening.

In Zeeland is sprake van één agrarisch collectief, Poldernatuur Zeeland, dat namens de agrariërs in Zeeland de gebiedsaanvraag opstelt en de subsidie aanvraagt. Stichting Landschapsbeheer Zeeland is adviseur agrarisch natuurbeheer en coördinator landschapsbeheer en is nauw betrokken bij de uitvoering van agrarisch natuurbeheer door het collectief.

Het gebiedsplan van het agrarisch collectief wordt door de Provincie beoordeeld op effectiviteit uit het oogpunt van ecologie (internationale soorten) en efficiëntie (maximaliseren van het natuurresultaat en synergie met andere opgaven in het landelijke gebied). Bij efficiëntie gaat het om het bereiken van win-win-effecten door het op slimme wijze koppelen van verschillende doelen, maatregelen en budgetten. Met name de koppelingen van natuurbeheermaatregelen met vergroening, ecologisch waterbeheer en recreatief product hebben daarbij de aandacht.

Uitbreiding van de lopende subsidie agrarisch natuurbeheer SVNL wordt getoetst aan de in dat jaar geldende begrenzing van leefgebieden en categorieën in het Natuurbeheerplan Zeeland (kaartbijlage 8.5). Alleen voor leefgebieden, categorieën en voor de beheerfuncties die in de koppeltabel ANLb (paragraaf 4.5 van het Natuurbeheerplan Zeeland) staan vermeld, kan subsidie worden verleend.

In 2026 bedroeg de beheerde oppervlakte circa 2500 ha. De agrarische natuurverenigingen zijn weergegeven in kaartbijlage 8.7.

5.4 Kwaliteitsimpuls: functieverandering en investeringen (SKNL)

De SKNL-subsidie voor functieverandering en investeringen is bestemd voor grondeigenaren die landbouwgrond willen omvormen en inrichten tot natuurgebied en voor natuurbeheerders die de kwaliteit van een bestaand natuurgebied willen verhogen. Voor een kwaliteitsimpuls natuur en landschap zijn twee subsidiemogelijkheden beschikbaar: subsidie functieverandering en investeringssubsidie. Deze kunnen los of in combinatie worden verleend.

5.4.1 Investeringssubsidie (SKNL art. 8 eerste lid)

Dit is subsidie voor maatregelen die landbouwgrond geschikt maken als nieuw natuurgebied en voor maatregelen waarmee de kwaliteit van een bestaand natuurgebied wordt verhoogd of hersteld. Bij de kwaliteitsverbetering in Bestaande natuur wordt de natuurkwaliteit van een bestaand natuurbeheertype verhoogd of wordt een bestaand beheertype omgezet naar een ander type. Ook

kan op grond van de SKNL-subsidie worden verstrekt voor verhoging van de kwaliteit van habitattypen in Natura 2000-gebieden.
Subsidies voor investeringen in Bestaande en Nieuwe natuur via de SKNL worden getoetst aan de in dat jaar geldende kaart met ambitietypen van het Natuurbeheerplan Zeeland. Alleen voor de gebieden en ambitietypen die op de ambitiekaart staan vermeld, kan subsidie worden verleend.
Subsidieaanvragen SKNL worden daarnaast ook getoetst aan de subsidiekaart SKNL van het Openstellingsbesluit SNL voor het betreffende subsidiejaar. Alleen voor gebieden die op de subsidiekaart staan vermeld, kan subsidie worden verleend.

Een investeringssubsidie voor realisatie van Nieuwe natuur kan worden aangevraagd door eigenaren of erfpachters van terreinen die in het Natuurbeheerplan Zeeland zijn begrensd als Nieuwe natuur en die op de subsidiekaart SKNL als subsidiabel voor investering realisatie Nieuwe natuur vermeld staan. Bij de aanvraag dient een investeringsplan met begroting te worden gevoegd. De subsidie investering realisatie Nieuwe natuur bedraagt maximaal € 20.000 per ha. 95% van de subsidiabele kosten wordt vergoed. De beschikking heeft een looptijd van doorgaans 2 jaar. Voorschotverzoeken dienen vergezeld te gaan van facturen.

Een investeringssubsidie voor verhoging van de kwaliteit van een beheertype in Bestaande natuur kan worden aangevraagd door eigenaren of erfpachters van terreinen die in het Natuurbeheerplan Zeeland zijn begrensd als Bestaande natuur en die op de subsidiekaart SKNL als subsidiabel voor investering verhoging van kwaliteit van een beheertype vermeld staan. Bij de aanvraag dient een investeringsplan met begroting te worden gevoegd. De subsidie investering kwaliteitsverhoging Bestaande natuur bedraagt eveneens maximaal € 20.000 per ha. 95% van de subsidiabele kosten wordt vergoed. De beschikking heeft een looptijd van doorgaans 2 jaar. Voorschotverzoeken dienen vergezeld te gaan van facturen.

Subsidie voorbereidingskosten (SKNL art 13 eerste lid, onder a)
Bij wijziging van de SKNL in 2021 is bij artikel 13 een toelichting opgenomen betreffende subsidiabele voorbereidingskosten. Voorbereidingskosten zijn kosten die gemaakt moeten worden vóórdat de aanvraag voor subsidie kan worden ingediend. In beginsel zijn enkel de kosten subsidiabel die gemaakt worden na het indienen van de subsidieaanvraag. Uitzondering daarop zijn noodzakelijke voorbereidende werkzaamheden, zoals het opstellen van een investeringsplan. Om een investeringsplan te kunnen opstellen is bovendien soms explosievenonderzoek, hydrologisch onderzoek of onderzoek naar archeologische waarden nodig. Wanneer dergelijke onderzoeken daadwerkelijk noodzakelijk zijn voor het bepalen van de in het investeringsplan te treffen inrichtingsmaatregelen, kunnen de kosten van die onderzoeken als voorbereidende werkzaamheden voor vergoeding in aanmerking komen onder artikel 13, eerste lid, onder a van de SKNL.

Aanloopbeheer (SKNL art 13, eerste lid, onder j)
In 2022 is onder artikel 13 (subsidiabele kosten) een nieuwe bepaling opgenomen met betrekking tot aanloopbeheer. Aanloopbeheer is daarin gedefinieerd als het beheer dat noodzakelijk is om het beheertype te realiseren na afronding van de inrichting en vóór de start van het reguliere beheer via SVNL. Met de bepaling in de regeling wordt duidelijk wat het aanloopbeheer is en dat het subsidiabel is onder de SKNL. In feite moet het aanloopbeheer het gat opvullen tussen het einde van de inrichting

en de start van het structurele natuurbeheer via de SVNL, normaliter met ingang van het volgende subsidiejaar. Het aanloopbeheer is daarmee eveneens een belangrijk onderdeel van het SKNL-project waarmee een goede aansluiting en voorbereiding op de beheerfase kan worden bereikt. Het aanloopbeheer kan dus deel uitmaken van de subsidieaanvraag SKNL.

Maximale hoogte subsidiabele kosten (SKNL art 14)
Met ingang van 2022 is een nieuwe bepaling toegevoegd aan artikel 14 (hoogte investeringssubsidie). Tot dan toe waren de subsidiemogelijkheden voor investeringen SKNL in Zeeland financieel gelimiteerd door één maximumbedrag per ha. Gedeputeerde Staten konden er ook voor kiezen om geen maximumbedrag vast te stellen. Daarvoor werd niet gekozen omdat projecten dan onvoldoende zekerheid zouden hebben over de te ontvangen subsidie. Dit zou leiden tot het principe 'wie het eerst komt het eerst maalt' en dit zou kunnen resulteren in vertragingen in de uitvoering.

Sinds de invoering van het subsidiestelsel SNL in 2010 was het maximumbedrag voor investeringen SKNL in Zeeland bevroren op 9000 euro/ ha. Mede door de toegenomen behoefte aan diverse natuurinrichting- en herstelmaatregelen, onder andere door de versnelling van de realisatie van het Natuurnetwerk en het Programma Natuur, was het maximumbedrag aan herziening toe.
De Provincie heeft aan Bureau Ruimte en Groen de opdracht gegeven om subsidiabele activiteiten behorende bij natuurinvesteringen in Zeeland te inventariseren en gemiddelde kosten per activiteit en totaal te bepalen. Daarbij is geput uit landelijk vastgestelde normen (referentie 2020) en uit projecten die de laatste jaren in Zeeland zijn uitgevoerd.
Bureau Ruimte en Groen heeft tevens opdracht gekregen tot het ontwerpen van een model voor natuurinvesteringen SKNL in Zeeland waarmee maximale kosten per categorie en totaal kunnen worden bepaald. Op basis van een aantal uiteenlopende referentieprojecten uit de afgelopen jaren is geïnventariseerd welke activiteiten in welke frequentie en over welk gemiddeld oppervlaktepercentage in Zeeland aan de orde zijn. Aan de hand van de normkosten per activiteit zijn met dit model de gemiddelde kosten per categorie en de gemiddelde totale kosten bepaald. De inventarisatie van Bureau Ruimte en Groen in 2021 dient als referentie voor het bepalen van het maximumbedrag aan subsidiabele kosten per hectare door Gedeputeerde Staten in het Openstellingsbesluit SNL met ingang van het subsidiejaar 2022.

Het opgestelde model biedt de mogelijkheid tot periodieke actualisering van activiteiten, normkosten, percentages en frequenties. Het model zal de komende jaren worden verfijnd naar aanleiding van nieuwe informatie uit projecten en kostennormen. Daarbij zal ook worden nagegaan of beter maximale subsidiebedragen per kostensoort kunnen worden bepaald in plaats van een algemeen maximumbedrag, zoals tot dusver gebruikelijk is, of dat ernaast dan wel binnen dat maximumbedrag per hectare ook maxima per kostensoort kunnen worden vastgesteld.
De SKNL biedt de mogelijkheid om de subsidiëring concreet te baseren op subsidiabele activiteiten en normkosten. Naast een absoluut maximumbedrag aan subsidiabele kosten per hectare, kunnen Gedeputeerde Staten in het Openstellingsbesluit SNL ook een maximumbedrag per subsidiabele kostensoort vaststellen.

Voorschotverlening (SKNL art. 14b)
Op grond van de regeling kan op aanvraag bij de subsidieverlening een voorschot van

maximaal 80% van de totale investeringssubsidie worden verleend. Uitgangspunt bij de beoordeling van een dergelijk verzoek blijft, zowel bij de subsidieverlening als op een later moment, dat de aanvrager nut, noodzaak en hoogte van het voorschot moet kunnen aantonen met facturen of betalingsbewijzen, offertes of anderszins. GS beslissen of het gevraagde voorschot voldoende is onderbouwd. Een voorschot wordt slechts verleend als de aanvraag naar het oordeel van GS voldoende is onderbouwd. Een voorschot lager dan € 500,- wordt afgewezen. Een voorschot dat hoger uitvalt dan 80% van de totale investeringssubsidie wordt voor het meerdere eveneens afgewezen. Er wordt jaarlijks slechts één voorschot verstrekt, tenzij in de beschikking tot subsidieverlening anders is bepaald. Bij meerjarige projecten kunnen er meerdere, jaarlijkse voorschotten worden verstrekt, tot in totaal maximaal 95% van de totale investeringssubsidie.
Bij de vaststelling van de subsidie (op basis van facturen en betaalbewijzen) wordt, als de vaststelling lager uitvalt dan het verleende voorschot, het teveel ontvangen voorschotbedrag teruggevorderd.

5.4.2 Subsidie functieverandering (SKNL art. 15)

Dit is subsidie ter compensatie van de waardedaling van de grond door omvorming van landbouw naar natuur. De omvorming is gericht op het ambitietype zoals vermeld in het Natuurbeheerplan. Subsidie functieverandering SKNL kan worden aangevraagd door eigenaren of erfpachters van terreinen die in het Natuurbeheerplan Zeeland zijn begrensd als Nieuwe natuur en die op de subsidiekaart SKNL als subsidiabel voor functieverandering staan vermeld. Subsidie functieverandering kan van 1 januari tot en met 31 oktober bij de Provincie worden aangevraagd. De aanvraag dient vergezeld te gaan van een investeringsplan. De subsidie functieverandering wordt door de Provincie vastgesteld op grond van recente taxaties. De beschikking is definitief nadat de functieverandering is vastgelegd in een kwalitatieve verplichting bij de notaris.

Afwaardering (SKNL art. 20)

De SKNL bevat sinds 2022 een nieuwe werkwijze voor het vaststellen van de subsidie functieverandering SKNL. In een nieuw eerste lid van artikel 20 is bepaald, dat de subsidie functieverandering ten hoogste het verschil bedraagt tussen de marktwaarde van de landbouwgrond en de marktwaarde van de grond na functieverandering. Voorts is in een nieuw tweede lid bepaald, dat de marktwaarde van de landbouwgrond en de marktwaarde van de grond na functieverandering worden bepaald op basis van een taxatie, die in opdracht van de Provincie wordt uitgevoerd door een onafhankelijk taxateur.

Onder de oude SKNL-regeling werd de subsidie functieverandering in feite alleen bepaald op basis van taxatie van de marktwaarde van de landbouwgrond vóór de omvorming. De afwaardering bedroeg standaard 85% van die landbouwkundige waarde. Er was in alle gevallen dus een restwaarde van de natuurgrond van 15% van de landbouwkundige waarde. Door de Europese Commissie is kritiek geuit op de berekening van de restwaarde. Dit omdat de natuurgrond in de praktijk soms nog wel enig economisch rendement kan hebben, bijvoorbeeld als er vee wordt ingeschaard. Volgens de gewijzigde SKNL moet ook de restwaarde van de grond door taxatie worden vastgesteld. Dit betekent dat de subsidie functieverandering hoger of lager kan uitvallen dan 85% van de marktwaarde. De nieuwe werkwijze bij afwaardering is van toepassing op subsidiebeschikkingen SKNL vanaf 2022.

6 Meer informatie

6.1 Organisaties

BIJ12
Leidseveer 2
3511 SB Utrecht
tel 085-4862222

Bosgroep Zuid Nederland
Huisvenseweg 14
5591 VD HEEZE
zuidnederland@bosgroepen.nl
tel 040-2066360

Brabants landschap
Kasteellaan 4
5076 RE Haaren
info@brabantslandschap.nl
tel 0411 - 62 27 75

Natuurcollectief Zeeland
NCZ@riednesse.nl
tel 06-51 582 411

Poldernatuur Zeeland
Noordlangeweg 42-B
4486 PR Colijnsplaat
info@poldernatuurzeeland.nl

Provincie Zeeland
Abdij 6
Postbus 6001
4330 LA Middelburg
https://www.zeeland.nl/natuur-en-landschap/natuurbeheer
tel 0118-631011

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)
Buitenruststraat 6
4337 EH Middelburg
Tel 085 0878331

Staatsbosbeheer
Postbus 2, 3800 AA Amersfoort
Smallepad 5, 3811 MG Amersfoort
info@staatsbosbeheer.nl
tel 030 69 26 111

Stichting Landschapsbeheer Zeeland
Klein Frankrijk 1
4461 ZN Goes
0113 230936

Stichting Het Zeeuwse landschap
Brugstraat 51
4475 AN Wilhelminadorp
info@hetzeeuwselandschap.nl
tel 0113-569110

Vereniging Natuurmonumenten
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort
tel (033) 479 70 00

Zeeuws particulier grondbezit
Bennekomseweg 43
6717 LL Ede
fpg@grondbezit.nl
https://www.grondbezit.nl/nl/contact
tel 0318 - 578 550

6.2 Atlas van Zeeland

https://kaarten.zeeland.nl/map/atlasvanzeeland

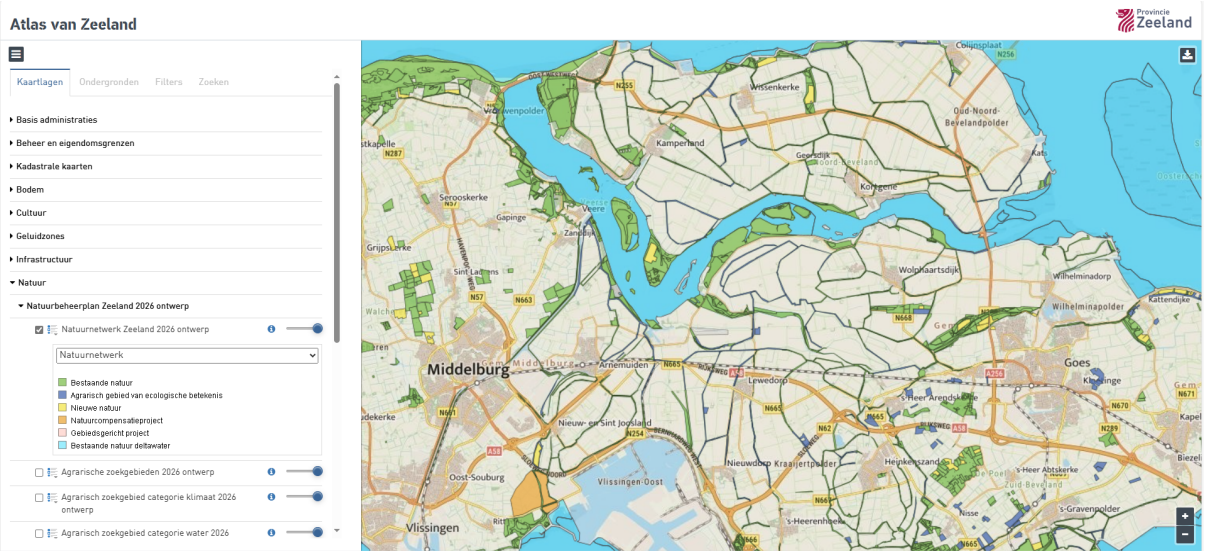

6.3 Natuursubsidies BIJ12

https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/

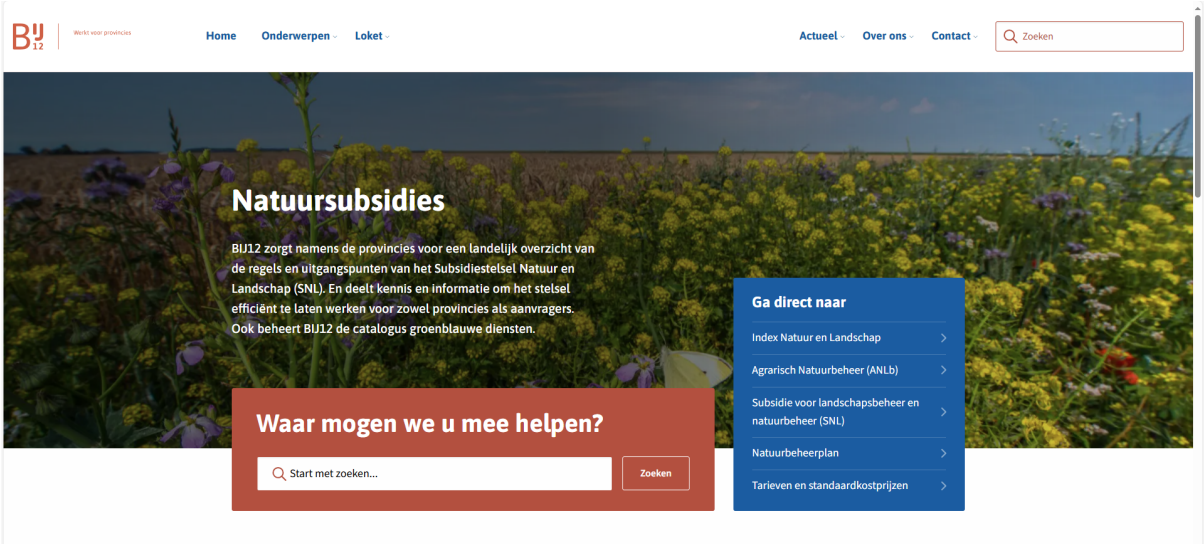

6.4 Webpagina natuurbeheer Zeeland

https://www.zeeland.nl/natuur-en-landschap/natuurbeheer

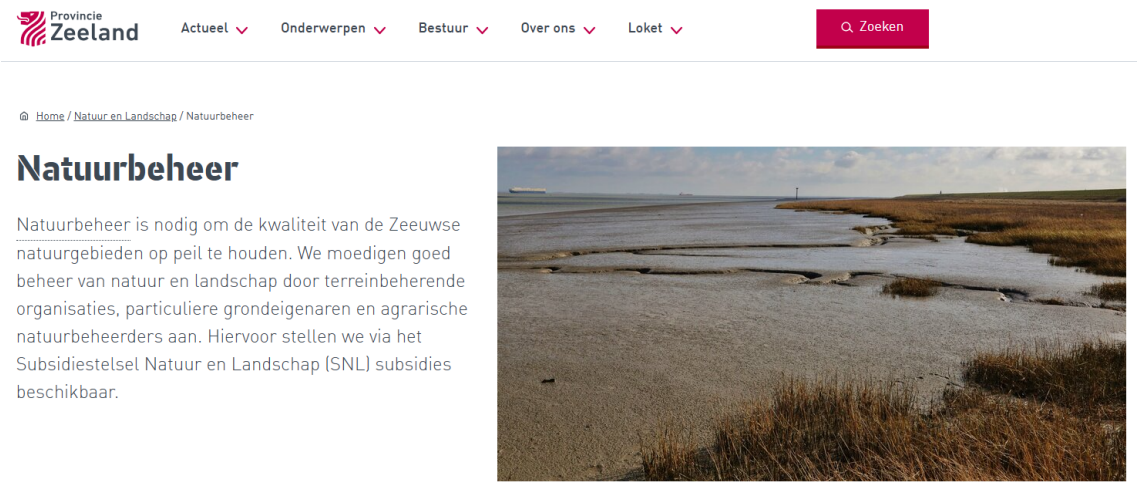

6.5 Webpagina natuursubsidie Zeeland

https://www.zeeland.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/natuursubsidie

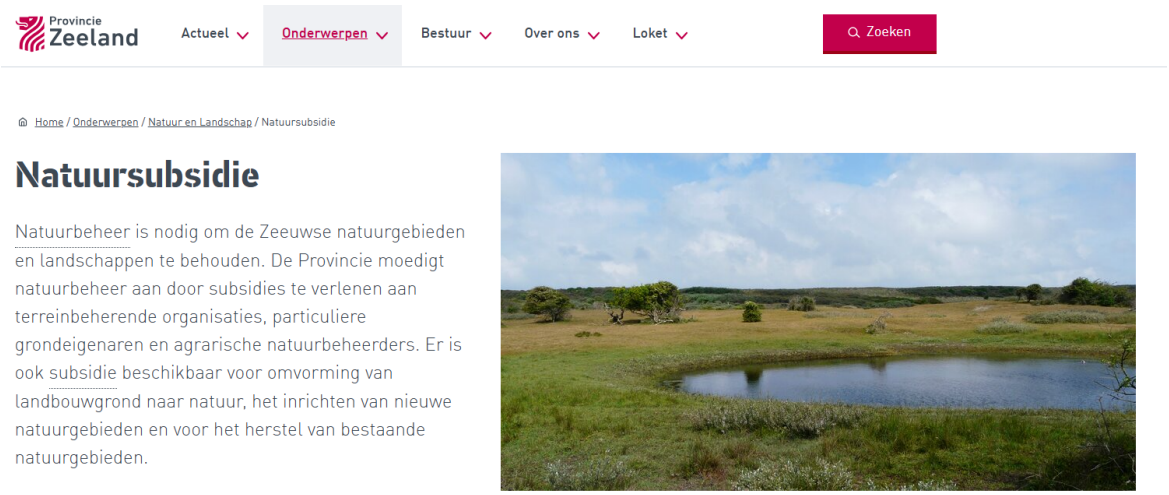

6.6 *Webpagina Ter inzage*

https://www.zeeland.nl/loket/Provinciaal-Blad-en-Bekendmakingen

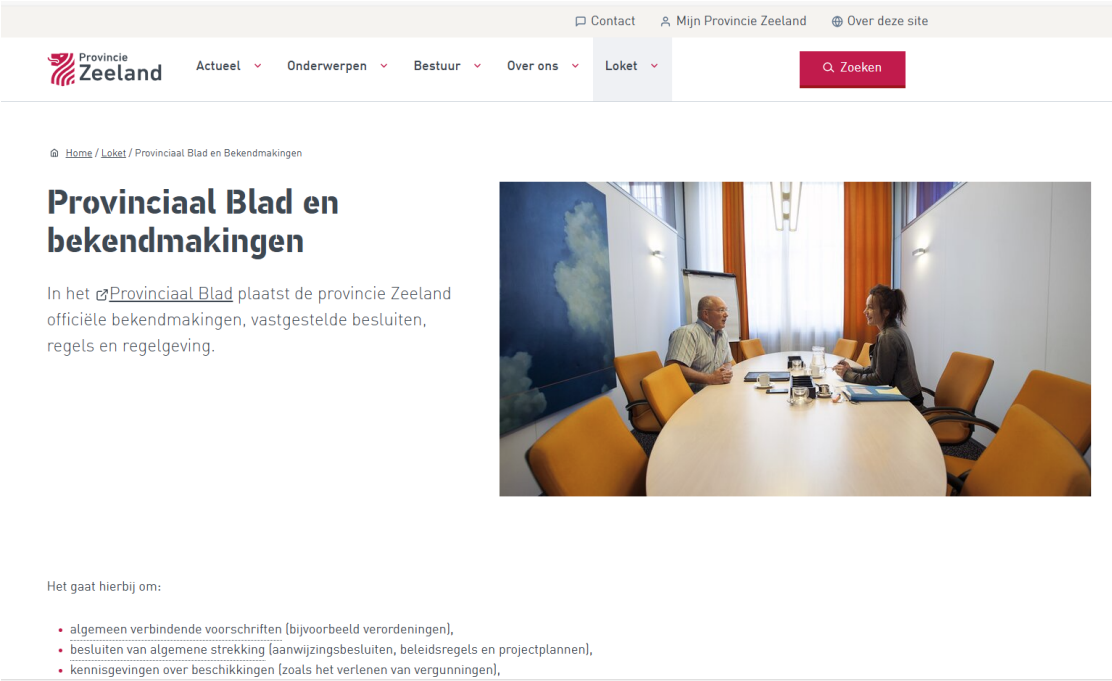

Contact | Mijn Provincie Zeeland | Over deze site

Provincie Zeeland | Actueel | Onderwerpen | Bestuur | Over ons | Loket | Zoeken

Home / Loket / Provinciaal Blad en Bekendmakingen

Provinciaal Blad en bekendmakingen

In het Provinciaal Blad plaatst de provincie Zeeland officiële bekendmakingen, vastgestelde besluiten, regels en regelgeving.

Het gaat hierbij om:

- algemeen verbindende voorschriften (bijvoorbeeld verordeningen),
- besluiten van algemene strekking (aanwijzingsbesluiten, beleidsregels en projectplannen),
- kennisgevingen over beschikkingen (zoals het verlenen van vergunningen),

7 Tekstbijlagen

7.1 Beheertypen Index Natuur en Landschap

Voor nadere beschrijving zie:
https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/

Natuurbeheertypen

N01.01 Zee en wad
N01.02 Duin- en kwelderlandschap
N01.03 Rivier- en moeraslandschap
N04.02 Zoete plas
N04.03 Brak water
N04.04 Afgesloten zeearm
N05.04 Dynamisch moeras
N06.01 Veenmosrietland en moerasheide
N06.05 Zwak gebufferd ven
N08.01 Strand en embryonaal duin
N08.02 Open duin
N08.03 Vochtige duinvallei
N08.04 Duinheide
N09.01 Schor of kwelder
N10.02 Vochtig hooiland
N11.01 Droog schraalland
N12.01 Bloemdijk
N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
N12.03 Glanshaverhooiland
N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland
N12.05 Kruiden- en faunarijke akker
N12.06 Ruigteveld
N13.01 Vochtig weidevogelgrasland
N14.01 Rivier- en beek-begeleidend bos
N14.03 Haagbeuken- en essenbos
N15.01 Duin-bos
N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos
N16.03 Droog bos met productie (hout op stam) nieuw
N16.04 Vochtig bos met productie (hout op stam) nieuw
N17.02 Droog hakhout
N17.03 Park- en stinsenbos
N17.04 Eendenkooi
N17.06 Vochtig en hellinghakhout

Landschapsbeheertypen

L01.01 Poel en klein historisch water
L01.02 Houtwal en houtsingel
L01.03 Elzensingel
L01.05 Knip- of scheer-heg
L01.06 Struweelhaag
L01.07 Laan
L01.08 Knotboom
L01.09 Hoogstamboomgaard
L01.16 Bossingel

7.2 Vertaaltabel Habitattypen Natura 2000 - beheertypen SVNL

Systeem	Habitattype		Natuurbeheertype	
Getijde-gebied	H1110_B	Permanent overstroomde zandbanken	N01.01	Zee en wad
	H1130	Estuaria	N01.01	Zee en wad
	H1140_A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	N01.01	Zee en wad
	H1140_B	Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)	N01.01	Zee en wad
	H1160	Grote baaien	N01.01	Zee en wad
	H1310_A	Zilte pionier-begroeiingen (zeekraal)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H1310_A	Zilte pionier-begroeiingen (zeekraal)	N09.01	Schor of kwelder
	H1310_B	Zilte pionier-begroeiingen (zeevetmuur)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H1310_B	Zilte pionier-begroeiingen (zeevetmuur)	N09.01	Schor of kwelder
	H1320	Slijkgrasvelden	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H1320	Slijkgrasvelden	N09.01	Schor of kwelder
	H1330_A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H1330_A	Schorren en zilte graslanden, buitendijks	N09.01	Schor of kwelder
	H1330_B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	N12.04	Zilt - en overstromingsgrasland
Duin	H2110	Embryonale duinen	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2110	Embryonale duinen	N08.01	Strand en embryonaal duin
	H2120	Witte duinen	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2120	Witte duinen	N08.02	Open duin
	H2130_A	Grijze duinen (kalkrijk)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2130_A	Grijze duinen (kalkrijk)	N08.02	Open duin
	H2130_B	Grijze duinen (kalkarm)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2130_B	Grijze duinen (kalkarm)	N08.02	Open du
	H2130_C	Grijze duinen (hei-schraal)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2130_C	Grijze duinen (hei-schraal)	N08.02	Open duin
	H2150	Duinheide met struikhei	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2150	Duinheiden met struikhei	N08.04	Duinheide
	H2160	Duindoornstruwelen	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2160	Duindoornstruwelen	N08.02	Open duin
	H2160	Duindoornstruwelen	N15.01	Duin-bos
	H2170	Kruipwilgstruwelen	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2170	Kruipwilgstruwelen	N08.02	Open duin
	H2170	Kruipwilgstruwelen	N08.03	Vochtige duinvallei
	H2180_A	Duinbossen (droog)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2180_A	Duinbossen (droog)	N15.01	Duin-bos
	H2180_B	Duinbossen (vochtig)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2180_B	Duinbossen (vochtig)	N15.01	Duin-bos
	H2180_C	Duinbossen (binnenduinrand)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2180_C	Duinbossen (binnenduinrand)	N15.01	Duin-bos
	H2190_A	Vochtige duinvalleien (open water)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2190_A	Vochtige duinvalleien (open water)	N04.02	Zoete plas
	H2190_A	Vochtige duinvalleien (open water)	N08.03	Vochtige duinvallei

	H2190_B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2190_B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	N08.03	Vochtige duinvallei
	H2190_C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2190_C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	N08.03	Vochtige duinvallei
	H2190_D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	N01.02	Duin- en kwelderlandschap
	H2190_D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	N08.03	Vochtige duinvallei
	H6410	Blauwgraslanden	N10.01	Nat schraalland
Moeras	H6430_B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	N01.03	Rivier- en moeraslandschap
	H6430_B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	N05.01	Moeras
	H6430_B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	N12.06	Ruigteveld
	H6430_B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	N14.02	Hoog- en laagveenbos
Veen	H7140_B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	N01.03	Rivier- en moeraslandschap
	H7140_B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	N06.01	Veenmosrietland en moerasheide
	H7210	Galigaanmoerassen	N05.01	Moeras
Bos	H91E0_A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	N01.03	Rivier- en moeraslandschap
	H91E0_A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	N14.01	Rivier- en beek-begeleidend bos

7.3 Werkwijze begrenzing agrarische leefgebieden

Achtergrond

Naar aanleiding van het Natuurpact van september 2013 werkten rijk en Provincies, samen met de organisaties voor beheer en onderzoek van natuur en landelijk gebied, aan de invoering van een nieuw subsidiestelsel voor het agrarisch natuurbeheer. Dat stelsel is in 2016 ingevoerd.
In het Natuurpact hebben rijk, Provincies en manifestpartijen afgesproken, dat het agrarisch natuurbeheer effectiever en efficiënter zal worden georganiseerd. De effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer zal worden afgemeten aan het behoud en herstel van internationale soorten in het landelijk gebied. Het agrarisch natuurbeheer zal worden geconcentreerd in kansrijke gebieden voor deze soorten, zoals onder andere beschreven in Sierdsema, 2013 – (Kansrijke gebieden voor agrarisch natuurbeheer voor soorten met een ongunstige staat van instandhouding; SOVON 2013/65). De kansrijke gebieden dienen door de Provincies te worden begrensd in het Natuurbeheerplan.

Onder internationale soorten worden hierbij verstaan de soorten met een ongunstige staat van instandhouding volgens de zes-jaarlijkse rapportages van Nederland aan de Europese Commissie. (Ministerie van LNV, juni 2006. Natura 2000 doelendocument; Ministerie EZ, 2013. EU-rapportage).
Op basis van een rapport van Alterra (Melman e.a., 2013 Agrarisch natuurbeheer potenties buiten de Ecologische Hoofdstructuur) en verschillende deskundigenbijeenkomsten in het landelijke traject ANB2016 in interprovinciaal verband, is nagegaan welke internationale soorten kunnen worden geadresseerd met agrarisch natuurbeheer en welke provincies voor de diverse soorten van belang zijn. De internationale soorten in het agrarisch gebied waarvoor Zeeland van belang is zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Voor het begrenzen van de kansrijke gebieden in Zeeland is gebruik gemaakt van actuele verspreidingsgegevens van: SOVON (vogels), Stichting Landschapsbeheer Zeeland (amfibieën,

steenuil, zoogdieren), Delta Project Management (kustvogels), waarneming.nl (patrijs), patrijzenproject/ANV's, natuurbeheerders (boomkikker, broedvogels), werkgroep soortenbeleid Zeeland. De soorten zijn gegroepeerd naargelang het type agrarisch leefgebied waarin ze voorkomen: Open akker, Open grasland, Droge dooradering en Natte dooradering. De kansrijke gebieden voor broedvogels zijn ontleend aan het onderzoek van SOVON (Vergeer et al., 2013). Daarbij is niet alleen gekeken naar het actuele voorkomen van de betreffende soorten, maar ook naar de samenstelling van het landschap. De kansrijke gebieden voor de overige soorten zijn ontleend aan de actuele verspreiding.

De gedachte achter de leefgebiedenbenadering is dat een geconcentreerde inzet van beheermiddelen op de beste (lees: minst slechte) gebieden een beter perspectief biedt op het behoud van de populaties, dan een diffuse inzet van beheermiddelen verspreid over een groot landbouwareaal. Inzet van beheermiddelen in gebieden waar de doelsoorten al nagenoeg verdwenen zijn wordt als zinloos beschouwd. Daar staat tegenover dat een herstel van populaties in de leefgebieden er op termijn voor kan gaan zorgen dat de ‘lege gebieden’ weer bevolkt gaan worden. Bijkomend voordeel is dat door middel van de leefgebiedenbenadering de effectiviteit van het beheer beter kan worden vastgesteld, aangezien hierbij gebieden met en gebieden zonder beheer met elkaar kunnen worden vergeleken.

De eerste uitwerking van de leefgebieden Agrarisch natuurbeheer heeft plaatsgevonden bij de planwijziging Natuurbeheerplan Zeeland 2014. In dit Natuurbeheerplan wordt de begrenzing verfijnd naar aanleiding van nieuwe informatie, adviezen en inspraakreacties.

Leefgebied Open akker
De kansrijke gebieden voor broedende akkervogels in Zeeland zijn ontleend aan het rapport Beleidsmonitoring broedvogels EHS en beheergebieden in Zeeland van SOVON (Vergeer et al., 2013). De kaarten met kansrijkdom van de afzonderlijke soorten en van de soortgroepen zijn door SOVON aangeleverd in een format dat compatibel is met GIS. De kansrijke gebieden met index van 25% en hoger zijn geselecteerd en omgeven met gebiedslijnen. Alleen kerngebieden groter dan 100 ha en met meerdere akkervogelkernen zijn geselecteerd.

Agrarisch leefgebied	**ecologische groep**	**soorten**
Open akker	Akkervogels besloten	ringmus
	Akkervogels besloten	patrijs
	Akkervogels open	grauwe gors
	Akkervogels open	gele kwikstaart
	Akkervogels open	graspieper
	Akkervogels open	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend zangvogel	geelgors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	grauwe gors
	Akkervogels overwinterend zangvogel	gele kwikstaart
	Akkervogels overwinterend zangvogel	veldleeuwerik
	Akkervogels overwinterend roofvogel	blauwe kiekendief

Agrarisch leefgebied	ecologische groep	soorten
	Akkervogels overwinterend roofvogel	bruine kiekendief
	Akkervogels overwinterend roofvogel	velduil
	Ganzen overwinterend	rotgans
	Ganzen overwinterend	Kleine zwaan
	Kustbroedvogels kale grond	bontbekplevier
	Kustbroedvogels kale grond	kluut
	Kustvogels overwinterend HVP	scholekster
	Kustvogels overwinterend HVP	tureluur
	Kustvogels overwinterend HVP	zuidelijke bonte strandloper

Per kerngebied is vastgesteld of dit gebied zich leent voor akkervogels van de patrijzen-groep (besloten landschap) en/of de veldleeuwerik-groep (open veld). Dit is te zien op onderstaande kaarten.

Leefgebied Open akker – patrijs

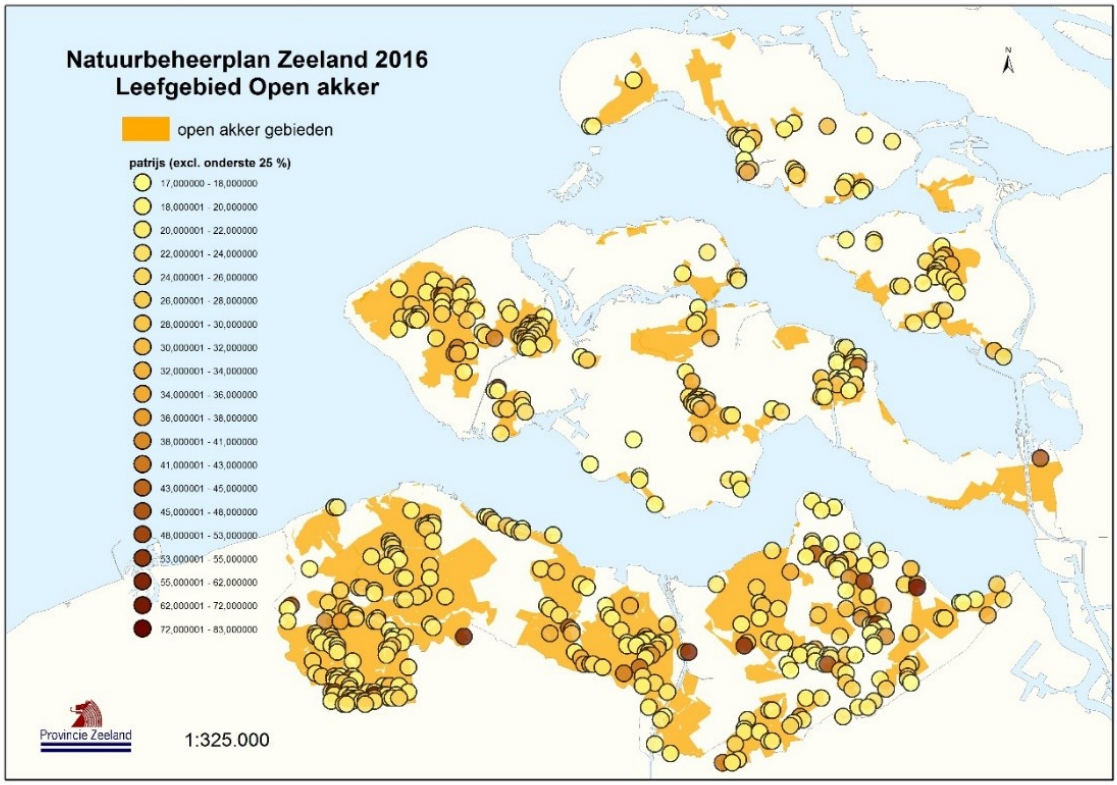

Leefgebied Open akker - veldleeuwerik

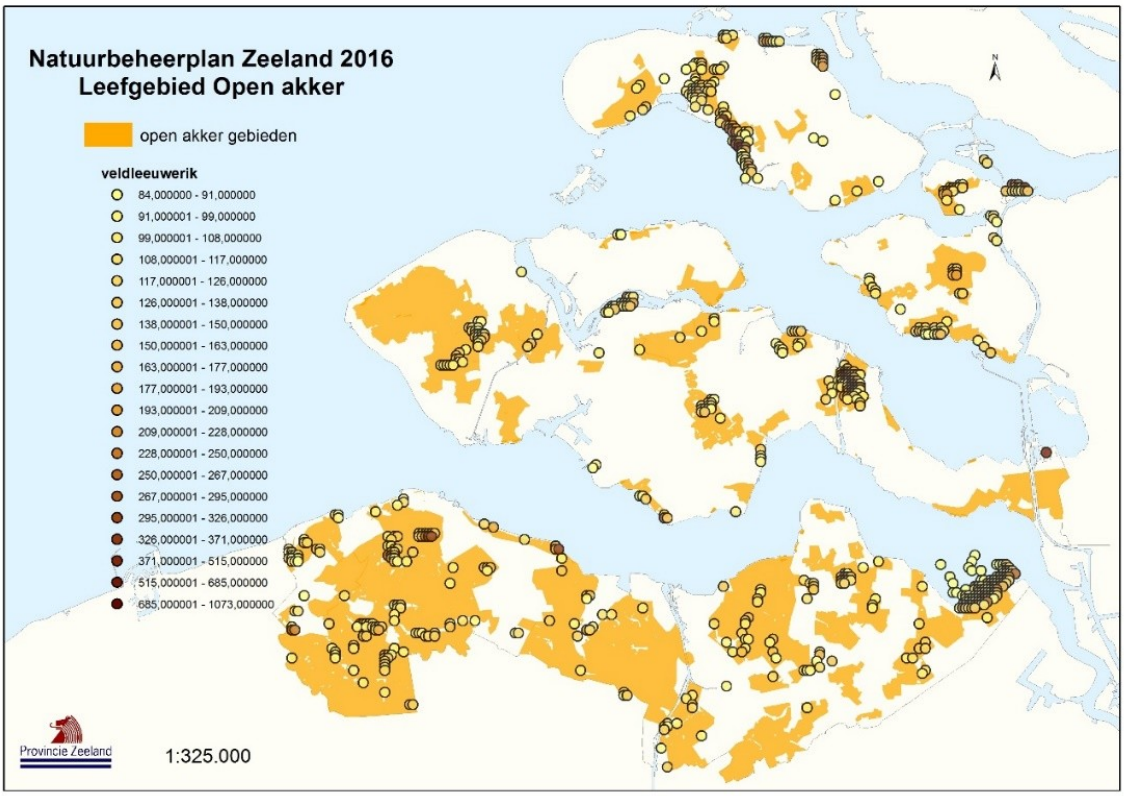

De verspreiding van de overwinterende akkervogels is onvoldoende bekend. De indruk bestaat dat de soorten vooral in de broedbiotopen overwinteren. De kerngebieden voor overwinterende ganzen zijn eerder door de Provincie al begrensd in de Nota Opvangbeheer wintergasten. De overwinterende ganzen maken echter geen deel uit van het programma ANLb2016 en worden hier daarom verder buiten beschouwing gelaten. De binnendijkse broed- en rustgebieden voor kustbroedvogels zijn ontleend aan de inventarisaties van DPM voor Rijkswaterstaat. De locaties zijn per stuk afzonderlijk op kaart weergegeven.

Leefgebied Open grasland

Fout! Ongeldige koppeling.

Op basis van broedvogelinventarisaties door SOVON zijn eerder de leefgebieden voor weidevogelbeheer in Zeeland in kaart gebracht en begrensd in het Natuurbeheerplan Zeeland. Het betreft 6 natuurgebieden, waarvan sommige omringd door agrarisch beheergebied. Bij recentere inventarisaties is gebleken dat de weidevogels zich steeds meer in de natuurkernen ophouden en steeds minder op landbouwgrond broeden. De bestaande leefgebieden kunnen worden gehandhaafd. De leefgebieden zijn op kaart aangeduid. Hieraan is de huidige verspreiding van de grutto – als karakteristieke weidevogel – toegevoegd. De betreffende gebieden dienen in de praktijk ook als leefgebieden voor de trekkende en overwinterende weidevogels.

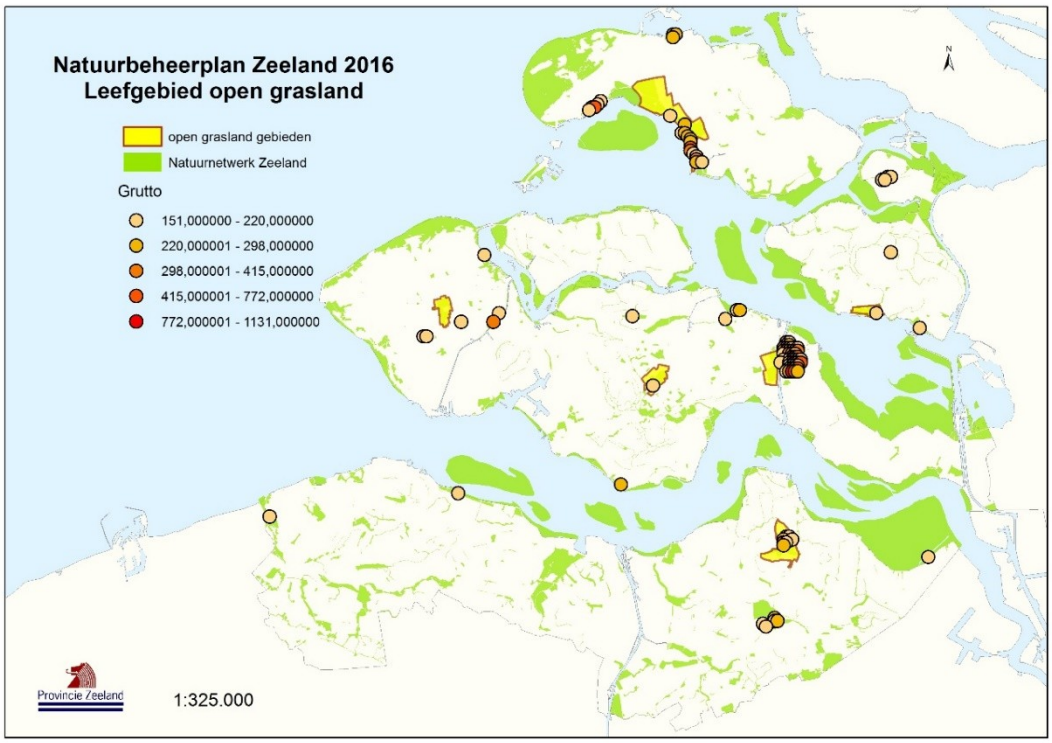

Leefgebied Dooradering

Het leefgebied Dooradering is een samenvoeging van de voormalige leefgebieden Droge en Natte dooradering.

agrarisch leefgebied	ecologische groep	soorten
Droge dooradering	Erfvogels boom en struik	grauwe vliegenvanger
	Erfvogels boom en struik	grote lijster
	Erfvogels boom en struik	ransuil
	Erfvogels boom en struik	zomertortel
	Erfvogels boom en struik	torenvalk
	Erfvogels boom en struik	spotvogel
	Erfvogels boom en struik	steenuil
	Erfvogels boom en struik	groene specht
	Erfvogels boom en struik	kneu
	Erfvogels boom en struik	braamsluiper
	Erfvogels boom en struik	koekoek
	Erfvogels gebouw	kerkuil
	Erfvogels gebouw	witte kwikstaart
	Erfvogels gebouw	boerenzwaluw
	Erfvogels gebouw	huiszwaluw
	Zoogdieren erf gebouw	gewone grootoorvleermuis
	Zoogdieren erf gebouw	laatvlieger

Bij de inventarisaties van SOVON is gebleken, dat het landelijk gebied van Zeeland een opvallend groot aantal soorten erfvogels van internationale betekenis herbergt. Het betreft soorten die gebonden zijn aan gebouwen (boerderijen): met name uilen, zwaluwen en vleermuizen. En het betreft struweelvogels die gebonden zijn aan landschapselementen, met name op dijken en in kleinschalige landschappen in de oudland-gebieden (heggenlandschap). Dit wordt geïllustreerd aan de hand van de verspreiding van de spotvogel.
Omdat de vele soorten van de Droge dooradering elk een eigen verspreiding en een eigen terreinkeuze hebben, is een uniforme benadering niet mogelijk en niet wenselijk. De begrenzing Droge dooradering is daarom opgebouwd uit de kaartbeelden van de afzonderlijke soorten en aangevuld met landschapselementen (dijken en agrarische beheergebieden). Bij de verschillende soorten struweelvogels zijn daarbij de volgende gewichten gebruikt. Struweelsoorten: zomertortel 4, spotvogel 3, koekoek 2, braamsluiper 1,5, grauwe vliegenvanger 1,5, kneu 1. Boomsoorten: grote lijster 3, groene specht 3. Roofvogels: steenuil 4, torenvalk 3. De begrenzing Droge dooradering toont hierdoor niet de onderliggende soortgegevens. Bij het treffen van beheermaatregelen dient daarom ook naar de onderliggende soortverspreiding te worden gekeken. Hoewel het subsidiestelsel Agrarisch natuur- en landschapsbeheer geen mogelijkheden biedt voor agrarisch natuurbeheer op de erven zelf – van belang voor uilen, zwaluwen en vleermuizen – kan voor deze soorten wel rekening worden gehouden in het omliggende foerageergebied.

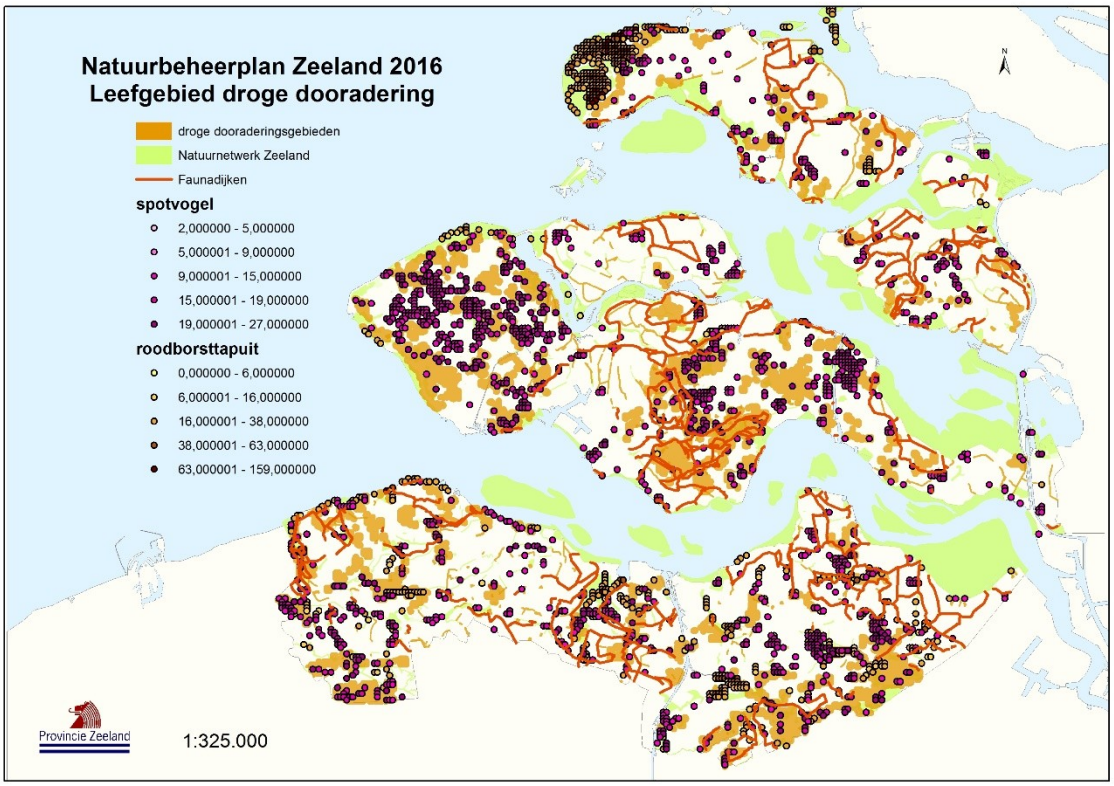

agrarisch leefgebied	ecologische groep	soorten
Natte dooradering	Oevervogels rietoever	baardman
	Oevervogels rietoever	bruine kiekendief
	Oevervogels rietoever	waterhoen
	Oevervogels overwinterend rietoever	waterhoen
	Oevervogels overwinterend rietoever	bruine kiekendief
	Oevervogels overwinterend riet	watersnip
	Zoogdieren oever rietoever	noordse woelmuis
	Zoogdieren oever rietoever	bunzing
	Amfibieën plas	kamsalamander
	Amfibieën plas	boomkikker
	Amfibieën plas	rugstreeppad

Een aantal moerassoorten in Zeeland is geheel of ten dele gebonden aan de Natte dooradering van het Zeeuwse landschap met kreken, welen en watergangen. Met name de aanleg van natuurvriendelijke oevers door het waterschap heeft voor nieuw leefgebied voor deze soorten gezorgd. Het is daarom van groot belang dat de oevers goed worden onderhouden en deze geschikt blijven voor de moerasdieren. De oevers dienen bovendien als verbindingsroutes voor diersoorten tussen de verschillende voortplantingsbiotopen, veelal natuurgebieden. Dat geldt in het bijzonder voor de in de tabel genoemde kleine zoogdieren en amfibieën. Ook voor deze soorten geldt, dat zij in hun verspreiding en ecologie te veel van elkaar verschillen voor een uniforme benadering. De begrenzing Natte dooradering is eveneens opgebouwd uit de verspreidingskaarten van de afzonderlijke soorten en elementen (natuurvriendelijke oevers). Ook de begrenzing Natte dooradering toont hierdoor niet de onderliggend soortgegevens. Bij het treffen van beheermaatregelen dient daarom ook naar de onderliggende soortverspreiding te worden gekeken.

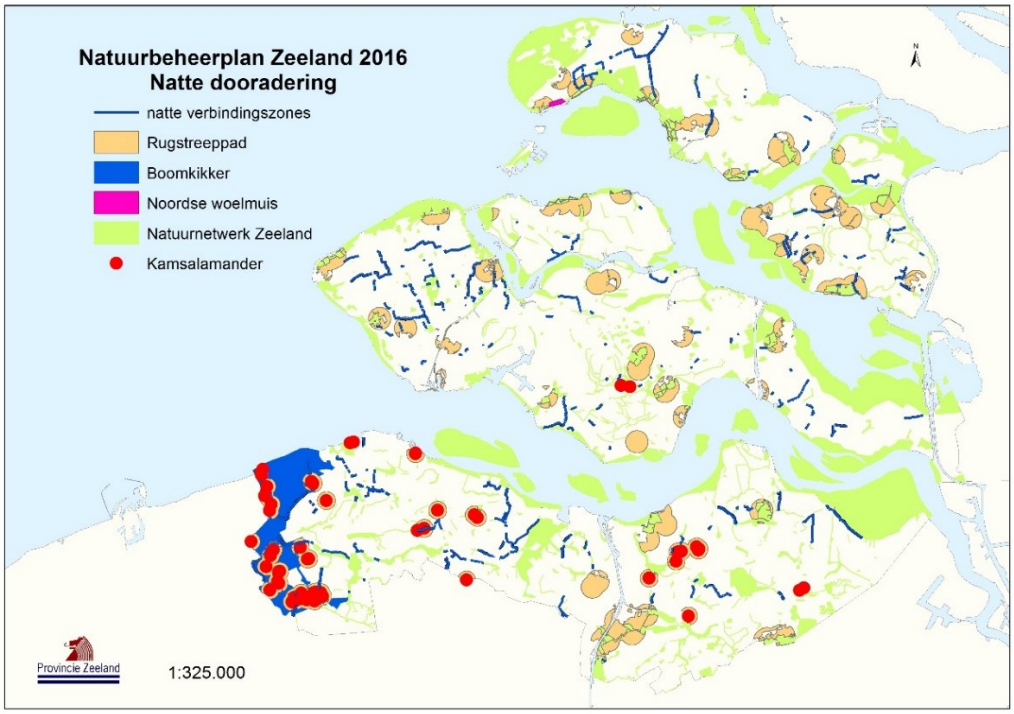

Uitwerking

De begrenzing van de leefgebieden voor het agrarisch natuurbeheer in Zeeland is naar aanleiding van de nieuwe informatie, adviezen en inspraakreacties herzien.

a. **Open akker**: de kaart kerngebieden voor broedende en overwinterende akkervogels is geactualiseerd op grond van actuele gegevens en opmerkingen van agrarische natuurverenigingen. De begrenzing leefgebieden voor akkervogels is weergegeven in kaartbijlage 8.5.1;
b. **Open graslanden**: de kaart met kerngebieden voor weidevogels kan worden verfijnd door uitbreiding met aangrenzende agrarische beheergebieden indien daarvoor belangstelling bestaat. De begrenzing van de leefgebieden voor weidevogels is weergegeven in kaartbijlage 8.5.2;
c. **Dooradering**: dit is een samenvoeging van de leefgebieden Droge dooradering en Natte dooradering (kaartbijlage 8.5.2).

De begrenzing van de leefgebieden beperkt zich tot landbouwpercelen die binnen de begrenzing zijn gelegen.

7.4 Natuurcodes en -namen

7.4a Statuscodes en namen

10 bestaande natuur algemeen
11 bestaande natuur binnendijk 1 natuur oud
12 bestaande natuur binnendijk 2 natuur nieuw
13 bestaande natuur binnendijk 3 landschap
15 bestaande natuur Sloegroen
51 bestaande natuur binnendijk 4 agrarisch beheergebied bloemdijk
52 bestaande natuur binnendijk 5 agrarisch beheergebied overige dijk

53 agrarisch gebied van ecologische betekenis
80 nieuwe natuur
85 natuurcompensatieproject
86 gebiedsgericht project
91 bestaande natuur deltawater duin
92 bestaande natuur deltawater eiland
93 bestaande natuur deltawater oeverland
94 bestaande natuur deltawater, open water
95 bestaande natuur deltawater, schor
96 bestaande natuur deltawater, slik

7.4b Beheerdercodes en namen

10 Natuurmonumenten (NM)
20 Staatsbosbeheer
30 Het Zeeuwse Landschap (HZL)
40 Brabants landschap (geldt alleen voor Markiezaatsmeer)
50 HZL en NM samen (geldt alleen voor delen Neeltje Jans)
60 particulier natuurbeheerder
70 particulier overig
90 rijk
91 Provincie
92 gemeente
93 waterschap

7.4c Deelgebiedcodes en namen

GR Grevelingen
KV Krammer-Volkerak
NB Noord-Beveland
NZ Noordzee
OS Oosterschelde
SD Schouwen-Duiveland
TP Tholen/ Sint-Philipsland
VM Veerse Meer
WA Walcheren
WS Westerschelde
ZB Zuid-Beveland
ZO Zeeuws-Vlaanderen oost
ZW Zeeuws-Vlaanderen west

7.5 Agrarisch beheer codes en – namen

7.5a Agrarische leefgebiedcodes en -namen

A11 Open grasland
A12 Open akker
A15 Dooradering

7.5b Categoriecodes en -namen

K01 Categorie klimaat

W01 Categorie water

7.6 Afkortingen

AACVP	Ambtelijke adviescommissie Vitaal Platteland
ABG	Agrarisch beheergebied
AGB	Agrarisch gebied van ecologische betekenis
AMB	Ambitietype
ANB	Agrarisch natuurbeheer (breder dan het ANLb-stelsel)
ANLb	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer
Atlas van Zeeland	Digitale viewer met o.a. natuurbeleidskaarten
AZG	Agrarisch zoekgebied
BACVP	Bestuurlijke adviescommissie Vitaal Platteland
BARRO	Besluit algemene regels ruimtelijke ordening
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BHT	Beheertype
BIJ12	landelijke dienst van de 12 Provincies
BN	Bestaande natuur
BND	Bestaande natuur Deltawater
DSO	Digitaal stelsel Omgevingswet
EHS	Ecologische hoofdstructuur
GGP	Gebiedsgericht project
GLB NSP	Nationaal strategisch plan van het gemeenschappelijk landbouwbeleid
IMNa	Informatiemodel Natuur
KRW	Kaderrichtlijn water
NBP	Natuurbeheerplan
NCP	Natuurcompensatieproject
NDFF	Nationale database flora en fauna
NN	Nieuwe natuur
NNN	Nationaal Natuur Netwerk
NNZ	Natuur Netwerk Zeeland
OVZ	Omgevingsverordening Zeeland
PCGR	Provinciale commissie voor de groene ruimte
SKNL	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
SNL	Subsidiestelsel Natuur en Landschap
SVIR	Structuurvisie infrastructuur en ruimte
SVNL2016	Subsidieverordening Natuur en Landschap 2016, kortweg SVNL
VGB	Verdrogingsgevoelig beheertype
VGN	Verdrogingsgevoelig natuurgebied
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
VRN	Voortgangsrapportage Natuur

8 Kaartbijlagen

8.1 Natuurnetwerk Zeeland

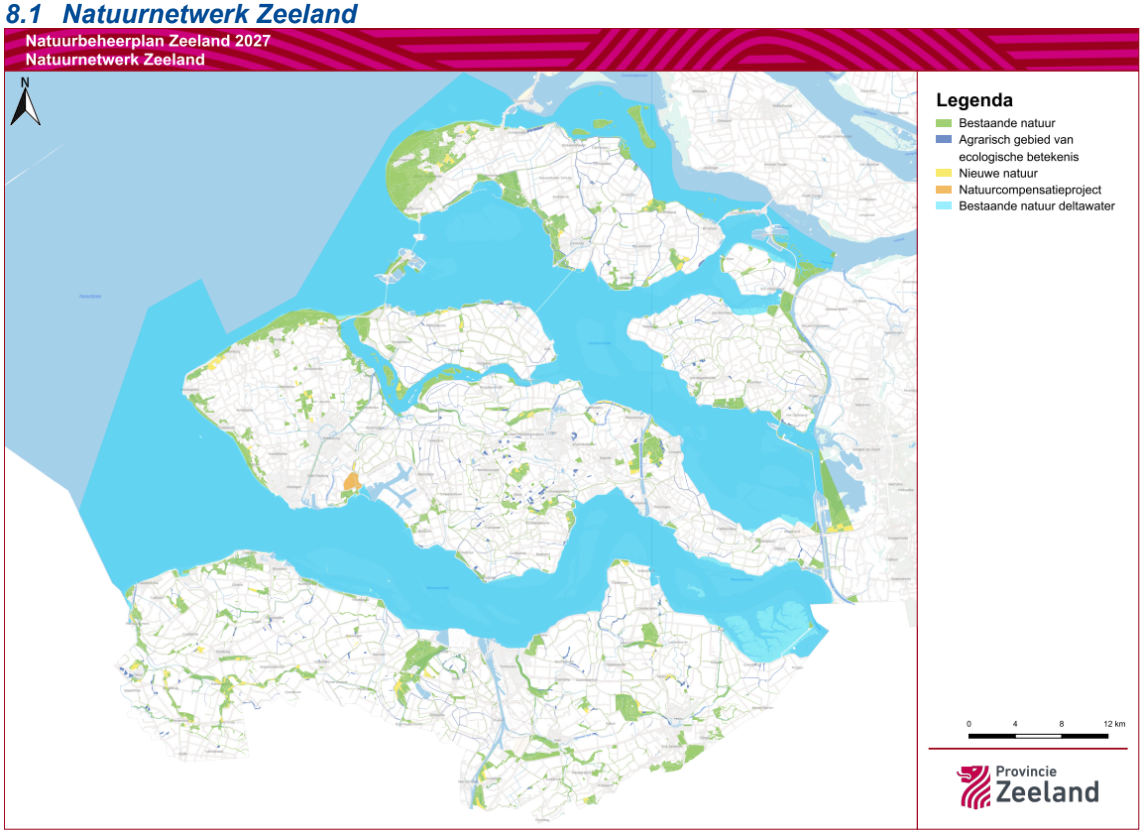

8.2 Beheertypekaart

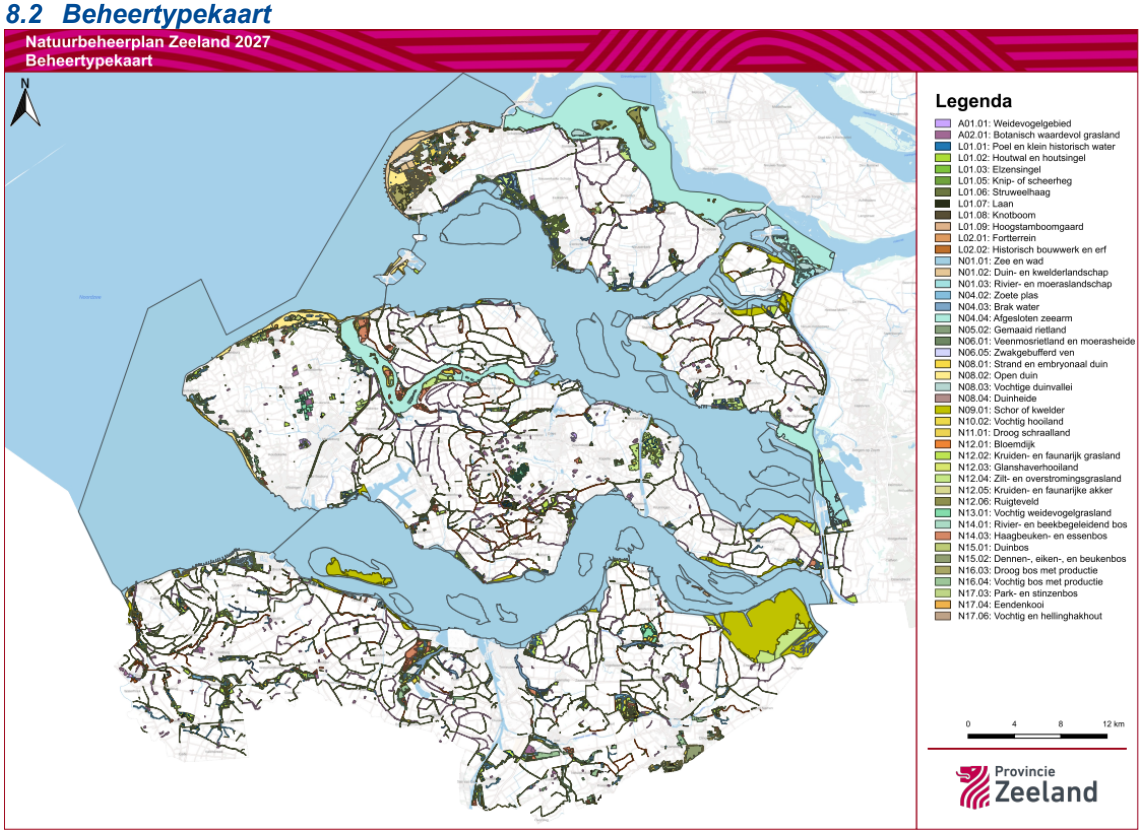

8.3 Ambitiekaart

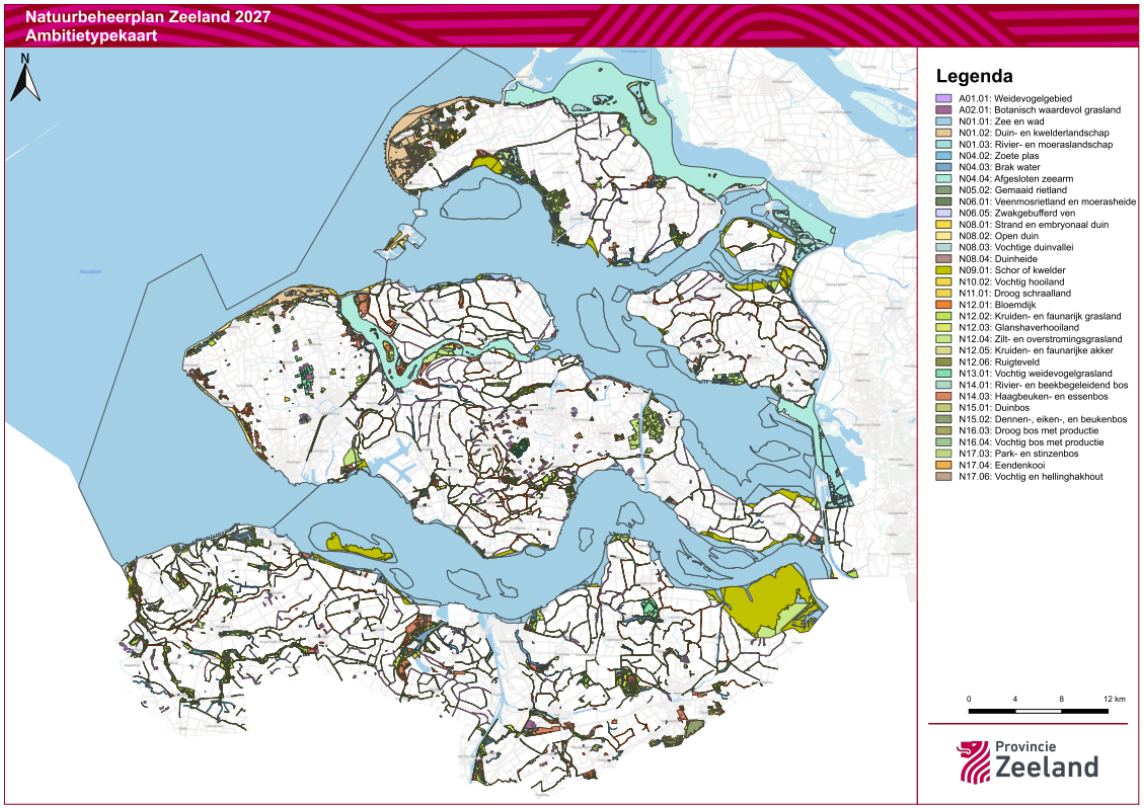

8.4 Natura 2000-gebieden

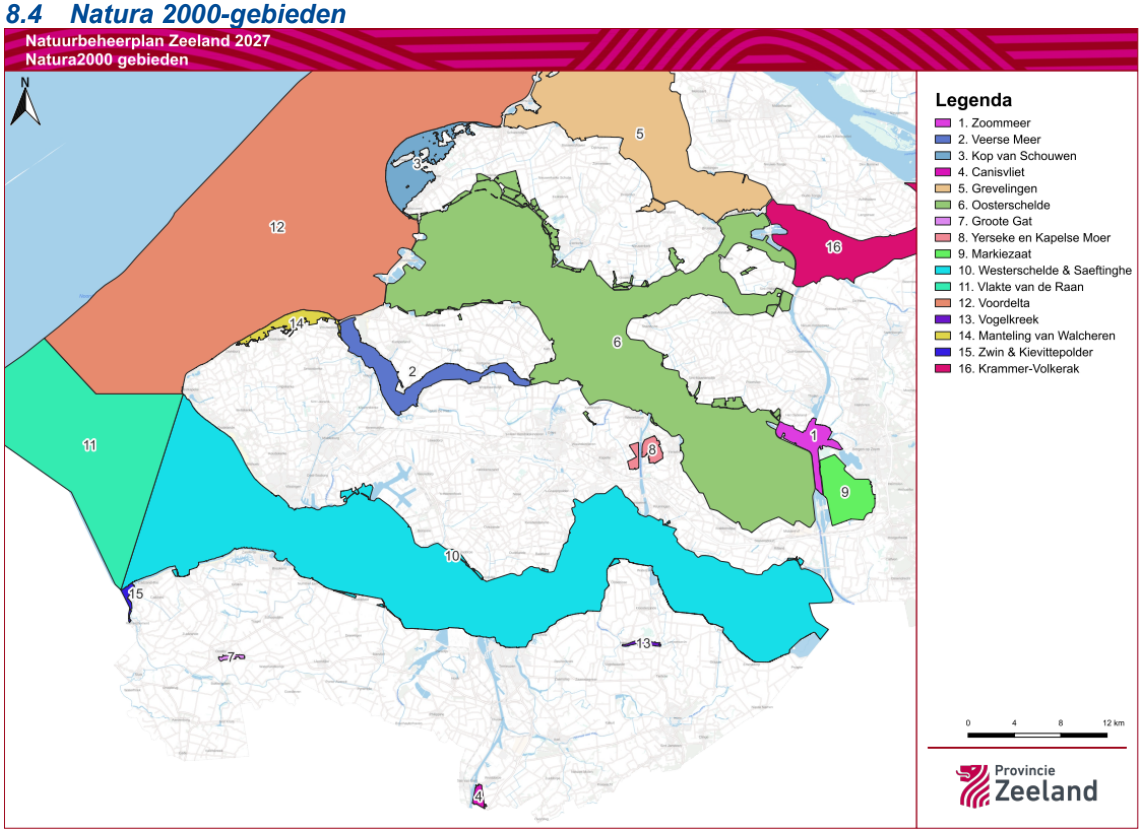

8.5 Agrarische leefgebieden en Categorieën

8.5.1 Open grasland

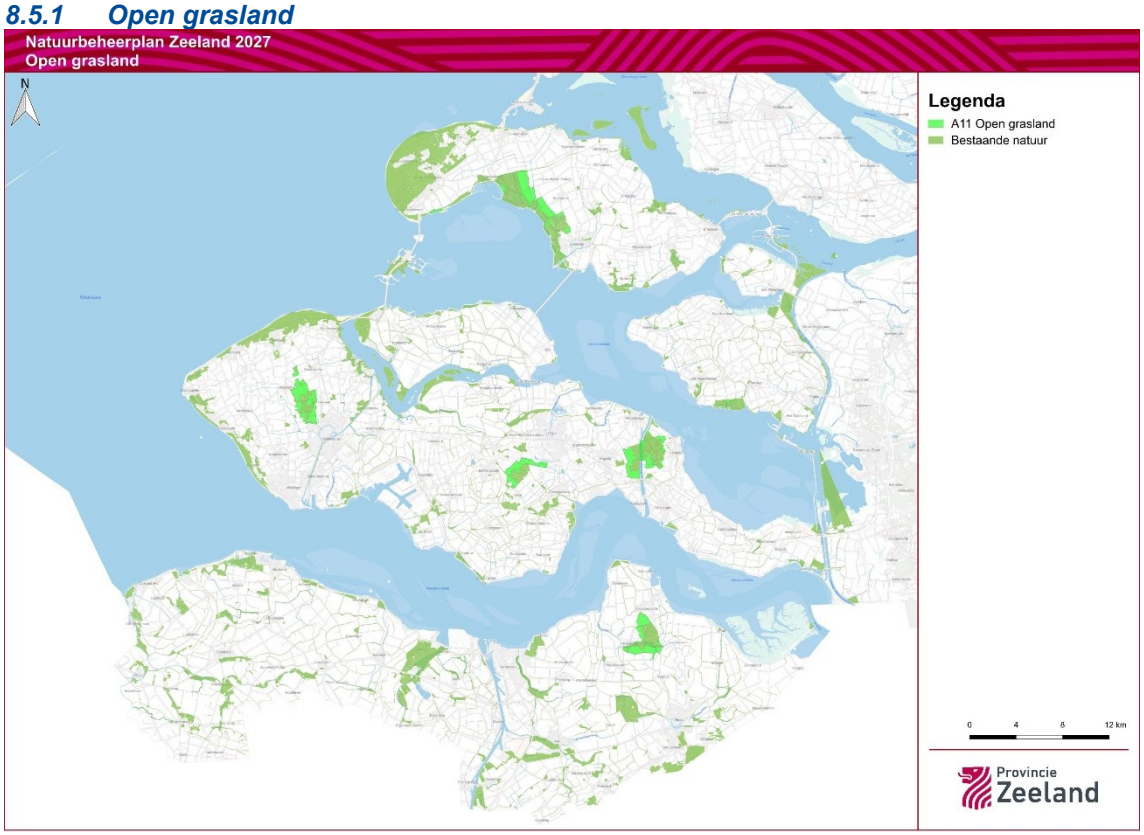

8.5.2 Open akker

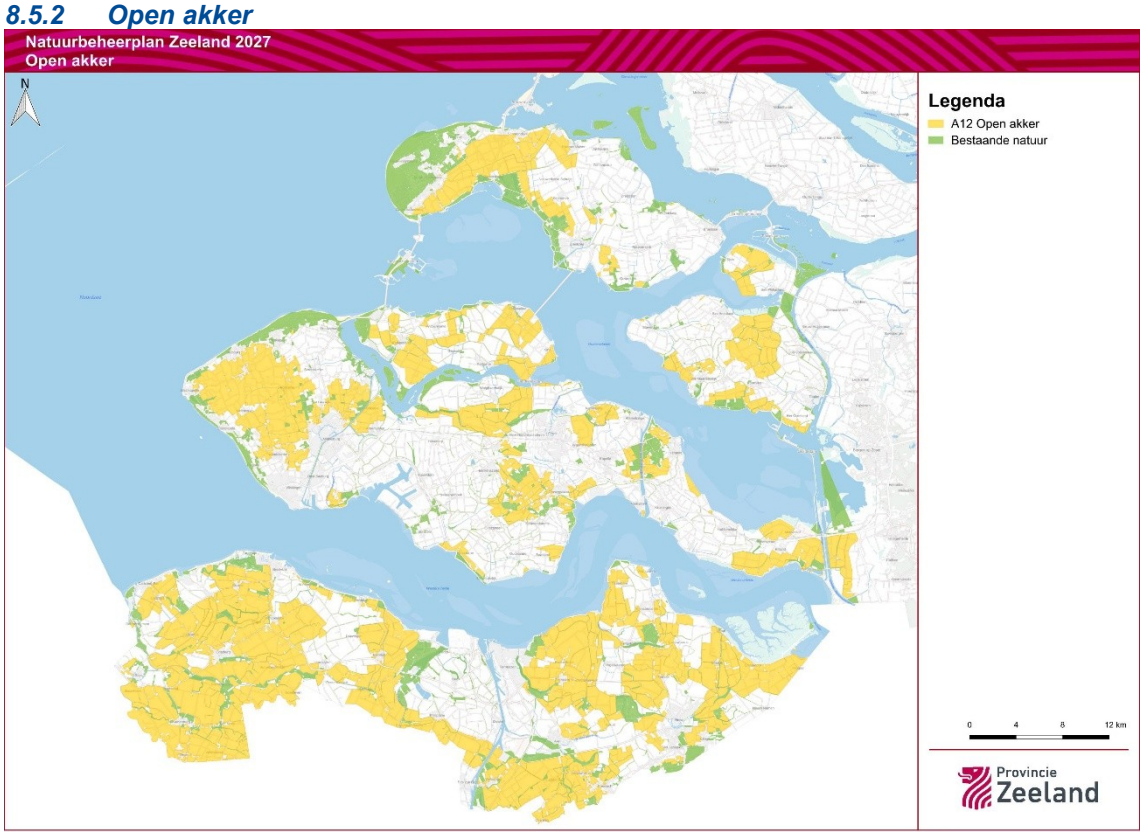

8.5.3 Dooradering

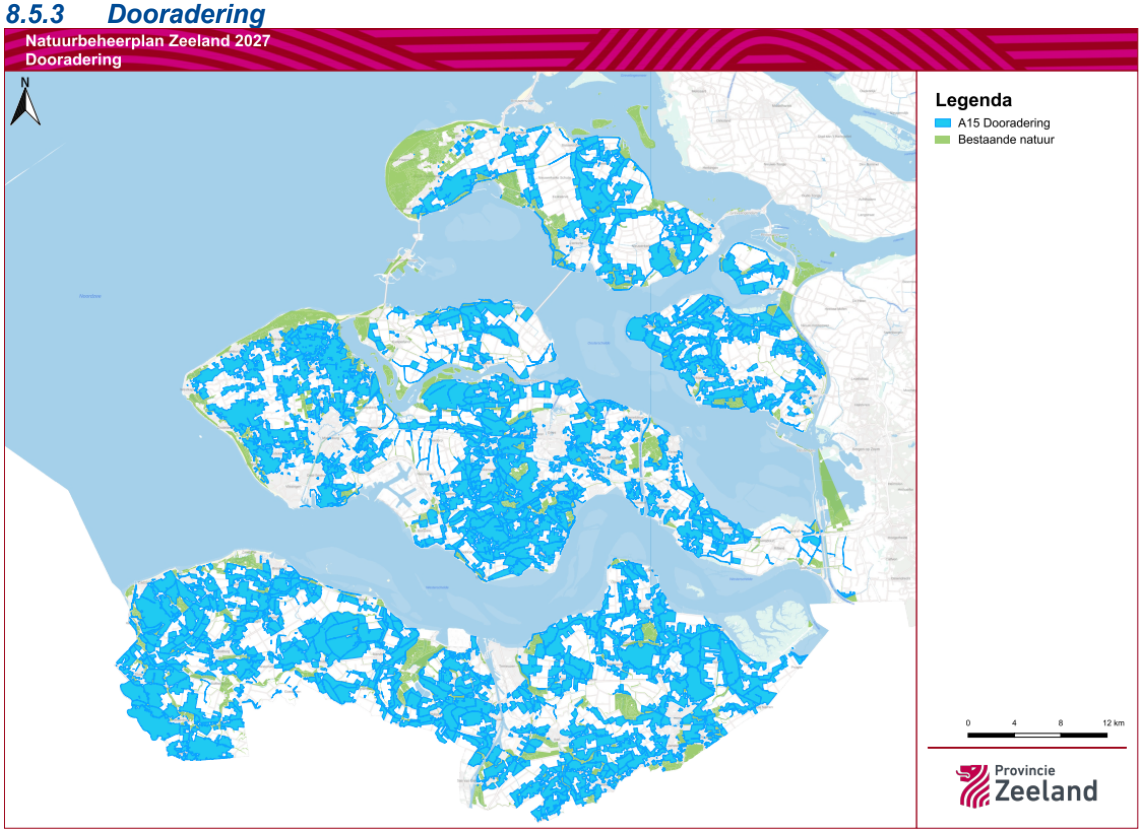

8.5.4 Categorie Water

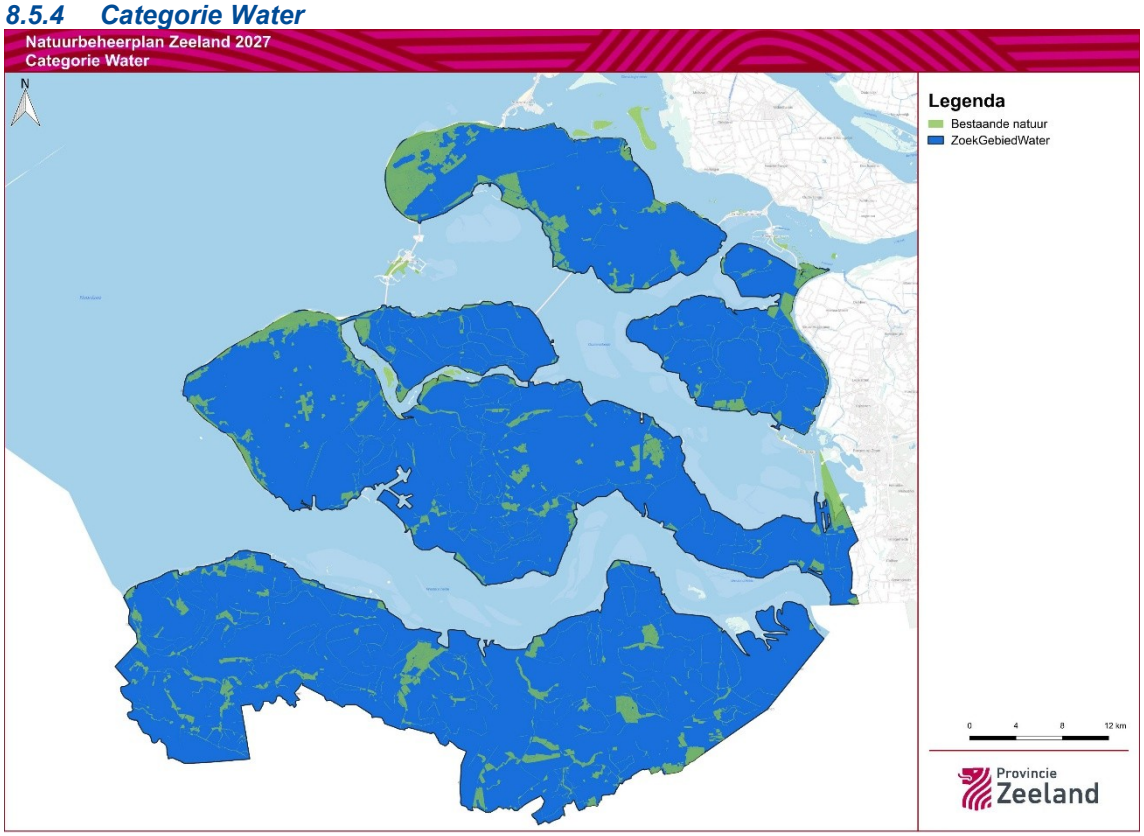

8.5.5 Categorie Klimaat

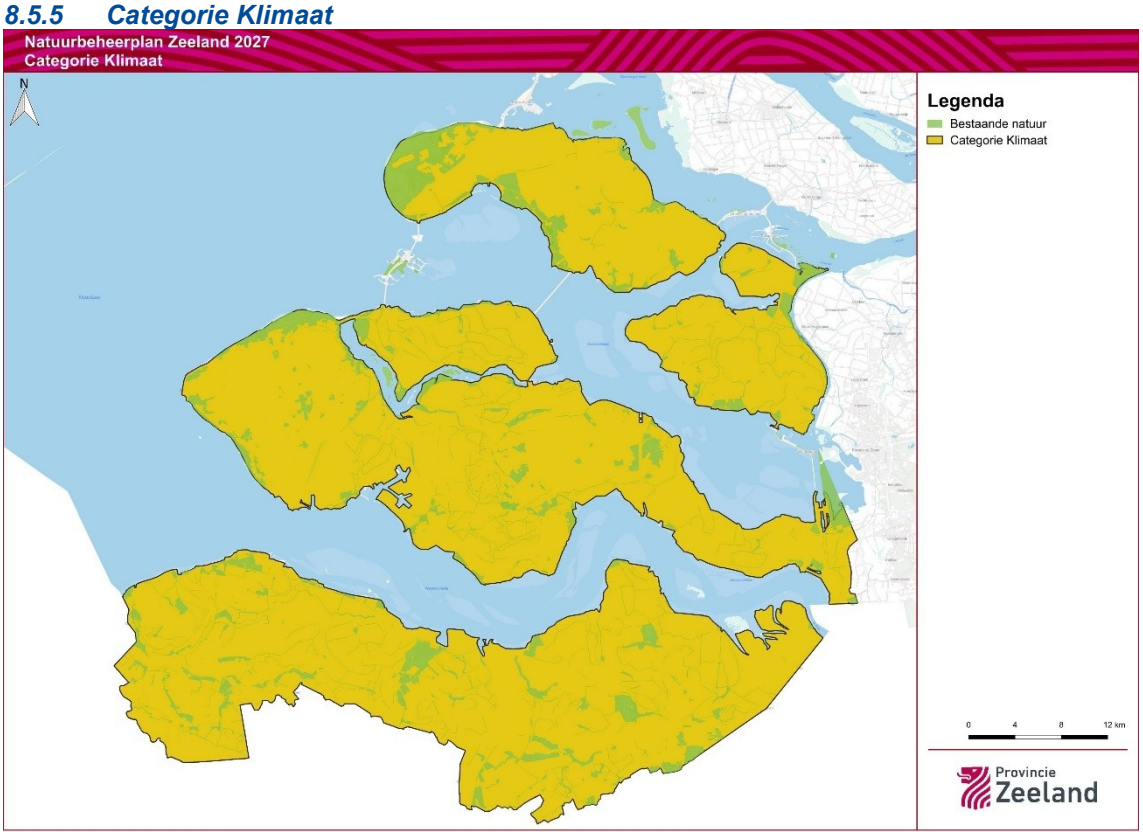

8.6 Werkgebied natuurbeheerders

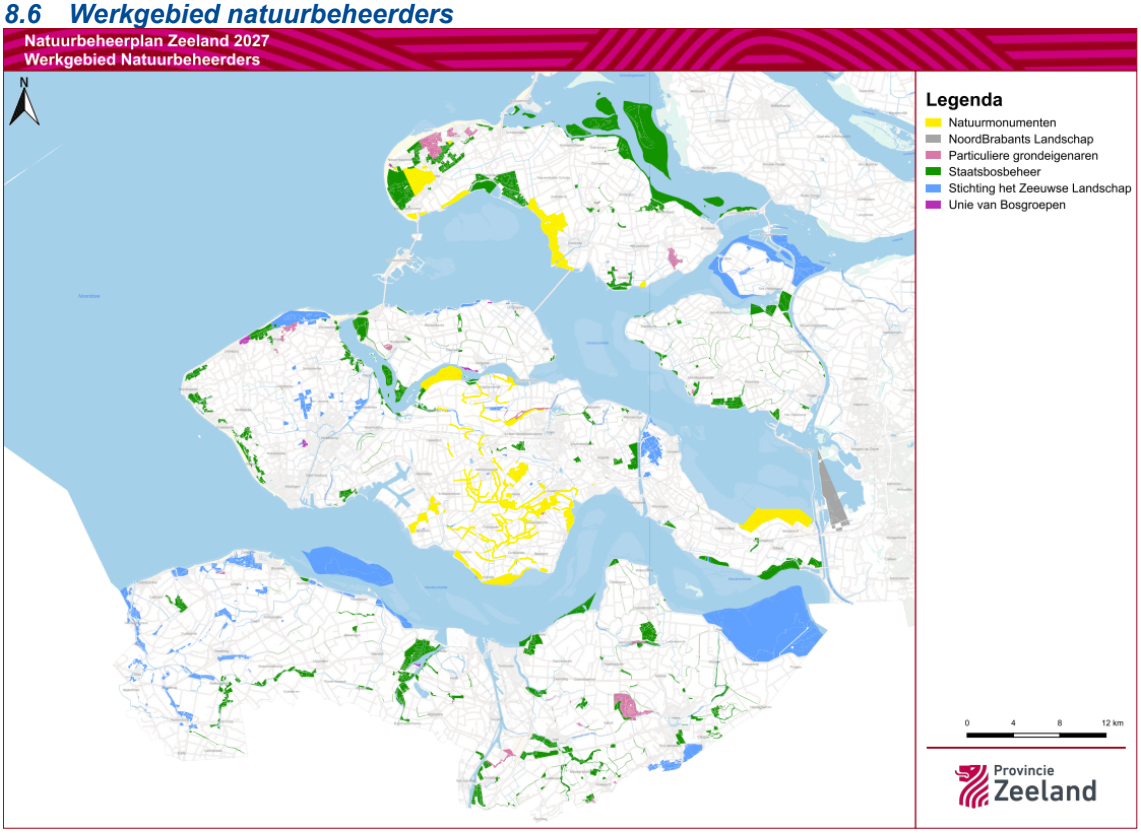

8.7 Werkgebied agrarisch natuurbeheer

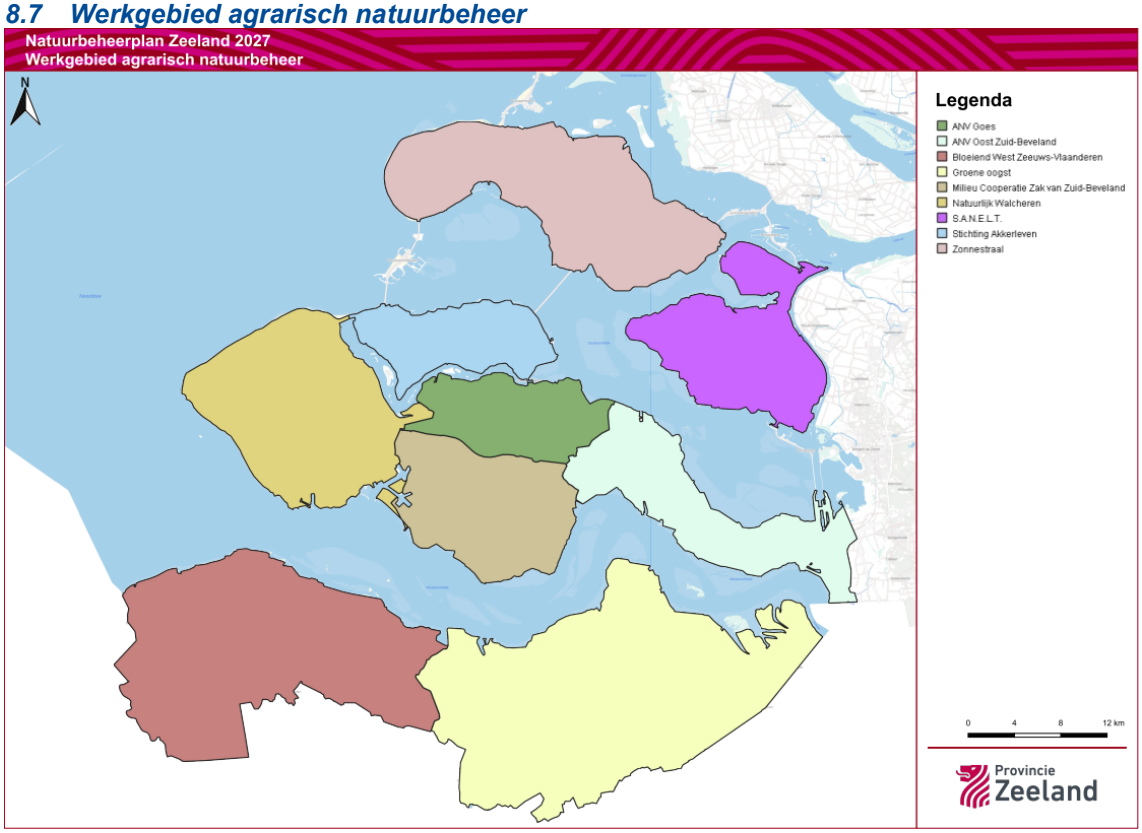

8.8 Vaargebieden

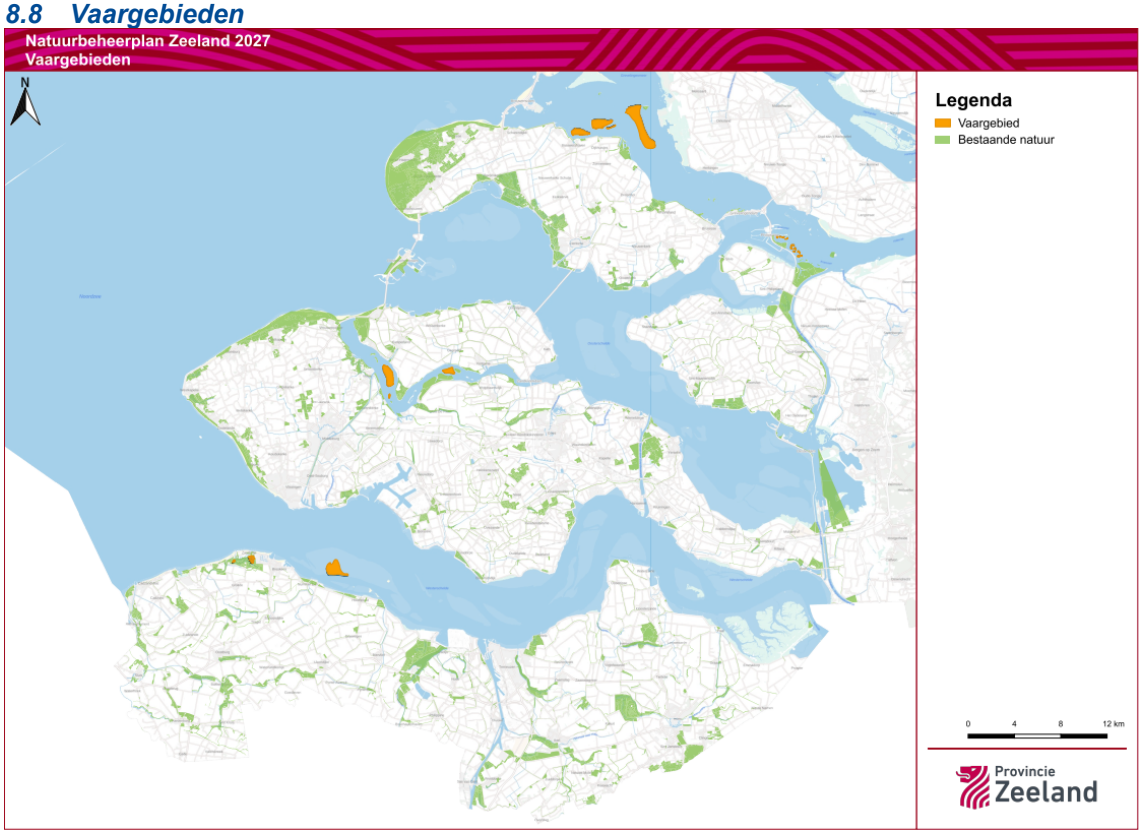

8.9 Verdrogingsgevoelige beheertypen

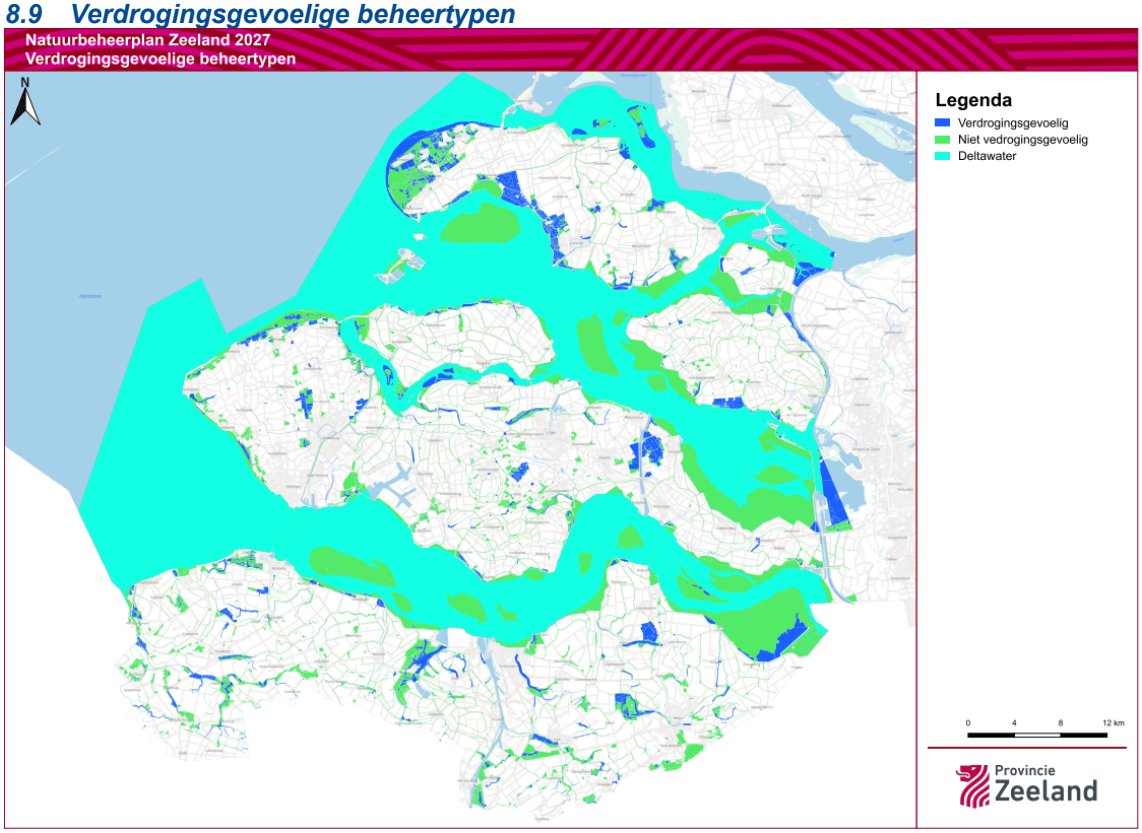

Colofon

Tekst en beeld
Provincie Zeeland

Contact
Bel 0118-631011
Mail provincie@zeeland.nl
Bezoekadres Provinciehuis | Abdij 6 | 4331 BK Middelburg

www.zeeland.nl